గోపినాథము వేంకటకవి, 1820-1892

బ్రహ్మానందము

పుదుచ్చేరి, 1923

Record no. 449

Gōpināthamu Vēṅkaṭakavi, 1820-1892

Brahmānandamu

Puduccēri, 1923

Record no. 449

SUNDARAYYA VIGNANA KENDRAM
1-8-1/B/25/A, Bagh Lingampalli
Hyderabad – 500 044, Andhra Pradesh, India

Bibliographic Record Target

గోపినాథము వేంకటకవి, 1820-1892.

బ్రహ్మానందము / గోపినాథ వేంకటకవి.- పుదుచ్చేరి : గోపినాథ వేంకటకవి, 1923.

127 p. ;22 cm.

Record no. 449

Gōpināthamu Vēṅkaṭakavi, 1820-1892.

Brahmānandamu / Gōpinātha Vēṅkaṭakavi.- Puduccēri : Gōpinātha Vēṅkaṭakavi, 1923.

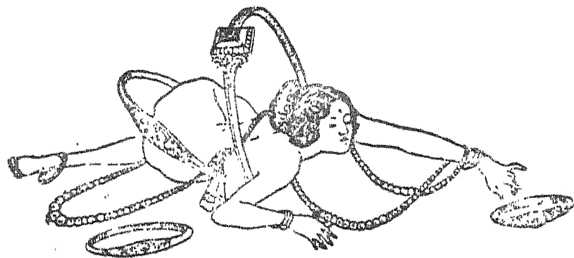
127 p. ;22 cm.

Record no. 449

35 mm microfilm
Image placement: IA IIA IB IIB Date filming began:

కామగ్రంథమాల – 6 వ గ్రంథము.

బ్రహ్మానందము.

Confidential
Subscribers Edition.

Price
Rs. 1-4-0.

కామగ్రంథమాల — ఆరవగ్రంథము.

బ్రహ్మానందము.

●

బ్రహ్మానందశతకము

—గోపీనాథ వేంకటకవి.

రామావధూటీతారావళి

—మాడభూషి వేంకటాచార్యుడు.

గణపతీయము

—ప్రాచీనకవి.

శష్పవిజయము

—తెనాలి రామకృష్ణుడు.

శృంగారశతకము

—కోట విజయరాఘవనాయుడు

●

1923.

సర్వస్వామ్య సంకలితము.] [వెల రు. 1—4—0.

Confidential: Subscribers' Edition.

ప్రకాశకుని విజ్ఞాపన.

ఆనందమే, యదార్థబ్రహ్మస్వరూప మనియెడి యుపనిషత్సిద్ధాంత సారగ్రహణశీలు రగు తత్త్వజిజ్ఞాసువులకు, మే మీ యదనున నొనరించు కావ్యనివేదనము బ్రహ్మానందసంధాయిగా నుపచరింపఁ గలదను నుత్సాహావేశము మమ్ము జరితార్థుల నొనరించుచున్నది.

ద్రవిడకవిసార్వభౌముఁ డగుతిరువళువర్, తన నిబంధనమునందు, తృతీయ, చతుర్థ పురుషార్థముల నేకరాశిని జేర్చినాఁడు. ఆతని మతము, కామిగాక మోక్షకాముఁడు గాఁజాలఁడని: ఆతని యభిప్రాయముతో మేము పూర్ణముగ నేకీభవించుచు, మధురకవితాకాములకు, మోక్షలక్ష్మీకరావలంబన భాగ్యమునకు దోహదోపచారరీతుల, నీ బ్రహ్మానందము నం దుత్తమకావ్యరాజముల సంగ్రహించి సంకలన మొనర్చినారము. నిజమునకు, సత్కావ్యపఠనశ్రవణములన్న, వేంకటకవి నుడివినట్లు—'అరసి చూడ బ్రహ్మానంద మదియకాదె!'

ప్రత్యేకముగా గ్రంథారంభములందు భూమికాముఖమున, గ్రంథ ప్రాశస్త్యమును, గ్రంథకారకల్పనాచాతురిని బృథక్తయా గ్రథన మొనరించి యుండినను, సంగ్రహముగా బ్రవేశికయందు నుపక్రమణవాక్యముల కావ్యరసికులకు హెచ్చరికఁ దెలుపవలసినబాధ్యత యున్నదనుకొందుము.

అత్యుత్తమరీతిని, మృదుమంజులశైలిని, నూటముప్పదిసీసములలో కామశాస్త్రసంప్రదాయములను గూలంకషముగా బ్రదర్శింపఁజాలిన పారమార్థికచింతనుఁడు, ఋషితుల్యజీవనుఁడు, వేంకటకవి: ఆతని కృతియగు బ్రహ్మానందశతకము కావ్యకన్యలకు శిరోభూషణము. అందువలననే యుచిత సత్కారముగా నీ కావ్యసంగ్రహమునందు నిదియే యగ్రస్థానమాక్రమించినది. —సర్వతంత్రస్వతంత్రులైన 'నిరంకుశాఃకవయః' అను నార్యోక్తికి కవికాలంబున, నాధునికముగాగూడ నుదాహరణరూపములగు చర్యలతో మెలఁగిన వేంకటాచార్యుని 'రామావధూటితారావళి' గాథ సంభోగశృంగార

ప్రశంసల బిడియము నభినయించు, స్వీయనాయకులకు కర్ణపేయము గావింపఁగలదు. —'గణపతీయము' పురాణోచితమైన శైలీబంధమునఁ గడు ప్రౌఢపాకమున, కాళిదాసుని భావనకు వ్యతిరేకరూపమున నుమాసురతవర్ణన మొనరించెడి రసవత్కావ్యఖండము. ఇయ్యది సమగ్రముగా లభింపమి మాకైన యాశాభంగమున జదువరులకును పాలుగలదు. —ఇఁక 'శప్ప విజయము'; జగమెఱిఁగిన బ్రాహ్మణుఁడుగదా రామకృష్ణుఁడు. ఆతని కావ్యవాణి స్వీయమనోనుకూలభావనల మెఱుఁగులు దేఱిన దీ రచనముననే గదా.

'శృంగారశతక' మగునటుల, పంచాశత్పద్యయుగళమును రచించిన విజయరాఘవుఁ డంతప్రాచీనుఁడు కాఁడుగాని, ప్రాచీనుల కెవ్విధమునను దీసిపోవఁజాల దీతనికవిత్వము. —అనేకములగుకృతులు, రాధాకృష్ణ విహారేతివృత్తము నవలంబనముగాఁగైకొని యసంఖ్యాకములగు గేయముల రచియించి మిగుల బ్రఖ్యాతినందినవాఁడు. మధురనాయకరాజగు విజయరంగచొక్కభూపాలుఁడు రచించిన 'మదనార్ణవము'— తినఁబోవు వారికి రుచిచూపించినటుల పాఠకుల నుత్సుకులఁగావించి, ముందుప్రచురణమునకు మున్న నర్థించుటకై, యుదాహరణముగా నొకకథాభాగము మాత్రమే ప్రస్తుతము బ్రకటించుట కవకాశముగల్పించుకొనఁ గలిగినారము. మిగిలిన పదునాలుగుకథలును జమత్కృతియందు దీనికేమాత్రమును దీసిపోక, యొకదానికొకటి మిన్నగా జదువరుల నుఱ్ఱూతలూఁగించి, బ్రహ్మానందసిద్ధినొడగూర్పఁ గలవనుట కించుకయు సందియ ముండదు.

మా గ్రంథమాలయందలి షష్ఠమప్రచురణమగు బ్రహ్మానందమును, పాఠకులుచితవిధంబున నాదరించి యెప్పటియటుల మమ్ముఁ బ్రోత్సహించెద రని విశ్వసించు.

10–6–1923, పుదుచ్చేరి.

విద్వద్విధేయుఁడు,
యస్. చిన్నయ్య.

భూమిక.

క. శ్రీమానినీ మనోహర
సోమాన్వయ జలధి పూర్ణ♦సోమ జితారి
స్తోమ సమిద్భీమ పరం
ధామ సుగుణజాల శ్రీమ♦దనగోపాలా!*

—శ్రీరామభక్తుఁడగు భాగవతశిఖామణి కలలో గానుపించిన దేవుని యానతి మేఱకు, నవతారమూర్తిద్వయంబున కభేదాధ్యవసాయ సామరస్యంబున, యానుపూర్విం దొలఁగఁ ద్రోసి, మదనగోపాలదేవునకుఁ దా రచియించిన రామాయణంబును, ప్రభునానతిని సమర్పించి కృతార్థుం డయ్యెను.

గోపీనాథ వేంకటకవి స్వర్లోకవాసియై ముప్పది సంవత్సరములకు దాటదు. వైదిక బ్రాహ్మణుఁడు. నెల్లూరిమండలము నందలి, కావలి తాలూకా, లక్ష్మీపుర మీతని కభిజనపదంబు. వేంకటలక్ష్మీ పద్మనాభుల, దాంపత్యఫలము. ♦ ఈతఁడు పదియారేడుల వాఁడై యుండఁగ నొకతఱి నృసింహస్వామి యుత్సవముం జూచుటకై సింహపురంబునుండి, వేదశైలంబునకుఁ జని, యచ్చట నొక యోగివరేణ్యుని యనుగ్రహముఁ బడసి మంత్రరాజమహిమంబున సకలవిద్యలును గరతలామలకంబులు గాఁగ, కావ్యసుమంబుల నాంధ్రవాణి నర్చించుటకు మొదలిడెను.

'మూలమున కన్యూనాతిరిక్తంబుగా నాదికావ్యంబు దెలుఁగున వ్రాయుద మన్న పూన్కిని దేవతానుగ్రహంబున నెఱవేర్చుకొని, కృతినాయకుం డెవ్వఁడు గానోపునని యాలోచన సేయుచున్న నెడఁ గలలో గానుపించిన దేవుని పల్కు లౌదలఁ దాల్చి, యటులనే, రసికప్రభుండగు వెలుఁగోటి సర్వజ్ఞ కుమార యాచనరనాథుని ముగుదలను, రామా

*రామాయణ, ఆరణ్యపర్వము మొదటిపద్యము.

♦'శ్రీరామచంద్ర చరణారవింద మకరంద రసాస్వాదన తుందిలేందిందిరాయమాన గోపీనాథ కులపవిత్ర, కౌండిన్యగోత్ర, పద్మనాభసూరి పుత్త్ర, విద్యాసాంద్ర వేంకటకవీంద్ర ప్రణీతంబైన'— (రామాయణ గద్య)

యణంబును దన యిష్టదైవమునకు, లీలామూర్తి యగు కృష్ణున, కంజలితో గృతిఁగా నొసంగెను. అగ్రహారాది యథోచిత వివిధ సత్కారముల నంది, వేంకటకవి నాఁటినుండియు వేంకటగిరి సంస్థానముననే యునికిఁ గల్పించుకొనెను. పోషకుండగు మహారాజు మనవి నంగీకరించి, బ్రహ్మవైవర్తమందలి 'శ్రీకృష్ణ జన్మ ఖండము' నెనిమిది యాశ్వాసములఁ బద్యకావ్యముగా దెలిఁగించెను. రామాయణమునకును, దీనికిని నొక్కరే కృతినాథులు.

సర్వజ్ఞనాయని యనంతర మాతని కుమారుఁడు గోపాలకృష్ణయాచేంద్రుని, యాస్థానమునఁ గూడ నీ విద్వత్కవికి విశేషసన్మానము లభించుచుండినది. ఆతని కోరికపై మాఘకవివిరచితమగు శిశుపాలవధమును దెనిఁగించెను. అది, క్రీ. శ. 1886 సం॥రమున నని, కవియే జెప్పికొని యున్నాఁడు. ఎవరి ప్రేరణయునూ లేకుండగనే స్వాయముగ నీలోపున భగవద్గీతనుఁ గూడ దెలుగున వెలయింపఁ గలిగినాఁడు.

వంక లెన్నుటకు వలనుపడని యార్షజీవన మర్యాదా చరణుండైననూ, పండిన వయసునందుఁ గుమారప్రభుని వినోదార్థము కళాశాస్త్ర ప్రసంగములకు నిధిగా బ్రహ్మానందశతకముఁ గూర్చినాఁడు: లోకుల దృష్టిలో నా రచనము వేంకటకవి యంతటి పుణ్యమూర్తి తలపెట్టవలసినది కా దనవలసి యుండిననూ, ప్రజ్ఞాపరిణత మూర్తియగు, నమ్మహనీయునియెడ నది దోసఁగని తోఁచదు. 'ఇమ్మనుజేశ్వరాధము' లని గర్హించుటతోనే గ్రంథము మొదలిడిన పోతరాజంతటి వాఁడే, వేంకటగిరి ప్రభుని మెప్పించుటకై చిన్ననాఁటను చీఁకటిలో తప్పఁగా 'భోగినీ దండకము'ను జెప్పలేదా? వేంకటకవి విషయమున నంతటి ధార్త్యముఁ గూడ లేదే! ఆతఁడు ప్రభువులను కారణంబుమాలి నిరసింపఁ బూనుకొనలేదు. వారి సమ్మానముల వలదని త్రోసివైవలేదు. అంతటి మాత్రము, పోలిపెద్ది వేంకటరాయాదులవలె, రాజసక్రీడా వినోదములం దవుల్కొని నిష్ఠను మాపుకొనలేదు. పారదారికాధికరణమును దన గ్రంథమునఁ జేర్చుకొనిన వాత్స్యాయనునికింబలే నీ పరమపూజ్యునకున్నూ నెట్టి న్యూనతయూ గలుగరాదు.

మనకు లభించు శతకము లన్నిఁటిలో, 'బ్రహ్మానందశతకముఁ' బోలినది గాని, ద్రాక్షాపాక రుచులలో, కైశికీరీతులలో నా కవిత్వము నతిక్రమించునది గాని, మఱియొక రచన గానరాదు. లావణ్యశతకము, భళిరకటివేల్పుశతకము, తాళ్లపాకవారి కృతులు— ఇవన్నియు నుచ్ఛృంఖల శృంగారోల్లసితంబు లయ్యును, నిటువలె శాస్త్రమర్యాదల వెలయించి, పాఠకుల సులువుగ కామాగమవేదులఁగా నొనర్పం గలుఁగునవి కావు. ఈ శతకమునకు దీఁటగునది మఱియొకటి లేదనుట యెంత మాత్రము నతిశయోక్తి కాజాలదు.

ఈ శతకము తెలుఁగునాఁట విశేషప్రచారంబు కలదిగా నుండినను నింతవరకును ముద్రణభాగ్యము నందుకొనకుండుట తెలుఁగుతల్లికి నపచారమైన దనవచ్చును. ఆనోట నానోటఁ బడి చివికి, పాఠములు మాఱి, పాదములు లోపములై కానంబడక పోవుచుండఁగా, శుద్ధప్రతి యే యొక్కచోట నేనిం దొరుకునన్న నాశయే నీఁకఁ గొంతకాలంబున కడియాస గావచ్చును.

మే మనేక వత్సరములనుండి ప్రయాస లెక్కింపక, 'బ్రహ్మానంద శతకము' ప్రతుల నెల్ల, లభించినంతవరకూ సమకూర్చుకొని, ప్రాంత భేదంబుల మూలంబుననైన పాఠాంతరంబులు, జతఁజేసి— సక్రమముగఁ బరిష్కరింపఁ జేసి నిర్దుష్టముగ, నిదే మొదటిసారి ముద్రించుచున్నాము. గుణదోషములను రసజ్ఞులగు పాఠకు లారసికొందురు గాక.

కామగ్రంథమాలా కార్యస్థానము, పుదుచ్చేరి. — యస్. చిన్నయ్య.

—ముద్రితమై, యింత వఱకునూ ప్రచారములో నున్న గోపీనాథ రామాయణ మొకటి తప్ప మిగిలిన కవికృతు లేవియూ నింతవరకును ముద్రణకు నోఁచుకొన లేదు.

శ్రీరస్తు.

బ్రహ్మానంద శతకము.

సీ. శ్రీమించు యోగీంద్ర◆ సేవ్యమై ఖలుల కగమ్యమై లోకైక◆రమ్య మగుచుఁ
దనరార గోలోక◆మున రాసమండలి నభినవ క్రీడాగృ◆హంబులందు
విరజా తటంబున ◆ బృందావనంబున; గోగోపగోపికా◆కోట్లు కొలువ
వేడ్కతో నిత్యంబు ◆ విహరించు రాధికాకృష్ణు లొండొరులపై ◆ ప్రీతిపూర్వ
గీ. కముగఁ బరగించు నవసుతా◆కలితవీక్షణములు, వారల ప్రియభాష◆ణములు, సరస
[1]జారరతులు వెల్గోటి కు◆మార యాచభూవరేంద్రు నజస్రంబుఁ◆ బ్రోచుఁ గాత. 1

సీ. వరగుణశాలి స◆ర్వజ్ఞకుమార యాచక్ష్మానాథుండు ◆ సత్కళా వి
శారదుం డొకనాఁడు ◆ సంతోషమున గోపినాథ వేంకటకవి◆నాథు నన్ను
రావించి మన్నించి ◆ రమణ శ్రీకృష్ణునిఁ గోర్కతోఁ గృతినాయ◆కునిగఁ జేసి
యతని విహారంబు ◆ లన్నియు శృంగార[2]శతకంబు సేయుము ◆ సరసఫణితి
గీ. నరయ నానందపరిపూర్ణుఁ◆ డైన కృష్ణు చారుతర విషయానంద◆సరణు లెల్ల
నవ్య మృదు వాగ్విభూతి వ◆ర్ణనము సేయు టరసిచూడ బ్రహ్మానంద ◆ మదియకాదె.

సీ. కాముసంతృప్తుండు ◆ గానివాఁ డిల మోక్షకామి గాఁ డను గాథ◆ గలిగియుండె
నదిగాక సుగతభ◆వానంద మరయ బ్రహ్మానందలేశంబె ◆ గాని వేఱు
గాదు కావున మీరు ◆ గరిమతో మొదల శ్రీకృష్ణుండు వల్లవీ◆స్త్రీలఁ గూడి
చేసిన లీలావి◆శేషంబు లన్నియు శృంగారశతకంబుఁ◆జేసి ప్రీతి
నవల తదుక్త గీ◆తార్థసారం బంత సంగ్రహించి సమస్త◆సమ్మతముగ
గీ. నొక్కశతకంబుఁ గావింపు ◆ ముర్విలోన దేనియెడఁ బ్రీతిఁ గలవారు ◆ దానిఁ జూచి
తెలిసి సౌఖ్యవారాంబుధిఁ ◆ దేలు చుందు రంచితముగ బ్రహ్మానంద ◆ మదియకాదె.

సీ. అని యిట్లు [3]కౌతూహ◆లాతిరేకంబున నాన తిచ్చిన యేను ◆ హర్షమొంది
హరి హర బ్రహ్మల ◆ నభినుతిఁ గావించి పద్మా శివా సర◆స్వతుల కెఱఁగి

పా. 1. భావతతులు   పా. 2. శతకంబుగాఁ జేయు
పా. 3. కౌతుకా◆హ్లాద వేగంబున

కరివక్త్రునకు నతిఁ ◆ గావించి వాల్మీకి సాత్యవతేయుల ◆ సంస్మరించి
కాళిదాసాది స◆త్కవులను గొనియాడి గరిమతో నాంధ్ర స◆త్కవులఁ దలఁచి
గీ. రాధికా మాధవుల విహా◆రంబు లన్ని పూని శృంగారశతకంబుఁ◆గా నొనర్తు
సరసులందరు విని చాల ◆ సంతసింపుఁ డనఘులార! బ్రహ్మానంద ◆ మదియ కాదె. 4

సీ. గుణ దోషములు వర్ణ◆గణములు శబ్దార్థపద్ధతుల్ గని యతి ◆ ప్రాస బంధ
నియమంబు లెఱిఁగి యెం◆న్నికకెక్కు మృదుమధురోక్తులు గదియించి ◆ యుక్తభంగి
నతి విపులార్థంబు ◆ మితపదంబులలోనఁ దెలియించి ముద్దుమా◆టలను గూర్చి
1విరళార్థ సంయుక్త ◆ సరళ శబ్దంబులు పొసఁగ నలంకృతుల్ ◆ పొందు పఱచి
గీ. రసము చిలుకంగ 2వాచక ◆ రోచకాది సప్తవిధ సత్కవీంద్రుల ◆ జాడ లెఱిఁగి
శౌరి లీలావిలాసముల్ ◆ సన్నుతింతు నరసి చూడ బ్రహ్మానంద ◆ మదియ కాదె. 5

సీ. సచ్చిదానంద ల◆క్షణ పరబ్రహ్మంబు మును విషయానంద ◆ మనుభవింపఁ
దలఁచి తా గుణమయ◆తనువుఁ గైకొని తనయోగమాయను రాధ ◆ గాఁగఁ జేసి
పరఁగ బ్రహ్మాండంబు ◆ బయల క్రీడార్థంబు గోలోకము సృజించి ◆ కోరి తనదు
కళలచే రాధికా◆కళలచే, గోప గోపికలను నిర్మించి ◆ సకలుఁ డగుచు
గీ. నందుఁ గ్రీడించెఁ గానిచో◆నగుణుఁ డేల మోహనకిశోరరూపంబుఁ ◆ బొసఁగఁ దాల్చు
నట్టి కృష్ణుని శృంగార ◆ మభినుతింతు నరసిచూడ బ్రహ్మానంద ◆ మదియ కాదె. 6

సీ. ధరలోన మనుజు లం◆దఱు మానుషానందమందు సదా సక్తు ◆ లగుట వలన
తాను మానుషరూప◆ధారియై తగ మానుషానందమును బ్రీతి ◆ ననుభవింప
కరమర్థి తనదు శృం◆గారచారిత్ర ప్రపంచ మంతయు నాల◆కించి చాల
మనుగ సాచ్ఛాదితౌ◆షధ ఘుటికా న్యాయమున నిహపర సౌఖ్య ◆ మనుభవించి
ధన్యు లౌటకు మహా◆ధన్యుండు గోలోకవాసియౌ కృష్ణుండు ◆ భాసురముగ
గీ. కోరి బృందావనంబున ◆ గోకులంబునందు విహరింప, మధురలో ◆ నవతరించె
నట్టి శౌరి విలాసంబు ◆ నభినుతింతు నంచితముగ బ్రహ్మానంద ◆ మదియ కాదె. 7

సీ. కడువేడ్క దేవకీ◆గర్భంబున జనించి ప్రాకృత బాలుని ◆ పగిది, జ్ఞాన
వికసనంబులు లేక ◆ వెసఁ బరాధీనుఁడై సర్వోపచారముల్ ◆ సంగ్రహించు
టరయ 'నామాయ నా◆యంతవానికె యజ్ఞతయును బరాధీన◆తయును గలుగఁ
జేయు సామర్థ్యంబు◆చే నొప్పు నట్టి ద' యని యెఱింగించుట ◆ కంతె గాక

పా. 1. సరసార్థ పా. 2. మదిని సం◆తసము పొంగ, సకల

గీ. తలఁప సర్వజ్ఞునకు నజ్ఞ◆తయును సర్వశక్తియుతునకు పారవ◆శ్యంబు గలదె
యట్టి కృష్ణుని చరితంబు ◆ లభినుతింతు నతులమైన బ్రహ్మానంద ◆ మదియ కాదె. 8

సీ. అరయ నెవ్వాని వీ◆ర్యంబున విరజకుఁ బుట్టిన తనయు లే◆డ్వురును సప్త
వనరాసులైరి ◆ యెవ్వఁడు సృష్టిఁ గావింప రాధతోఁ గూడి సు◆రతము సేయు
తఱి మేనఁ బొడమిన ◆ తతఘర్మజలము బ్రహ్మాండముల్ నిండి యే◆కార్ణవంబుఁ
గావించె నట్టి జ◆గత్కర్త కృష్ణుండు జనని దోయిటనీట ◆ స్నపితుఁ డగుచు
గీ. భక్తసుకృతోపచారంబు ◆ స్వల్పమైన నదియె సంతుష్టికర మని ◆ యన్నమాట
సత్యముగ జేసె నవ్విభు ◆ సన్నుతింతు ననుపమాన బ్రహ్మానంద ◆ మదియ కాదె. 9

సీ. దాఁటరాని భవాబ్ధిఁ ◆ దరియించుటకు తనగమ్య పాదాబ్జ మ◆రంద పాన
మదియ ముఖ్యోపాయ ◆ మనియు నాత్మీయాంగములలోనఁ దలపోయ ◆ మోక్షలక్ష్మి
కంఘ్రులే ముఖ్యంబు ◆ లనియును భక్తులకెఱిఁగించుటకె కాక ◆ యింపు మెఱయ
బంగారు తొట్లలో ◆ బవళించి కరముల చరణంబు వదనకం◆జమునఁ జేర్చి
గీ. మొనసి యంగుష్ఠ మానుట ◆ జననిపాలఁ దనివిదీఱక గాదట్టి ◆ యనఘమూర్తి
రమ్యలీలావిలాస వ◆ర్ణన మొనర్తు నరసి చూడ బ్రహ్మానంద ◆ మదియ కాదె. 10

సీ. పశువులు శిశువులు ◆ ఫణులు గానరసంబు నెఱుఁగుదు రను వాక్య◆ మెఱుకపఱుప
గానంబు సర్వ దుఃఖంబుల నడచి జడంబులకైన సు◆ఖంబు నొసఁగు
ననునది ప్రకటింప ◆ నదిగాక, తా సామగానలోలుం డను ◆ గాథ తథ్య
మొనరింప జనయిత్రి ◆ యొప్పైన చికిలిబంగరు తొట్లలో నుంచి ◆ క్రమఘణితి
గీ. పాట పాడుచు నూఁచినఁ ◆ బవ్వళించి నేత్రముల మోడ్చి సుఖలీల ◆ నిద్ర బోయె
నట్టి శౌరి విలాసంబు ◆ లభినుతింతు నరసిచూడ బ్రహ్మానంద ◆ మదియ కాదె. 11

సీ. వ్రేపల్లెలో నున్న ◆ గోపాలకుల నెల్ల నాఢ్యులఁ గావింతు ◆ నని తలంచి
పుడమి నకారణం◆బుగ సిరి నొసఁగిన నస్మదుక్తి విరోధ◆మగును గాన
నెట్టులైన వీరి సొ◆మ్మించుకయైనను మెసవి సౌభాగ్యంబు ◆ నొసఁగుటొప్పు
నని వారి సదనంబు◆లందున్న వెన్నయు పాలు ముచ్చిలి మెక్కి ◆ భాగ్య మొసఁగె
గీ. నల కుచేలుండు గొనితెచ్చి ◆ నట్టి యటుకు లొడిసిగొని తిని యైశ్వర్య ◆ మొసఁగ లేదె
యట్టి కృష్ణుని శృంగార ◆ మభినుతింతు నరసిచూడ బ్రహ్మానంద మదియ కాదె. 12

సీ. తన భక్తి ననిశంబుఁ ◆ గొనియాడు వారి కిప్పగిది నధీనుఁడ ◆ నగుదు ననెడు
భావంబు తెల్లంబుఁ ◆ గావించుటకు ఱోల కరమర్థి తల్లిచేఁ ◆ గట్టుపడియె

గానిచో యఘటన ♦ ఘటనా పటీయ్యాసి యగు తన మాయచే ♦ జగము లన్ని
కర్మవశంబునఁ ♦ గదలకుండఁగఁ గట్టివైచిన యా పరబ్రహ్మ మేల

గీ. యబల యగు తల్లిచే ఱోల ♦ నట్లు కట్టుబడియె నది చాల యనుకంపవలనఁ గాదె
యట్టి పరమేశు చారిత్ర ♦ మభినుతింతు నరసిచూడ బ్రహ్మానంద ♦ మదియు కాదె. 13

సీ. అవని గో బ్రాహ్మణు ♦ లనుచు విప్రులకన్న గోవుల మొదటఁ బేర్కొనుట వలన
నావులు విప్రుల ♦ కన్నఁ బ్రాశస్త్యంబు గాంచిన వనియు నుత్కంఠతోడ
గో ప్రదక్షిణమున ♦ భూప్రదక్షిణజాత ఫల మబ్బుననియు నీభావ మర్థి
నెల్లమానవులకు ♦ తెల్లంబు గావించుటకు కూర్మి గోపబాలకులఁగూడి

గీ. ప్రేమమీఱ బృందారణ్య ♦ సీమయందు పసుల చుట్టును దిరుగుచు ♦ కసవుమేపె
నట్టిశౌరి విలాసంబు ♦ లభినుతింతు నంచితముగ బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 14

సీ. అనిశంబు తన్ను నమ్మినవారి యపమృత్యు కాలమృత్యువుల గోగములఁ బాపి
యఖిలాపదలడంచి ♦ యాపన్నివారకుం డనుమాట నిజముసేయంగఁ దలఁచి
యఘదైత్య వదనంబునందు కాళీయహ్రదాంబు పానమున నీచైన గోప
బాల గో గోవత్సజాలంబులను సుధామయ వీక్షణంబుల మనఁగఁజేసె
నంతియ గానిచో ♦ నట్టి యాపద వారికేయెడ లేకుండఁ ♦ జేయలేఁడె

గీ. కర్మమును దాటఁ గాదను ♦ గాథ యితరజనములకె కాక నిజభక్తజనులఁజేర
దనుట నిజము జేసిన హరి ♦ నభినుతింతు నరసి చూడ బ్రహ్మానంద ♦ మదియు కాదె.15

సీ. హరి హర విధులు నిజాంశసంభూతులైనను తన యోగమాయను తరింప
లేరను యర్థంబు ♦ వారక వివిధ కారణములు లేక నే ♦ వ్రజకుమార
వత్సరూపంబులు ♦ వరుసతో సృజియించినట్లు విశ్వంబు నేపార సృష్టి
గావించు పటుశక్తి ♦ గలదను నర్థంబు క్షితిలోనఁ బ్రకటింపఁ ♦ జేయుటకును

గీ. అజుఁడు డాఁచిన బాల వత్సాకృతుల ధరించి యొకయేఁడు మందలో ♦ సంచరించె
నట్టి కృష్ణుని శుభలీల ♦ నభినుతింతు నమితమైన బ్రహ్మానంద ♦ మదియు కాదె. 16

సీ. ఏఁటేటఁ గావించు ♦ నింద్రయాగమునకు సమకూర్చిన పదార్థజాతమెల్ల
తనమాట నమ్మి శకునిరు నొసంగక యచలాకృతి ధరించి ♦ నట్టి తనకు
నిచ్చినందున నిర్జరేంద్రుని వలన గల్గిన యుపద్రవ మణఁగింపఁ గేల
గోవర్ధన నగంబు ♦ గోర్కెతో నెత్తి గోగోప గోపికలను ♦ గూర్మిఁ బ్రోచి

గీ. దైవతాంతరముల వీడి ♦ తనుభజించునతని రక్షింతుననుచు తా ♦ నన్నమాట
సత్యముగ జేసె నద్దేవు ♦ సన్నుతింతు నంచితముగ బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 17

సీ. ధరలోనఁ దా నవతార మొందెడు వేళ తన యోగమాయఁ గన్గొని సమస్త
జనులకు కామదాయినివయి యుండెదవీవు నిన్ను జనంబులెల్ల పెక్కు
నామధేయంబుల ♦ నయముతోఁ గొలిచెదరని ప్రీతి నిచ్చిన ♦ ఘనవరమున
కనుగుణంబుగను కాత్యాయనిపూజలు చేయుగోపాలక ♦ స్త్రీల చేల
ములు గొనుటది వారు ♦ జలములో నగ్నలై స్నానంబు చేయు దోషము నడంచి
తనకర్థి మ్రొక్కించుకొని వారి వ్రతము సువ్రతము సేయుటకె కాకతులితముగ
ద్రౌపదీదేవి తన్ ♦ దలఁచిన మాత్రాన పెక్కువస్త్రములు కల్పించి యిచ్చి

గీ. నట్టి దివ్యపరిభావున ♦ కంబరములు లేక కాదు కామాసక్తి ♦ లీలఁగాదు
అట్టి యోగీశ్వరేశ్వరు ♦ నాదిదేవు నభినుతింతు బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 18

సీ. నూనూగుమీసాల ♦ నూత్నయౌవనుఁడును నలువొప్ప మధురగానంబు సేయు
పురుషుండు తరుణుల ♦ కరయ వల్లభుఁ డంచు పలుమాఱు వేదంబు ♦ బలుకు నుడువు
నిజము సేయుటకు దా ♦ నిత్య కైశోర సుందర విగ్రహము దాల్చి ♦ సగళ భంగి
భువన మోహనముగా ♦ మురళీ నినాదంబుసేయుచు గోపికా స్త్రీల కెల్ల

గీ. వలపు పుట్టించి మోహించి ♦ వారి తనదుకడకు రతికాంక్షుఁ జనుదేరఁగా నెనర్చె
నట్టి కృష్ణుని చరితంబు ♦ నభినుతింతు నంచితముగ బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె.19

సీ. తౌర్యత్రికము సురతక్రియోద్దీపకసామాగ్రి యని గోపసతులఁ గూడి
రాసోత్సవము జేసె రహిగోపికల కందఱకు నన్ని హరిశరీరములు దాల్చి
మించి సంక్రీడఁ గావించి దా యోగీశ్వరేశ్వరత్వము నర్థి ♦ నెఱుకపఱచె
నేకకాలమున ననేక రూపములతో గోర్కెతీఱ ననేకగోపికలకు

గీ. వేడ్క నిధువన తృప్తిఁ గావించి తనదుసర్వ సమతయుఁ దెలిపె నాశ్చర్య ఫణితి
నట్టి రసికాగ్రణి విలాస ♦ మభినుతింతు మదిఁదలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 20

సీ. లీల బ్రహ్మానంద ♦ లేశసన్నిభ రతిక్రీడాసుఖంబు లౌకిక సుఖంబు
లందు ముఖ్యం బని ♦ యనుభవసిద్ధంబుగా నెఱింగి జనంబు ♦ దానిమీద
నమనస్కసిద్ధిచే ♦ ననుభవింపఁగ నర్హమైన బ్రహ్మానంద ♦ మాత్మలోన
నూహించి తగు యత్న ♦ మొనరించి కృతకృత్యులౌట కనేక గోపాంగనలను

గీ. గూడి గోలోక మందు గో♦కులమునందు వేడుకలు మీఱ నిధువన♦క్రీడ సలిపె
నట్టి కృష్ణుని శృంగార ♦ మభినుతింప నంచితముగ బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 21

సీ. [1]రణము గావింప నొ♦ల్లక విషాదంబు నొందిన యర్జునుని నిమి♦త్తీకరించి
సర్వోపనిష దర్థ♦సారభూతంబు సద్యోముక్తిదము మహా♦యోగి వేద్య
మైన గీతాశాస్త్ర ♦ మత్యంత కరుణచే కర ముపదేసించు♦టరసిచూడ
భావి కాల జనంబు♦ భవబంధములఁ బాసి దోడ్తోడ ముక్తి నొం♦దుటకుఁ గాదె
గీ. యట్టి కంసారి సృష్టిర♦క్షాంతకారి భువన హితకారి గోపికా♦మోహకారి
శౌరి లీలావిలాసము ♦ లన్నుతింతు నతులమైన బ్రహ్మానంద ♦ మదియకాదె 22

సీ. అంతిమస్మృతి తన♦యందుఁ గల్గుటఁ జేసి చేదీశ కంస ము♦రాదులకును
సతతంబు భావించు♦కతన గోపికలకు నల నందునకు యశో♦దాదులకును
సకలధర్మంబులు ♦ చాలించి శరణంబునందిన విజ యోద్ధ♦వాదులకును
మోక్ష మొసంగుట ♦ మొనసి గీతోక్తులు నిజము సేయుటకును ♦ నిఖిల సమతఁ
గీ. దవిలి లోకహితార్థమే ♦ యవతరించె నుర్వి ననునది తెలియఁ జే♦యుటకుఁ గాదె
యట్టి హరిలీల లన్నియు ♦ నభినుతింతు నార్యులార! బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 23

సీ. మధురలో నుండి య♦మ్మాధవుం డొకనాఁడు వ్రేపల్లెలో నున్న ♦ గోపికలను
రాధను యిళెనును ♦ రతిరహస్యంబులు వారల లీలావి♦హారములను
రాసోత్సవంబు జ♦లక్రీడలను మఱి వారల నర్మసం♦భాషణములు
మనమునఁ దలపోసి ♦ మమత నిల్పఁగలేక యేకాంతసీమకు♦ నింపు మెఱయ
గీ. నుద్ధవుని వేగ రావించి ♦ యుత్సుకమున నతనితో నెయ్యమునఁ బల్కి♦నట్టి శౌరి
విప్రలంభ శృంగారంబు ♦ విస్తరింతు నరసిచూడ బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె 24

సీ ఒనర పిన్నటనాఁట ♦ నుండియు నా సోయగము, శరత్త్వాది భా♦వములు జూచి
ననుఁ గూడి క్రీడింపఁ♦బనిబూని వనిత లింపొసఁగ కాత్యాయనీ♦పూజ సల్పి
వరములు వడసి యు♦వ్వాల శరద్రజని వనంబులో మద్వేణు♦నాదము విని
పతి సుతాదుల వీడి ♦ బాళితో నావద్ద కరుదెంచి యే నీతు♦లాడ వగలు
గీ. మీఱ బ్రతుకాస మాని క♦న్నీరు గార 'నిన్ను నమ్మితి మ'న్న మా♦కెన్నఁగొనిన
జాలి యగుచున్న దట్టి యో♦షల వలపులు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె

పా. 1. అని సేయనొల్లక ♦ నతిదుఃఖ మందు నర్జునుని దా హేతుభూ♦తునిగఁ

సీ. ఉత్సుకత్వమున న♦న్నొకనాఁడు పైకొన్న చెలికి లో మెండింపు♦వలన మిగుల
సౌఖ్యరూపక పరి♦శ్రమము బాటిలఁ జేయ తాళలేనని యది ♦ తత్త్వమున
నక్కన వ్రాలి దా ♦ మ్రొక్కుచు కళ నింప గమకింప నది చూచి ♦ కరము లేను
బలు పిఱుందులకు లం♦కెలు వైచి చంద్రనాడికి రాపుఁ జేయఁ ద♦ప్పక తనంత
గీ. చిలుచిలు మటంచుఁ గళ జాఱఁ ♦ జిక్కి "నీకుదక్కితిని యింక నన్ను గ♦దల్ప కుండు
మ"నుచు బతిమాలుకొన్న య♦వ్వనిత హాయలు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద♦ మదియ కాదె

సీ. సమబంధ మొనరించు ♦ సమయంబునను పీఁకఁగళ లంటి చూచుకం♦బులు స్పృశించి
మొనసి పాదాంగుష్ఠ♦ములు మోపి పై కుబ్బి కాముజచ్ఛత్ర సం♦ఘర్షణంబు
గా రతిక్రియ సల్పఁ ♦ గనుఁగొని 'యిది యేమియాతురం బింతలో ♦ నకట తృప్తిఁ
గావించుటకు నీవు ♦ గమకించెద వటంచు కుర్నీషు చేసి నా♦కోర్కె తీర
గీ. రతి యొనర్చిన పిదప నీ♦లాటి పనులు సేయఁదగుఁ గాని యిప్పుడే ♦ సేయఁదగునె?'
యనుచు ననువేఁడుకొన్న య♦వ్యాబల సొంపు మదిఁదలంప బ్రహ్మానంద♦ మదియ కాదె.

సీ. సుదతి యొకర్తు నే♦నెదురుగా గూర్చుండి మొనసి చేతులు వెన్క ♦ మోపి యుబికి
తగరుతాఁకుల కొంత♦ తడవు మెప్పులుగాంచి యట మోహనమున నే ♦ నబ్జనాడి
మీటుచు మొనసంట♦ మెలఁత చన్మొనలు చక్కఁగ నొక్కి రసనచేఁ ♦ గదలఁ జేసి
యవ్వల కెమ్మోవి♦ నానుచు చూచుకంబులు కరంబుల నంటి ♦ కళలు రేప
గీ. కదలనీయక చేత లిం♦గంబు బట్టి కమలశరు డోలికను కఠో♦రముగ నూఁచి
కళను చిలచిలమని క్రుమ్మ♦రిలఁగఁ జేసి పరవశత్వము నొందిన ♦ పడఁతి సొగసు
మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 28

సీ. మునుకొని గోబంధ♦మున నేను గూడిన నాతి హస్తము లుర్వి ♦ నూఁతఁ జేసి
కొని యెదు రొత్తుచుఁ ♦ దన నితంబము నెత్తి రహి నిల్వ పవన పూ♦రణము చేత
మరుగేహమున తర♦తర యను నాదంబు వెడల నే నవ్విన ♦ వ్రీడనొంది
తడయక లేవ నం♦తకు క్షిప్రమున తలవంచి యూరులు బిగి♦యించి కదల
గీ. కున్నఁ గనుఁగొని దాని చె♦య్యొడిసిపట్టి పాలుపుమీఱంగ విరుల పా♦న్పునకుఁ దీసి
కలసి హాయి యొనర్చిన ♦ క్రమములన్ని మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 29

సీ. తరుణి యొక్కతె నేను ♦ దిరునాళ్లతఱి నలంకారము గావించి ♦ కౌతుకమున
వేడుక చూడంగ ♦ వెడలునప్పుడు రతి గావింప మనసైన ♦ గలయుటకును

పాయ మూహించి నై♦పథ్యంబుఁ జెడకుండ నొక కంబ మూనుక♦యుంటి నేను
పడఁతి నా తొడలపై ♦ పదము లుంచి కరాబ్జములు నాదు మెడకు లం♦కెలు ఘటించి
గీ. యేను చేతుల తన నడు♦మెత్తి పట్టుకొన నగారూఢమునఁ గూడి ♦ కోర్కె మీఱ
తనమనసు దీర్చుకొన్నట్టి♦దాని సొబగు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద♦మదియె కాదె. 30

సీ. పూఁబోఁడి యెక్కుతె ♦ పురుషాయితమున నీదగు శక్తిఁ జూతు నా♦యనుచు లేచి
చెలఁగి పైకెక్కి బస్కీలు చేయఁగ నెక్కుపాటు నే వంచించి♦ మీఁదె తొలఁగ
నిడిన వంకర దిద్ది ♦ యెడనెడ నవ్వుచు నభిముఖంబుగ నుండి ♦ యంతమీఁద
ఘటచక్రిముగ నది ♦ కడువేడ్క తివ్వన తొలఁగి పోనీక నె♦న్కలకుఁ దిరిగి
గీ. కొంత సేపు రమించి దా ♦ నంతమీఁద మఱల నెదురుగ దిరిగి స♦మంబు గాఁగ
సుఖము గలుగంగఁ జేసిన ♦ సొంపు పెంపు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె.

సీ. గ్రామ్యబంధమున నే ♦ రతిసేయ నిది జాణతనముగా దిఁక నీవు ♦ వెనుకఁ దిరిగి
నేర్పునఁ గ్రీడింప ♦ నిను మెచ్చుకొందునోయనఁగ నే నారీతి ♦ వెనుక దిరిగి
యురమును వంచించి ♦ యొప్పుగా దాని పిఱుందుల పై కొచ్చి ♦ యందమలర
సరి జేసి సురతంబు ♦ సలిపిన "భళిర! నీయట్టి విదగ్ధుని ♦ నవని నెందు
గీ. నెఱుఁగ నింక సమంబుగాఁ♦దిరిగి కేళిసలుపు" మన నట్లు జేసి యా♦చెలికి తృప్తిఁ
గలుగఁ జేసిన నాఁటి కో♦మలి సుఖంబు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె.

సీ. ఎలనాగయును నేను ♦ నిలువుటద్దములలో సొగసుగా నొకనాఁడు ♦ చూచుకొనుచు
పెక్కుబంధంబులఁ ♦ బెనఁగొని క్రీడించి యలసటఁ గొని సరి♦కళలు విడిచి
వరుసఁ గూర్చుండి యొం♦డొరుల చెమ్మట లార్చుకొనుచు "కళా విసర్జన మొనర్చు
టకు నిల్పుకొనుట కెం♦తయు సమర్థులమైన మనకు నిర్వురకె సా♦మ్యంబు గాని
గీ. కళలు రతివేళ తమ యిచ్చ ♦ కొలఁది విడువనాఁగికొన నేర్పు లేని వా ♦ రవని రసిక
తములె?" యని లేమ యన్న యం♦దంపుమాట మదిఁ దలంప బ్రహ్మాంద♦మదియ కాదె.

సీ. ప్రణయకోపమున నే ♦ బవళింప డగ్గఱి ముద్దాడ 'చాల్చాలు ♦ పొమ్మ' టంచు
విదలించి వైచిన ♦ 'విడతునా' యని మీసములు దువ్వి పైఁబడి ♦ కలియరాగ
నటు నిటు దప్పింప ♦ పటభూషణము లూడ్చి జట్టిపోరాటంబు ♦ సలుపుటకును
వదలక పైవ్రాలి ♦ కదలకుండఁగఁ బట్టి మకరధ్వజముఁ గొని ♦ మరునియింటఁ

గీ. జొనిపి పాలిండ్లు నా యెద♦నునిచి యదిమి కౌఁగిట బిగించి కెమ్మోవి ♦ కంద నొక్కి
తనిసి తనియించినట్టి చం♦దంబులన్ని మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 34

సీ. ఏనొక్కనాఁటి రే ♦ యేమి గావించునో కలికి చూత మటంచుఁ ♦ బలుకకున్న
బహు చమత్కారముల్ ♦ బచరించి యంతకు నే బ్రసన్నుఁడ గామి ♦ నిశ్చయించి
తమిఁ జూపి 'యింత నిర్దయుఁడ వైతి విదేల? యేమి సేయుదు నింక ♦ నీవు మున్ను
తెలిపిన తెఱఁగునఁ ♦ దృప్తినొందెద' నని మరునింట బహునాడి♦చక్రి మిందు
గీ. నాడి మన్మథచ్ఛత్రంబు ♦ గూడ విఱిచి మెదపి కదలించి కళ జార ♦ గదిసి నన్ను
కౌఁగిట గదియించినట్టి భో♦గక్రమంబు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 35

సీ. నలు వొప్ప నొకనాఁడు ♦ నాగరంబున నేను బెనఁగెడి తఱి 'నాదు ♦ వింత నీవు
కను' మని చిఱునవ్వు ♦ గదురంగ కడు పక్కళించి యూపిరి బిగి♦యించి చాల
ముక్కుచు మరుగేహ♦మున నున్న లింగంబుచేత నా శేఫ మ♦చ్చెరువు గాఁగ
మెడ బట్టి ద్రోఁచిన♦వడువున బయలకుఁ ద్రోఁచిన వెఱఁగంది♦చూచుచుండ
యోనికవాటంబు ♦ నొయ్యన బంధించి 'యిది గట్టితనము గా♦దింక నీదు
ఘనతఁ జూతము గూడు' ♦ మన రోసమున శక్తి జూపి మెండిన యతి ♦ జొరకయున్న
గీ. హేళనము జేసి పదపడి ♦ కృప చెలంగ క్రీడ కవకాశ మొసఁగ నే♦గూడి యప్పు
డనుభవించిన సురత సం♦జనిత సుఖము మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 36

సీ. ఒక కాముకియును నే ♦ నొక్కనాఁ 'డే నెక్కుఁ డే నెక్కుఁ' డని కర♦మేపుఁ జూప
సరి తారసిల్లి క్రీడ ♦ సలుపుచో నాకు మ్ముందుగ కళ జాఱిన ♦ మగువ నవ్వ
'యింత మాత్రమునకే ♦ యేల నవ్వెద' వని నేను గ్రమ్మరఁ గూడి ♦ దాని కళను
వెస వీడఁగాఁ జేయ ♦ నిసుమంత తాళు' మటన్న నే నవ్వినఁ ♦ నవ్వేలంది
'నీ కట్లో నా కట్లు ♦ నిలిపి కూడుద' మన్న నే నట్లు గావింప ♦ నిటుల రోస
మలర కే యంతయు ♦ గలసి "పూరుషునకు తోరమైన నాప్పుత్తు ♦ అరయ నధిక
గీ. మతివ కావర్తులవి తక్కు♦వైన చిరపతనము గలిగుండు గావునఁ ♦ దలఁప తుల్య"
మనుచు సరసోక్తు లాడు కొన్నట్టి విధము మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద మదియ కాదె.

సీ. పరకీయ తోడఁ బ♦ల్మరుఁ గూడుటకు విడంబనము గ్గలిమి నేను ♦ ప్రథమ సురత
మందె జాగుగ జేసి ♦ యతివకు కళ జాఱఁజేయు నుపాయంబు ♦ చింతఁజేసి

కూడుచు నిల్పి త◆త్కుచములు చుంబించి మఱి సేయు చేమేమొ ◆ మాటలకును
బెట్టుచు పగదాని◆దిట్టుచు "కొమ్మ! నీసౌందర్య మెంతని ◆ సన్నుతింతు"
ననుచు నీ యెడలు మె◆ల్లనఁ జూడ నిమ్మని యొఱపుగాఁ జూచుచు ◆ మఱలఁ గూడి
వెడలించి దానిపై◆బెట్టి తిట్టుచు గూడుచును వెన్క కటు దీసి ◆ 'వనజనేత్రి

గీ. యీఁకపై పోటులు గనుమ'ంచు ◆ నిట్లు లేనివ్యాజముల నిల్పి నిల్పఁగా ◆ వలసినట్లు
జేసి చెలి కళ జారఁ జే◆సినవిధంబు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ◆ మదియ కాదె. 38

సీ. చిఱుతప్రాయమున నే ◆ నెఱతనం బెఱుఁగక చతురతతోఁ గూడి ◆ చనువు మీఱ
నది చెంపఁ గొట్టుచు ◆ నటు గోరు బెట్టుచు వెఱపుఁ దెల్పుచు తొడ◆ జెల్లమిడుచు
"తఱి యయ్యొ విడువంగఁ ◆ దగ ద''ని వేఁడుచు "నింతయే నీ శక్తి? ◆ యింక విడువు
మ''నుచు దా కరమున ◆ నది బట్టి జొన్పుచు కౌఁగిట బిగియించి ◆ గారవించి
మొనపంటి నొక్కుచు ◆ మునుకొని శ్రమముచే నవమానముల కళ ◆ నాఁగికొనుచు

గీ. మొనసి యెడనెడఁ బురికొల్పు◆కొనుచుఁ గూడి సమత నిరువుర కేకకా◆లమున కళలు
జాఱఁ జేసిన చెలి చమ◆త్కారములను మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ◆ మదియ కాదె 39

సీ. మఱి యొక్కనాఁడు నే ◆ మక్కువ నొకదాని స్మరశాస్త్ర నిగదిత◆స్థానములను
చుంబనం బొనరించి ◆ శృంగిబేరంబు చుంబనము జేయుచు లోని ◆ కొనర నూపి
రక్కింప గుఱ్ఱని ◆ యొక్క నాదము బుట్ట నే నవ్వ సిగ్గుచే ◆ నెలఁత లేవ
"తొలఁగితి వే? మ''న్న ◆ తెలిఁయక ననుమానపడి చీరకొంగున ◆ దుడిచిచూడ
నా తమ్మలపురంగు ◆ నలువుగాఁ గనుపింప చెఱఁగు మాసినదని ◆ చెలియ తొలఁగి

గీ. శిరము వాంచిన తత్త్వంబుఁ ◆ దెలియఁ జెప్పి తల్పమునఁజేర్చి కూడి యి◆ద్దరము సౌఖ్య
మంది ముదమున నవ్వుకొ◆న్నట్టి విధము మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ◆ మదియ కాదె.

సీ. పడఁతి నేనును గత◆వసనులమై లేచి మార యుద్ధమునకుఁ ◆ దారసిల్లి
కలబడి పోరి నే ◆ కాలడ్డమిడి దాని బడద్రోచి పైనెక్క ◆ పదముచేత
తొలఁగఁ ద్రోయుచు నది ◆ తొడ్తొడ పైకొని కుదియఁ బట్టిన నేను ◆ కొప్పు లాగి
పొర్లించి కూడరా ◆ పోటు దప్పించుక కాళ్లు కత్తెరవేసి ◆ గరిత ముందు
కొంగి నిగ్గి పైకి లే◆వఁగఁ బోవ బొమ్ములుబట్టి నే పడఁద్రోచి ◆ పైకి నెక్క
యదిమి పట్టిన వేగ ◆ నదియు నా సిగఁ బట్టియీడ్చి చెక్కులు గొట్టి ◆ యేపుమీఱ
పరిక్కకు పొర్లించి ◆ పైకెక్కి చేత లింగము బట్టి నను చాల ◆ గాసిపఱచి

గీ. తరుణి నొప్పించి యొప్పించి ◆ తానుగూడ 'నబల సబలాయె' నంచు నే ◆ నభినుతింప
నాతి యుప్పొంగి చేసిన ◆ నాఁటి రతులు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ◆ మదియ కాదె.

సీ. పగలాఁడి పగరుచే ◆ బిగువు గల్గఁగఁ జేసికొని రాగ నే జొన్పి ◆ వనితఁ జూచి
పగరుచేత రవంత ◆ బిగువుండు నొక్కింత చెమ్మగిల్లిన నది ◆ యిమ్ముఁ జూపు
రతిలోనఁ దగ నిద్ద◆ఱకును మంటని జూపి బిగువుకు నే నొక్క ◆ వెరవుఁ జెప్ప
సక్థిద్వయము జేర్చి ◆ సాచుక పవళింప నిరుదెస కాళ్లుంచి ◆ యేను మీఁదఁ

గీ. జేరికూడి బిగువుఁ జూపి ◆ 'చెలియ సంవృతోరుబంధం బిది' యటన్న ◆ 'నౌర వింత
నేర్పితి వ'టంచు మెచ్చిన ◆ నెలఁత మాట మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ◆ మదియ కాదె.

సీ. అతివ యొకర్తు నే ◆ నన్యోన్య పాదముల్ ప్రక్కను దల లుంచి ◆ పవ్వళించి
యెదురుగాఁ దిరిగి మే ◆ మెడమకాళ్లటు సాచి తలగడల్ చేసి క్రిం◆దులకు వామ
కరములు సాచి పై◆కాళ్ల సందులకుఁ బోనిచ్చి కొంచెము వంచి ◆ యిలను పదము
లానించి దక్షిణ◆హస్తంబు లటు మోడ్చి పృథివిపై మోపి యొ◆క్కింత యుబికి
సరిఁ జేసి వెసఁ జొన్పి ◆ జాఱిపోకుండ ఖబర్దారుగా వింత ◆ పరిఢవిల్ల

గీ. చెలువు మీఱంగఁ గూడి ఖు◆షీని జెంది "నీవె సరి! నీవె సరి!" యని ◆ నేర్పు మీఱ
యిరువురము మెచ్చుకొన్న యా◆నెఱతనంబు మదిఁదలంప బ్రహ్మానంద◆మదియ కాదె

సీ. ఒకరాత్రి నేను ద◆ర్పకయుద్ధమున లెక్కసలుపుచు ఘడియలు ◆ జరిపి నిలిపి
జాములు వెడలించ ◆ సరి నాకు సంతుష్టిగాకున్న చెలి నన్నుఁ◆గాంచి "మందు
మహిమయో! మఱి మణి◆మంత్రంబులోఁ లేక తంత్రమో! యీవింత ◆ ధరణి నెందుఁ
గన్నది విన్నది ◆ గాదింక తాళలేన''ని యొక్కచే పాద ◆ మవలిచేత

గీ. చుబుకమును బట్టి ప్రార్థింపఁ ◆ జూచి కళను తత్క్షణ మెడింప 'నూర్ధ్వ రే◆తస్కుఁడవ'ని
వనిత శాబాసుగిరి యొసం◆గిన పసందు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ◆ మదియ కాదె 44

సీ. పడఁతిని యొక నాఁడు ◆ పరిహాసింపఁ దలంచి సమరతిఁ జేయుచు ◆ క్షణము నిలిపి
లలి తర్జనీ మధ్య◆ముల లోని కటు జొన్పి యూర్ధ్వ భాగంబున ◆ నున్న సలిల
నాడిక కదలించి ◆ నలువొప్ప ముందుకుసారిన యొంటేలు ◆ జాఱ నవ్వి
'తోయజానన లిట్లు ◆ నేయుదురా?' యని పరిహాసింపఁగ వక్త్ర◆పంకజంబు

గీ. చిన్నవోవ దిగ్గున లేచి ◆ చీర ముడిచి "యకార యిది యేమి యాగడ"◆మంచు కలశ
మందుకొని సందునకుఁ బో◆యినట్టి హాయలు మదిఁదలంప బ్రహ్మానంద◆మదియ కాదె.

సీ. మఱి యొకనాఁడు స♦మర్త ప్రాయముదాని మొలకచన్నులు గల ♦ ముద్దులాఁడి
నెలమితో ఫలదాన♦ముల సొమ్ములను మేలిమాటల చేష్టల ♦ మరులు గొలిపి
విరుల శయ్యకుఁ దార్చి ♦ వివృతోరు బంధ క్రమంబున సారెకు ♦ మరునిసిడము
దగిలించి చెమ్మగి♦ల్లఁగఁ జేసి లోని కంగుళిఁ జొన్పి సులభంబుఁ ♦ దెలియబఱచి
వెస మేహనముమీఁది ♦ ముసుఁగు ముందఱికటుబోఁ ద్రోచి జొనిపిన♦ముసుకు ప్రక్క
లాని వెన్కకు రాగ ♦ నది ముందఱకుఁ బోవ కెవ్వున నొప్పిచే ♦ కేక వేయ
గీ. కదలకుండఁగఁ బట్టి 'యో♦కలికి! యింక నొప్పి లేద'ని యభయంబుఁ ♦ జెప్పి చెప్పి
కలిసి యభ్యాస పఱచిన ♦ కౌశలంబు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 46

సీ. పచ్చి పఠాని రూ♦పముఁ దాల్చి కైనేసి తెచ్చిన నెలలేని ♦ తేజి నెక్కి
బాజి భావా వుడాన్ ♦ వరుస నడువంజేసి చెలికాండ్లు వెంబడిఁ జేరి "యార
శాబాస"నంగ నే ♦ స్వారి బోవఁగ నొక్కయువతి దా కిటికీల♦నుండి చూచి
కడు మోహమున 'నాదు♦కడకిపు డేతెంచి యొకమాట విని బోవు♦టొప్పు' ననుచు
కబురు పంపిన నేను ♦ కడు వేడ్కఁ బోయిన పైఁబడి కౌఁగిటఁ ♦ బట్టి నిలిచి
క్రీడఁ గావించి ము♦ద్దాడి [1]బాళినిగొని దృష్టి దాఁకునో యంచు ♦ తిరుగ సెల వొ
గీ. సంగి 'యల దాని వీధికి ♦ జనఁగ నింకవలదు సామి నాయొద్దకే ♦ వచ్చుచుండు'
మనుచు జవ్వని ప్రార్థించి♦నట్టి నెనరు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 47

సీ. పరఁగ హిందుస్థాని ♦ దిరిసు వేసుక జరీతాజు ధరించి ఝో♦కా జెలంగ
చాలుగా నాల్గు తే♦జీలఁ బూన్చిన రథమెక్కి నా చెలికాని ♦ యెదుర నుంచు
కొవి రాత్రి చేసిన ♦ పనులన్నియును జెప్పుకొనుచు నే రా హర్మ్య ♦ మొనర నెక్కి
కనుఁగొని యొక తన్వి ♦ కళ చెలుక్కన లోనకలకబాఱి చెమర్ప ♦ నిలువలేక
తొడలు కంపము నొంద ♦ నుడుకుచు రాత్రికి తన వంతు గాకయుం♦డినను 'మమత
గీ. నిలుపగాఁ జాల నేఁడె రా♦వలయు' నంచు బాలకునిచేత నొకచీటిఁ ♦ బంపి పిలువ
నంపి ననుఁగూడి క్రీడించి ♦ నట్టి సొంపు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె.

సీ. నెఱజాణతోఁ గూడి ♦ సురతాంతమున నిల్పి కౌఁగిట నదిమి నే ♦ కళను విడువ
నది చూచి "యిది యేమి ♦ యాతురం' బని నాకు కడు వేగ నుద్ధతిఁ ♦ గలిగఁ జేసి

పా. 1. ఛళాయని

పైకొని పలుమాఱు ♦ బస్కీలు సేయుచు పరఁగ మత్కళ కల్క♦బాఱఁజేసి
స్ఖలన వేళను గ్రీడ ♦ నిలుపకఁ గావించి తుది నందులోఁ జాల ♦ తొరయ జూప
గీ. నిలిపి కళలను విడిచిన ♦ బలు సుఖంబుకన్న శతగుణితానంద ♦ మనుభవించి
యబలను నుతించి యది మొద ♦ లటులచేసి ముదము గంట బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె.

సీ. విను పూర్వ సంకేత♦మున నేను సందు గోడల మఱుంగున పొంచి ♦ దలఁగకుండ
నను సైగఁ జేయ మె♦ల్లన తల్పుచాటున నీవలావల నిల్చి ♦ యింటివార
లిసుమంత వినకుండ ♦ గుసగుస మనుచు చేమార్పుల మేము మ♦ర్మములు దడవు
కొనుచుండ నంతలో ♦ తన భర్త వచ్చిన నుపచారములు చేసి ♦ యోగిర మిడి
కరగత కలశియై ♦ పెరటిలోనికిఁ బోయివచ్చెద నని చెప్పి ♦ వచ్చి నన్నుఁ
గీ. గలిసి గోబంధమునఁ గ్రీడ♦సలిపి "మఱల ననుగలియు టెప్పు"డనుచు మో♦హనముచేతఁ
బట్టి కదలించి సెలవిచ్చి♦నట్టి నెనరు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె 50

సీ. తలిరు ప్రాయము నాఁడు ♦ పల్లవు నాపైఁ జేర్చి మరిగి యద్దంబుగా ♦ దినగులాడు
నుతిగంపు పనులు సే♦యుటకు దగ్గర జేరి మేనిసోఁకులఁ గొంత ♦ మెలపుఁ జూపు
ప్రియు లన్నమాటలు ♦ వినుమని చెవి యొద్దఁ జేరి తా గుసగుసఁ ♦ జెప్పసాగు
నది విని "కలికిరో! ♦ యిదియేమి!" యన నవ్వి తలవంచి తనకోర్కెఁ ♦ దెలుప నెఱచు
గీ. దయగలిగికూడ 'తిన్నతి♦న్నఁగ' యటంచు బాలసుఖియించి 'యింక నె♦ప్పటికి నన్ను
విడువ వల'దంచుఁ బలికిన ♦ నుడుల సొంపు మదిదలంప బ్రహ్మానంద♦మదియ కాదె 51

సీ. ఇంతి కన్నెఱికంబు ♦ నెఱుఁగని చిన్న నాఁ డచ్చిక మచ్చిక♦లాడి కూడి
మన సొక్కటిగ జేసి♦కొనిన పిమ్మట సిగ్గువిడచి సందేహంబు ♦ లడుగఁ దొడఁగి
'నీ చెయి దాఁకిన ♦ నా చోటఁ జెమరించు మొలకచన్నుల మొనల్ ♦ జిలజిల మను
మనసైన యంగుళి ♦ మరునింటఁ జొనిపిన నీదు ప్రధానంబు ♦ నించినట్లు
గీ. గలుఁగదు సుఖంబు స్వప్న జా♦గరములందు కన్నులకుఁ గప్పినట్లుండు ♦ విన్నఁ దీని
మూల మెఱిగింపు' మన్న య♦మ్మగుద మాటమదిఁదలంప బ్రహ్మానంద♦మదియ కాదె.

సీ. సరసత నొక దాని ♦ సంకేతదినమున నన్యకాంతను గూడి ♦ యపుడె వచ్చి
దానితో గూడ నా ♦ తమక మింమకయున్న ననుమానపడి పైకి ♦ యదరి చూచి
స్మరకేతుబిలము వి♦శాలమై ద్రవముండి కఱకుమీఱియు మొన ♦ గడుసుబాఱి
యున్న నిదానించి ♦ యుపరతికి గడంగి నిలుపక సేయుచు ♦ నెలఁత నాదు

గీ. కళ నిలువ కొంతవడి కతి ♦ కష్టముగను కలకబాఱంగఁ జేయ నా♦కళయు జాఱి
నాదు ద్రవసుఖమ్యానతల్ ♦ నాకుఁ జూపి చెంపఁ గొట్టిన నే మ్రొక్కి ♦ చింతదీర్చి
నది దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 53

సీ. 'సామాన్య యెంత ని♦జంబు బల్కిన మఱియొక్కనితోఁ గూడ♦కుండ దా'నిన
'యే నట్టిదానఁ గా ♦ నిది చూడు' మంచు పందెము వేసి యట కొన్ని ♦ దినములకును
యే నూర లేకుండు ♦ బెట్టేఁగి యన్యునిఁ గూడ మఱుదినంబున వచ్చి ♦ మరుని కేళి
గావించుచో లోన ♦ కఱుకు లేకుండుట బెప్పల బిగియెల్లఁ ♦ దప్పియుంట
యంగజ గృహ మధ్య ♦ లింగమార్గము విస్తరించి యుండుట విలో♦కించి "దొంగ
చిక్కితివో" యన్న ♦ చిఱునగ వొలయ 'లే'దంచుఁ దా గొంత సా♦ధించి పిదప
గీ. గురుతులను జూపఁ దప్పించు♦కొనఁగలేక నియ్యకొని 'యిట్టి జాణ లెం♦దేని కలరె!'
యనుచు జంకుచు నాతోడ ♦ నన్నమాట మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె.

సీ. ఒక యెలనాఁగ నే ♦ నొప్పుగాఁ గ్రీడించి స్ఖాలనంబులు చేసి ♦ సగసనుండ
బాలకుం డేడ్చిన ♦ పాలిచ్చుటకుఁ బోవ చెలఁగి వెంటనె దాని ♦ చెలిని నేను
కలసిన నది యది ♦ తెలసి 'నాతో పునఃకరణంబునకుఁ గొంత ♦ కాలయాప
నము చేసి కూడుదు ♦ వనుదినం బట్టి నీకింతలోపల శక్తి ♦ యెట్టు గలిగె
కరము చిత్రం'బని ♦ పురుష స్వభావంబు నెఱుఁగక కోపించి ♦ "యిపుడు మఱల
నను గూడుమ"న నప్డు ♦ నా శేమియును లేక నలుకఁ దీర్చుట కుపా♦యంబు వెదకి
గీ. వేగ వెడవిల్తు డోలచుం♦బించి వ్రేలిచేత గదిలించి యేమేమొ ♦ చేసి చేసి
నాతి కళఁ జారఁ జేసిన ♦ నాఁటి యొప్పు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద♦మదియ కాదె. 55

సీ. ఇధరు యిస్తంబుల్ స♦షీ గులాబీ జేర్చి అర్గజా నా మేన ♦ నలఁదరాగ
నాతి నే కడవాఁడ♦నా యన్న 'తక్సీరు మాపు కరో' యని ♦ మమత తోడ
వెస నంబరంబులు ♦ విచ్చి తా చందనపంక మలంది నా♦పైన వ్రాలి
కౌఁగిలించి పెనంగి ♦ కలయ నా మేన గంధము బూసి సురత ము♦ద్ధతి సలుపుచుఁ
దగ్గుచు లో మొగ్గ♦తాఁకుల కడు బిగువుల తమిఁ జూప నే ♦ బలుకకున్న
వగలాడి యెక్కెక్కి ♦ వగ యేడ్పు లేడ్చుచు పట్టువిడ్పుల లోన ♦ పరఁగఁ జేయ
గీ. పంతమున లోన చక్కిలి♦గింత లిడుచు కాంత కా రెండు తెఱఁగులు ♦ గలుగఁ జేయ
నెలమి కళలట్లు విడిచిన ♦ నెఱతనంబు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె.

సీ. కాంత వేడుక నన్ను ♦ గనుఁగొని నీయట్టి తనయుండు గావలె ♦ నని యడిగిన
కడఁగి లోపలి కళి♦కారంధ్ర వైపుల్య మది లేక చెమ్మ గొం♦డాఱిలి నీచు
వాసన మిగుల రా ♦ బరికించి నీకు బిడ్డలు గల్గరనిన నం♦వ్వోలఁది రోస
మున ఋతుదినములఁ ♦ బురుషులఁ దప్పక గలయుచు నటు కొంత♦కాలమునకు
మది నాస మాని గ్రం♦మ్మర నన్ను బ్రార్థింప యెముక కర్ణికలోన ♦ నునిచి యపుడు
గీ. శ్రమము నొందించి నాళ రం♦ధ్రము సడల్చి పరఁగ మందిచ్చి కూడ గ♦ర్భంబు వచ్చి
శిశువుఁ గని నన్ను మెచ్చిన ♦ చెలియ ప్రేమ మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద♦మదియ కాదె.

సీ. కాముకి నను జేరి ♦ కలయు మటన్న నే నెలమి బాహ్యరతంబు ♦ సలిపి తెలిసి
గాఢరతమ్ముకు ♦ కాలంబు గా దన్న నదియేమి కారణం♦బనుచు నడుగ
పొసఁగ లోకమలంబు ♦ ముకుళించి యుండుట యొఱపైన మరుడోల♦యుబికియుంట
ప్రక్కలు మందమై ♦ ద్రవములో చద్దివాసన గల్గియుంట కు♦చములు కఠిన
తను వహించుటయు గన్మొనల నాఘర్మ నిరంగు నిూఱుట సలి♦లంబు నోర
నూరుట చప్పని ♦ సౌరభం బూరయుట మొనలైన గురుతు లిం♦పొదవఁ జూపి
గీ. యింతి నీకింక ముట్టు రా ♦ దిది మొదలుగ నల్పరతమునఁ దని వొందు♦మనుచు నట్లు
చేయనను మెచ్చుకొన్న యా♦ చెలువ హాయలు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద♦మదియ కాదె.

సీ. బాఢరతంబున ♦ వైపుల్య మందిన నతను డోలిక చేత ♦ నమరఁ బట్టి
పైకి నాకర్షింప ♦ పక్కలు గదిసిన బిగువొంద నట్లు నీ♦దగు కరమున
తొలఁగి సడలకుండఁ ♦ దోర్చి పట్టు మటంచు నను విపరీత బం♦ధముల నెనగి
గాఢ మ్యబంధంబునఁ ♦ గలయు మీవని పల్కి వాలాయ మఱికాళ్లు ♦ నేలనూది
జఘనంబు వంచి జొ♦ల్పిన కేల బిగియించి వీ పెత్తిపట్టి బల్ ♦ వేడ్క మీఱ
గీ. గలయుమన నేను జొన్పమి♦క్కిలి బిగువుగ యుంటగని మెచ్చుకొన్న య♦య్యువతి 'యిట్టి
యరిది నేత లెఱుంగుదే!' ♦ యన్నమాట మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె.

సీ. ఒక ప్రౌఢకామిని ♦ యొక్కనాఁ డొక ముగ్ధ కేమేమొ రుచి దెల్పి ♦ యింపు మీఱఁ
గొని తెచ్చి నా ప్రక్క ♦ నునిచి హస్తము బట్టుకొని యది చూడంగ ♦ కోర్కె మీఱ
మొదల తా నన్నుఁ గూడి ♦ 'యిది యెంత హాయిగానున్నదే!' యని బాలి ♦ నొదవ జేసి
యంత దా లేచి య♦య్యబల వల్దన నీవి సడలించి బలిమిచే ♦ శయ్యఁ జేర్చి
కదలకుండఁగ బట్టి ♦ గవియుమటన్న నేనటుఁ గూడ "నొప్పినొ♦ప్పు" నిన నింక

క్షణ మోర్చుకొమ్మని ♦ సఖి యూఱడించి యించుక సేపునకు బాల ♦ సురత సౌఖ్య

పారవశ్యము జూచి ♦ 'పడఁతి నాతోడ యిప్పు డెటున్న' దనిన నా ♦ పొలతి నవ్వ

'కన్నెఱికం బాయెఁగద!' యని పల్కి దానంతట నన్ను ముద్దాడి "సామి!

గీ. యిటుల మనసొప్పి నీ దయాభివృద్ధి కొఱకు నేను జేసితి నీపను ♦ లింక నెపుడు

మఱువ వలదని" చెప్పిన ♦ మగువమాట మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 60

సీ. యువతి క్రై సేసి నా ♦ యొద్దకు రా జూచి మొనసి కన్నులు వేగ ♦ మూసికొంటి

నాతి డగ్గరఁ జేరి ♦ 'నా నేర మే'మన్న నలిగి కట్లుగ నేను ♦ బలుకకుంటి

లేమ యోజించి శరీర భేదా భేదములకు విశ్లేష సంభోగ శూన్య

తలకు చింతించు నా ♦ తల పెత్తింగి నిరీక్షణాలింగనములకు ♦ నద్దమైన

మొలచీర కంచుకంబును విచ్చి నగ్నమై కదియరా వివళించి ♦ కసరుకొంటి

భూషణంబులు తుల్చి ♦ పూఁబోఁడి చేరరా మనసియ్య కేనట్లు ♦ మఱలుకొంటి

గీ. యొడలి గంధంబు గడిగి రా ♦ నూతకున్న 'సాహిత్యులు కేల యీ తప్పు ♦ సైపుమ'నుచు

చెలియ నను గూడి హాయి చే ♦ సిన విధంబు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె.

సీ. పసిఁడి పళ్లెరములో ♦ బహువిధ రుచ్య పదార్థంబు లిడుకొని ♦ తరుణి నేను

యెదురుగాఁ గూర్చుండి ♦ మోదముతో భుజియించు తత్కబళంబు ♦ లొండొరులనోటి

కందిచ్చుచును బుగ్గ ♦ లందందఁ బొడుచుచుఁ బ్రేమ మీఱంగ ఖీ ♦ డా మిఠాయి

యిరుపక్కలను నోళ్ల ♦ నిడుకొని చప్పరింపుచుఁ గరంగిన వెన్న ♦ మోవియందు

కొని 'యిది కడు రుచి' ♦ యనుచు నొండొక చేత మర్మముల్ దడవుచు ♦ మహాప్రీతిఁ

గలయుచు నిదివేళ కా ♦ దని నిలుపుచు నతియత్నమునఁ దనిసి ♦ నాపకొనుచు

గీ. పాలు పాయసమునుఁ దాను ♦ గ్రోలినోరఁ జెలిమినంచుచు రుచులనుఁ ♦ జెప్పకొనుచు

నాతితో నారగించిన ♦ నాఁటి సొగసు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 62

సీ. ఒకనాఁడు పలుమాఱు ♦ నుడుఁగక రతిసల్పి తాపుచే లోపలి ♦ ద్రవమూడంగ

మంటచే నుద్ధతి ♦ మఱి తగ్గిపోవ నే నన్యకాంతను చిత్త ♦ మందుఁ దలఁచి

కన్నులుమూసి చిక్కఁగ నూపిరిబిగించి వదలక కడు వడి ♦ వడిగఁ జేయు

తఱి దానిపేరు మైమఱపుచే జాఱిన నదివిని యావృత్తు ♦ లధికమగుట

వలనను చిరకాల ♦ పరిచయంబునఁ బరిశ్రమముసఁ దనమీఁది ♦ మమత లేక

మఱియొక్క కామిని ♦ మనమునఁ దలఁచి యిప్పుడువున రతికడు ♦ వడిగఁ జేయు

గీ. చున్నవానిగ మదిలోన ♦ నన్నెఱింగి చెలియ కినిసి చట్టాలునఁ ♦ జెంపఁ గొట్టఁ

బదరి లేవఁబోఁ బోనీక ♦ యదిమిపట్టి నాతితోఁ గూడితనిసిన ♦ నాఁటిసొగసు

మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 63

సీ. మగవారి పేరన్న ♦ దిగులొంది పఱుగెత్తు మగుద నొంటిగఁ జూచి ♦ పొంచిపట్టి

విదలించి గెంతుచు ♦ వెసఁ దన్నుకొనుచు బెగ్గిలుచు నేడ్చుచు బుజ్జగింపులకును

సాధ్యకాకున్నఁ జెంబ్బునఁ గ్రిందఁ బడవైచి గోడకుతల మోపి ♦ గూడి పదము

లుడుఁగక పైకెత్తి ♦ తొడలచే బిగియించి జానుపార్శ్వముల హస్తములు సాచి

మెలఁత చేతులు పట్టి ♦ మెడకు లంకెసుట్టించి కదలకుండఁగఁ బట్టఁ ♦ బదరి రోద

గీ. నంబు సేయుచుఁ దిట్టుచుండంగ బలిమిఁ గుక్కుటక్రీడఁ గావించి ♦ గోర్కె తీర్చు

కొనిన రుచిఁ [illegible] బాల సౌఖ్యనవిధంబు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 64

సీ. మఱియొక్క ప్రియసి ♦ మదనోత్సవముసల్ప శృంగార మొనరించి ♦ రంగుమీఱ

పేడ్కతోఁ గ్రీడించు ♦ విధములన్నియు మది నూహించి యుత్సాహ ♦ మొప్ప హంస

కములు మ్రోయఁగఁ బాన్పుఁ ♦ గదియ వచ్చిన తేచి కౌఁగిట జేర్చి యంకమున నునిచి

బాహ్యకేళీకళా ♦ పరిపాక మొనరింప నది తమినిల్ప లే ♦ ననుచుఁ బైకి

నెక్కఁబో ననుమాన ♦ మించుక దోఁచిన దిగులొంది పాదంబుఁ ♦ దీసి గ్రిందఁ

బెట్టి పానుపుడిగ్గి ♦ నెస దీపమునఁ జూచి యాశ్రిలనించుచు ♦ నాఁడు దాని

గీ. పుట్టువది యేటికని తన్నుఁ ♦ దిట్టుకొనుచు విరులదండలు సొమ్ములు ♦ బెఱికివైచి

కలశమందుక తొలఁగిన ♦ కలికి నెతలు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 65

సీ. సురతాంతమునఁ బవ్వి ♦ సొలసి నా యుర మానుకొని సుఖాసీనయై ♦ యొనర మేని

విఱుపున పైకెక్కి ♦ కరములు పైకెత్తి చను మొనల్ నిక్కంగ ♦ వెనుకకొఱగఁ

డిలకించి యేను నంభ్వలకుఁ జన్నులపై నఖాంకురంబుల నింప ♦ జంకుసొబఁగు

వెలఁదియేమఱియుండ ♦ వెనుక నేవచ్చి చన్నొడసిపట్టిన నులికి ♦ పడుచు నెవ్వఁ

డని గిఱుక్కున మళ్లి ♦ కనుగొన్నచూపులు, నిదురించియున్నచో ♦ నేనుగూడ

ఝల్లని తన కాలు ♦ జాడించు సొగసును నీరాడు తఱిఁ బొంచి ♦ నేను బోవ

గీ. లేచి చెయ్యడ్డమిడుకొని ♦ లేమ వంగి యంబరము బుచ్చుకొని ♦ యిట్టి యాగడంపుఁ

బనులు పలదంచు నెలఁత పల్కి నరమించి నదియుఁ దలఁప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె.

సీ. బాహ్యకేళినొనర్చి ♦ వదలిన 'నిట్టి సేతల చానలకుఁ దృప్తి ♦ కలుఁగ' దనిన
యంతకు నేనేమి ♦ యనకూరకుండిన ‹‹మగవానివలె నింత ♦ మాత్రిమునకు
పలుమఱు నన్నేల ♦ బిలిపించువలె'' నన్న నంతట నేఁగూడి ♦ పంతమలర
కళీ చలింపఁగఁజేసి ♦ గ్రక్కున వెనుకకుఁ దీసినఁ గోపంబు♦చేసి తిట్టి
నఖములగిల్లి క్రి♦న్నన పదంబులఁదన్ని బొగిలియేడ్చుచుఁ దల ♦ మోదికొనుచు
'యిదిధర్మమే?' యని ♦ వదలక పైనెక్కి కఱచి చెక్కులు గొట్టి ♦ కలసిమెలసి
గీ. గ్రిద్దన మనోజసదనంబు ♦ రుద్దుకొనుచుఁ గ్రిమ్మి చిమ్మనగ్రోవిచేఁ ♦ జిమ్మినట్లు
కళను జిలికించినట్టి ♦ యా కాంతహాయలు మదిఁదలంప బ్రిహ్మానంద ♦ మదియకాదె.

సీ. ఒకలేమ పరిమాణ ♦ మూహించి నీచరతము దీనికింక స♦త్వమునఁ బెద్ద
కాలంబునకుఁగాని ♦ కళజాఱదని క్రీడసలుపఁ దనంత నా♦కళ స్రవింప
నది యీసడించిన ♦ నదిగాంచి వృద్ధిలోపింపకమున్నె యూ♦పిరిబిగించి
యతివేగమునఁ గూడి ♦ యాక్షణంబున పునఃకరణంబునకు శక్తిఁ ♦ గలుఁగఁజేసు
కొని సరిఁ [1]జేసుట ♦ కువిదను పైఁ జేర్చి సుఖియింపఁ జేసినఁ జూచి 'యౌర!
గీ. నా మనసెఱింగి క్రీడించి ♦ నన్నుఁదనిపి నట్టివారి నెందునుఁ గాన♦నైతి నెంత
జాణ'వని మెచ్చుకొన్న యా ♦ సకియమాట మదిఁదలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియకాదె.

సీ. నవమాసగతయైన ♦ యువతితో నే గ్రామ్య బంధంబునందు ♦ సౌ♦ఖ్యంబుఁ గొనిపి
గదియించి చేతుల ♦ గరిత కొంకులుబట్టి యుదిమిన మన్మథ♦సదన మపుడు
పైకుబ్బ మోకాళ్లు ♦ వంచి నే లోమొగ్గఁ దాకించి మెండింపఁ ♦ దప్ప కపుడు
రమణికి మిక్కిలి ♦ శ్రమము గల్గిన నిదానించి రోగము గల♦దంచు విడుతు,
గీ. సుఖపరవశత్వమొందినఁ ♦ జూచి దీని కేమి వ్యాధియులేదంచు ♦ నెఱింగి మమత
మిగులనామీదఁ గల్గున♦ట్లుగ నొనర్చి యనుభవింతు, బ్రహ్మానంద ♦ మదియకాదె. 69

సీ. సంఘాటబంధంబు ♦ సలుపంగఁ గోరి యే నరమరలేనిసుం♦దరుల నిద్ద
ఱిని శయ్యపైఁజేర్చి ♦ యనువుగా నొకదానిఁగూడి వేఱొకదాని ♦ కుచయుగంబుఁ
బట్టిముద్దాడ న♦ప్పుడఁతి త న్నాంతరరతి సేయలేదంచు ♦ రహిదలంచి
మోమువాంచిన చాన ♦ ముదమొప్ప నే గూడి తొలుతటిదాని నం♦గుళిరతంబు

సలుప సైఁపక యది ♦ తొలఁగి క్రిమ్మఱనన్నుఁ జేరుమటంచు చేఁ ♦ గీఱఁ దాని
సన్నయుఁ గనుఁగొని ♦ నన్నది విడకున్న పరఁగ జ్యేష్ఠ కనిష్ఠ♦భావములను
వారి యీర్ష్యాప్రీతు ♦ లారసి యేను జోడుగఁ గూర్చి సమబంధ♦మునఁ బెనంగి
మార్పులు సేయుచు ♦ నేర్పున నొక తెకు [1]ముందుకళాస్రావ ♦ మొందఁజేసి
గీ. సమ్మదముఁ జూపి పెఱదాని ♦ సైఁగఁ జేసి క్రీడఁగావించి కళ చిలి♦కించి తనుప
ఘనత నిరువురుఁ దృప్తులై ♦ నను నుతించు పెదఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియకాదె.

సీ. ఇంతియొక్కతె దొడ్డ♦యిల్లాలినని యుండ దానిభావమెఱుంగఁ ♦ దలఁచి యొక్క
వెరవుననాలేమ ♦ వినుచుండ, నెంబడితరుణితో లోకవా♦ర్తలుగ నేను
విటవిటీజనులు గా♦వించుచేతలు పచ్చిపచ్చిగ దెల్ప కో♦పంబులేక
ఈర్ష్య నొందక నవ్వ ♦ నే నదివీక్షించి యిఁకఁ జిక్కెనని ధైర్య ♦ మెసఁగ నొంటి
నున్నచో నట్టి న♦ర్మోక్తు లే జెప్పిన నవ్వుచు సిగ్గున ♦ నన్నుఁజూడ
గీ. 'తరుణి సిగ్గేల యిఁక?'నంచుఁ ♦ గరముబట్టియొద్దనిడుకొని యది 'వద్దు ♦వద్ద'నంగ
లేదు లేదంచు గ్రీడ స♦ల్పిన నెలంత 'యన్యులెఱిఁగిన గర్హింతు♦ర'న్నమాట
మదిఁ దలంప బ్రిహ్మానంద ♦ మదియకాదె. 71

సీ. అతివ నేనును నూత్న♦ యౌవనముననుండి సురతవైదగ్ధ్యంబు ♦ లెఱుఁగనితఱి
నితరేతరప్రేమ ♦ నెంతయు మితిలేక బెరుఁగ నేకాంతంబు ♦ దొరకునపుడు
సంభాషణంబులు ♦ సలిపెదమని పొంచి సమయమైనప్పుడు ♦ సాత్త్వికోద
యమున మాటాడ లే♦కటు దాఁటిపోయిన విలపించి మఱియొక♦వేళ దొరక
యొడలంటఁగాఁ బోవ ♦ వణకుచే చెయ్యి కొలాడకుండఁగ నుండ ♦ నవల మాత
కలయఁగూర్చిన నధి♦కప్రీతి నే రమించుట కేమిలేక యా ♦ సురభిళాంగి
గీ. కొనర చే మెల్లుకువఁ జేసి ♦ మనసుఁ దీర్చుకొనఁగ లే కిర్వురము నిన్ను ♦ కోర్కెలెల్ల
చనఁగ నతికష్టమునఁ గూడు♦కొనిన విధము మదిఁ దలంప బ్రిహ్మానంద ♦ మదియకాదె.

సీ. ఒకనాఁడు నేను తోఁ♦టకుఁబోవ నదిమంచివేళ యం చొకతన్వి ♦ విభునితోడ
నమ్మగారింటికి ♦ నటుఁ బోయివచ్చెద నని భర్తతోఁ జెప్ప ♦ నాతఁ డొకని
తోడిచ్చి బంపిన ♦ తోఁటయొద్దకువచ్చి మఱచివచ్చితి నేను ♦ వెరవుసొమ్ము
దెమ్మని వే నంధాక ♦ నమ్మయింటికిఁ బోవ నని బొంకి పంపి తా♦నవల నన్ను

గనుఁగొంచుకొని ప్రీతిఁ ♦ గనుసన్నఁజేయ నే దెలిసి యా చెలిఁగూడి ♦ దృష్టిఁజేసి
'యలివేణి యింతసా ♦ హసము జేతురె' యన్న నవ్వి 'యిన్నాళ్లకు ♦ నన్ను నిన్ను
గీ. గలువయిటఁగూర్చె నింకొక ♦ నాఁడు వత్తు'నసుచు నొప్పించుకొని తోడు ♦ మనిషి కెదుర
గలుసుకొని పోయినట్టి యా ♦ కలికిపనులు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె.

సీ. వేసవులందు నే ♦ వేఁటఁబోవఁ దలంప వేడుకజూడ మీ ♦ వెంటవత్తు
ననిన నీ వేల రే ♦ యడవిలో శార్దూల భల్లూక సూకర ♦ భయము, తేళ్ల
చిలువల బాధలు ♦ గలవన్న నీ యొద్దనున్న నా కొకభయ ♦ మొదవదనుచు
రోదన మొనరింప ♦ నే దోడుకొనిపోయి నీటిచెంగట నొక్క ♦ మాటులోన
నాసీనఁ గావించి ♦ యచ్చోటమృగముల వంచించి వధియింపఁ ♦ బొంచియుండి
మెకములు రాగ నే ♦ నొకతుపాకిని జడ్రవేయఁ గన్గొని నాదు ♦ వెన్నుచఱచి
గీ. భళిర! యని మెచ్చుకొనుచు వా ♦ ర్తలు సలుపుచు నతిను సంక్రీడఁజేయుచు ♦ నట్టినిశలు
క్షణములుగ బుచ్చినట్టి యా ♦ గరితచేఁత లెదఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె 74

సీ. నెఱసాముఁ జేసి ము ♦ ప్పూరిఁగొన్న కనకంపుప్రతిమరా యని చెప్ప ♦ వచ్చు మేను
బటువైన లెంకాయ ♦ పగులఁ గొట్టుటకు సంశయములేదని చెప్పఁ ♦ జాలు చనులు
కఠినతయును మణి ♦ కలిక నెత్తెడు మంపు బంగారు పటకారు ♦ పగిడి నొప్పు
విగతలోమ భగంబు ♦ బిగువుసుఁగల యొక శ్యామయు నేనును ♦ సమ్మదమున
నగ్నులమై మద ♦ నక్రీడఁ గావించుతఱి నది నాపైకి ♦ దాఁటి కూడి
గుండియ లదరనొ ♦ క్కుచు మేను చెమరింప తేలగన్నుల వైచి ♦ సోలివ్రాలి
కళను వేవిడువంగ ♦ గని నే శబా సనిబలుకుచు చుబుకంబు ♦ బట్టి యొడలు
గలయంగ నిమురుచుఁ ♦ గాంతరో నిన్ను నమ్మితి నింక నామీద ♦ సతతమిట్టి
గీ. స్నేహముంచుము మటంచు నేఁ ♦ జెప్పుకొనిన మాటలాడంగలేక నా ♦ మమతఁజూచి
నాతితలయూచి చెప్పిన ♦ నాఁటి హొయలు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె.

సీ. విజిటింగుహాలులో ♦ వెలలేని నిల్వు దర్పణముల నన్నియుఁ ♦ బ్రతిఫలింప
జరిగులోబులు వాలు ♦ సైడ్లు లష్టర్ల లోపలిదీపములు పట్టి ♦ పగలు జేయ
నగరుబత్తీలు మే ♦ లైన యత్తరు మల్లెపూల వాసనలు పం ♦ ఖాల గాలి
చే నిండి మైచల్లఁ ♦ జేయంగ పండితుల్ చెలికాండ్లు బంధువుల్ ♦ చేరికొలువ
బంగరు బెత్తముల్ ♦ రంగుఁగాఁగొని చోపుదార్లు ముంగల బరా ♦ బర్లు చేయ

మోర్చెలు చామరం ♦ బులు వీచుచు పిఱుందఁబ్రిక్కల సేవకుల్ ♦ బలసి కొలువ
దండిసోఫాలపై ♦ దర్బారు సేయ మేళము జమాయించి యా ♦ లలన కొంత
సేపు లాస్యకళా వి ♦ శేషంబులను జూపి యందున్నవారి కా ♦ నంద మొసఁగి
గీ. యిది సమయమంచుఁ దనభావ ♦ మెఱుక పరచికనులతో మ్రొక్కి నే బర ♦ ఖాస్తుజేసి
యచ్చట నెకూడి క్రీడింప ♦ హాయినంది కువలయేక్షణ నను మెచ్చు ♦ కొన్న విధము
మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 76

సీ. ఒకనాఁడు హితజన ♦ యుతముగా ముఖ్యసర్ఖాసు దర్బారు నే ♦ జేసి వేడ్క
నరుదుగా నే జెప్పి ♦ నట్టి హిందుస్తాని ఖ్యాలు రఫ్తాలు బల్ ♦ మేలుగాఁగ
నా పైఁడిబొమ్మచే ♦ నయముగఁ బాడింప నయ్యర్థ మత్తన్వి ♦ కతను తాప
మొనరింప యహివఖ ♦ త్త నెడు టప్పా పాడి కనులచే భావ ము ♦ త్కలికఁ దెలుప
నందఱినిండ్లకు ♦ ననిచి యే నింత యుమ్మరమేల ననఁగ పైఁ ♦ బడి లతాంగి
గీ. తెలివలమనంబు మీ క్షేమి ♦ దెలుసుననుచు నాకులో జెమ్మఁజూపి తా ♦ నన్నుఁగూడి
కోర్కె దీఱంగ తమిఁ దీర్చు ♦ కొన్న సొబగు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె.

సీ. ఒకనాఁడు నేను త ♦ ప్పక తమ్మలము సేయు తఱివచ్చి తాఁ గొంత ♦ తమ్మలంబు
సేయుచు మడుపు నా ♦ చేతి కందియ్య వలదన్న తనచేతఁ ♦ బట్టి నోటి
కందియ్య నంతె చా ♦ లన తన పెదవిచే నా నోటనునిచిన ♦ నేను పట్టు
కొన నది విడువ నే ♦ నును నెంట విడిచిన నెఱిఁగి తా పంటనం ♦ దిచ్చి సగము
కొఱికికొనంగ నే ♦ గొని చర్వణము జేసి యిది రుచిలేదని ♦ యీసడించి
పుక్కిటనున్న తాం ♦ బూలంబుతోఁగూడ నుమిసిన నేమి సే ♦ యుదు నటంచు
గీ. రమణి చింతించి యంతఁ దా ♦ నమలి విడెము దినుమనుచుఁ బెట్ట నెంతక ♦ మ్మనయఁటన్న
నన్ను ముద్దాడి గలసిన ♦ నాఁటిసొంపు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 78

సీ. ఒకలేమ తనభావ ♦ మొగిఁ దెల్పుటకు వేశ్య యొకదానిబిడ్డ నె ♦ త్తుకొని వేగఁ
దా ముద్దులాడి నా ♦ సామి నాపండు నాబంగారు మనుచు న ♦ బ్బాలు నోట
విడియ్యంబుఁబెట్టి పె ♦ న్గొడవిఁడ నిడుకొని చెక్కిలి నివురుచుఁ ♦ జెంపఁ గొట్టఁ
బో బాలుఁడేడ్చిన ♦ బుజ్జగింపుచు నింక నేడ్వకు నీకుఁ జ ♦ న్నిత్తు ననుచుఁ
బయ్యెదఁదొలఁగించి ♦ పాలు లేవని బల్కి చిఱునవ్వు మోమునఁ ♦ జెలఁగ నింత

గీ. కరినుఁ డగుబిడ్డఁ డెందునుఁ♦గలఁడె యనుచు నన్నుఁ గని తాకనాడుచుఁ ♦ గన్ను సైఁగఁ
జేసి కఱఁగించి చేసిన ♦ చెలియరతులు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 79

సీ. బిడ్డ నెప్పులు గను♦పించిన నీసారి గడ తేరుదునో లేదో ♦ కలయుమనుచు
ప్రసవింపఁ బురిటిలో♦పల చూడఁబోయినఁ జేమార్పులకు నేల ♦ చెల్లదనుచు
జ్వరమువచ్చిన మందో♦సంగ బోయిన నిది మదనజ్వరము నన్నుఁ ♦ గదియుమనుచు
ప్రతిరాత్రులనుచు నూ♦రక యున్నఁ జూచి నన్నలచిన ప్రతిఫల♦మబ్బదనుచు
కాలంబుగాదని ♦ కసరిన వలవల చల మొప్ప నేడ్చుచుఁ ♦ జత్తుననుచు

గీ. యుల్లముగ అంగితత్కాల♦యోగ్యములగు పనులు నేజేయ నాసామి♦యనుచు మ్రొక్కి
ముద్దుఁగొని సన్నుతించిన ♦ ముదితమమత మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె.

సీ. అలిగి కొన్నాళ్లు నే ♦ నటుఁబోవకుండిన తనగర్భమున నెప్పి♦ పగిలెనింక
నోర్వలే నొడలిలో ♦ నుండవు ప్రాణంబులనుచు బొట్టఱచుచు ♦ నట్టె దన్ను
కొనుచు నేడ్చుచునుండ ♦ గుంపులుగూడి నాకడ కొక్కచెలినంప ♦ దడయకదియు
నట్లు చెప్పిన భయ♦మంది నే జన కడుపొత్తుము నీవన ♦ నొత్తనచటఁ
గాదని యటు క్రిందు♦గాఁ జూప నచ్చోటఁ బిసుకంగ నొప్పిచే ♦ బిగియఁబట్టి

గీ. నటులఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి యా♦స్యమున నాస్యముంచి యప్పనికొప్పిన ♦ నొప్పిపోవు
ననుచు ననుఁగూడి క్రీడించి♦నట్టి మమత మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె.

సీ. చిన్నారి యొకనాఁడు ♦ చెలులతో సరసంబులాడుచు నాయొద్ద ♦ కరుగుదెంచి
యాసీనయై యుండ ♦ నపుడు నే నొకచెఱఁగనుఁగొని నవ్విన ♦ గినుకగదుర
బాలఁతి దిగ్గున లేచి♦పోవంగ జెయిబట్టి బలిమిఁ బానుపుమీదఁ ♦ బడఁగవైచి
1పికిలిపిట్టలరీతి ♦ వెస లాగమేసి నే బిగియించి, నవ్వుచు ♦ నెలఁది! కోప
మొనరింపఁ జెల్లునే ♦ యని యురోజము ముట్టుకొని బాసఁ జేసిన ♦ కోపమణఁగి

గీ. నొకరికొకరు పెనంగి యొం♦డొరులపైకి మొనసి నిగ్గుచు కాటందు♦కొనుచు తొలఁగ
ద్రోయుచు నలసి కలసిన ♦ సోయగంబు మదిఁ దలఁప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 82

పా. 1. పికిలిపిట్టల రీతి ♦ వెసలాగ లేచి

సీ. ఒక యెలనాగ యిం♦టికి దూరమైయుండి యుబుసుబుచ్చుటకుఁ దా ♦ నొక్కనాఁడు
వచ్చి, దవ్వుల నుండి ♦ ముచ్చటలాడెద ననిన నే బిలిపింప ♦ నణఁగియణఁగి
వచ్చి, కౌంగలించి య♦వ్వల నిల్చి సరసంబులాడుచు ముట్టంటు ♦ యంబరమున
కే కదా యదిదీసి ♦ క్రీడింపఁగారాదె యనిన నే నది బ్రహ్మ♦హత్యయనిన
సలిలఫేనమునకు ♦ చవిటికి చెట్టు బంకకు 1మాకు పాపమొ♦క్కటియె గాదె
వాటి నంటకయుండ♦వశమె యేరికినైన నవనిలో స్త్రీహత్య♦కన్న బ్రహ్మ
హత్యాంశ మది యెక్కుఁ♦డగునె యాత్మకు మఱి పరికింప పాపమె♦ప్పగిది గలుగు?
ననుచు సైఁబడి రాగ ♦ నదిచూచి పరువెత్త శుకవాణి తరిమి ప♦ట్టుకొని కూడి

గీ. తనమనసు దీర్చుకొన్న యా♦వెనుక నేను తాన మొనరించి చలువవ♦స్త్రములు దాల్చ
చూచి పకపక నవ్విన ♦ సోయగంబు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 83

సీ. పగసతి యొకనాఁడు ♦ వచ్చి నాకడ నుండ ననుమానపడి యింటి♦వారు దారి
కాచియున్నారని ♦ కడువేగ నొకచేటి చెప్పిన నీకనెట్లు ♦ సేయుదనిన
నన్నేమి చేయుదు ♦ రెన్నాళ్లనుండియో సారకు మదినిటు ♦ కోరియుంటి
ననఁగ నే నిటులేల ♦ ననిన నీపైయాస మిక్కుటంబుగ మది♦నెక్కొనంగ
సమయంబు దొరకమి ♦ చనుదెంచుటకు లేక మగఁడు నన్నెప్పుడు ♦ దెగడి విడుచు
నో యని మ్రొక్కుచు♦నుంటి దేవుని కృపమానక విడిపించె♦నేని రొట్టె

గీ. విఱిగి వెస నేతిలోఁబడ్డ ♦ విధముకాదె యెవ్వఁడు నీవద్ద నేయుండి ♦ యిచ్చకొలఁది
క్రీడఁగావింతు ననుచుఁ బ♦ల్కిన ఘసందు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 84

సీ. పరఁగ నే మెఱుఁగక ♦ భయభక్తి నుండిన మగనాలి వంచింపఁ ♦ దగినదూతి
ననిచిన పనికొప్పు♦కొని దానిఁ గైసేసి వీక్షించి వగలచే♦ వెక్కియేచ్చి
క్రొవ్విరుల్ సవరించి ♦ కుసుమభేదముల వాసన నీకు దెలుసునా♦యనుచు నడిగి
యోగిరంబిడి, యన్న ♦ మొక పదార్థమున నే దినవచ్చునా చెప్పు♦మనుచు నడిగి
చెలి పండ్లుదిని యుమి♦సిన దానిలో చవియుండునా యని భావ♦మొనరఁ దెలిపి
పవనంబు మెసవి దు♦ష్కృలులైన ఋషులన్న వట్టిగాథల కేల♦వగపు? ధాత్రి
నఖిలవేదాంతంబు♦లం దాత్మ కఘులేపమరయ లేదనుమాట ♦ తరుణి వినవె

పా. 1. మాకుసామ్య

ఆనందమే బ్రహ్మ ♦ మని చెప్పు వాక్య మెన్నఁగ జార సంగమా♦నందమే నె
పులుఁగుప చీమకుఁ ♦ దెలియకుండఁగఁజేతు నెఱిఁగిన హరియొద్ద ♦ నెప్పుడుందు

గీ. వనుము రుచిదెల్పి దాని మ♦దంతికమున కెలమిఁ గొని తేఱఁ బదియారు♦కళల బెక్కు
బంధముల సౌఖ్య మొసఁగిన ♦ భళిర యనుచునన్నుదూతిక నటు మెచ్చు ♦ కొన్నవిధము
మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 85

సీ. వెలయాలు దనకూతు ♦ నెలమి కన్నెఱికంబునకుఁ దోడి తేర నే ♦ నొకటగూడ
నటు గుండెలదర క♦వ్యాజసాధ్వస లజ్జలును నాగరంబున♦ మొనసి తొడలు
వెన్కకు వంగుట ♦ బిగి తాఁకులకు కౌను తాళియుండుటయుఁ గం♦దర్పసదన
మొగి కన్నెబిగువు లే♦కుండిన శ్రీమయని యేడ్చుచు మ్రొక్కుచు ♦ నింకవిడువు
మని తన భావగో♦పనము సేయఁగ నేను కళను జాఱఁగజేసి ♦ వలువ చేత

గీ. వీఁక చెమ్మద్ది యెఱుపేమి ♦ లేకయున్న యిన్నియును దెల్పి నాతోడ ♦ నెంచ సైరి
చెప్పుమన తెల్లబోయి జూ♦చిన నెలంత నెదఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె.

సీ. గాఢవ్యబంధమున నే♦గలయ నా కౌనుకుతరుణి పాదములు క♦ట్టైర ఘటించి
కడఁగి చేతులు నాదు♦ మెడకు లంకెలు వేయ దాని వీపున హస్త♦తలములల్లి
బిల్లిగ బట్టి నే ♦ వెస నెత్తి తిరుగుచుఁ గోర్కెతో నడుగడు♦గున కుఁ దాఁకు
లమరఁజేయుచు పెద♦వందుచుఁ గుచతులు వదలక ఓమ్మన ♦ కదిపికొనుచు

గీ. రమణితో నాఁటిరాతిరి ♦ రతి యొనర్చి బడల నా మేని చెమ్మటఁ♦దుడిచి చాల
యలసితివిగద యని నాతి♦ యన్నమాట మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద♦మదియ గాదె. 87

సీ. మఱియొకనాఁడు సా♦మాన్య పందెము వైచి విపరీతరతమున ♦ వినుతిఁ గాంచి
చెలియ, నీకేమి కా♦వలెనన్న, నామాట చెల్లింతునని బాసఁ♦ జేసితేని
యడిగెద ననిన నే ♦ నట్లుచేసెదనని బలికిన, నింక మా♦వారి యింట
నుండ నొల్ల నటన్న ♦ నోహో, యదేమన జనని విత్తాశకు ♦ జారు నొద్ద
కఱుగు మీవనితిట్టు ♦ నదిగాక నాయిఁడు జోడు వా రందఱు ♦ వీఁడు వచ్చె
వాఁడు వచ్చె నటంచు ♦ పట్టిమాటలు బల్కుదురు దాన నీమదిఁ ♦ గరుణ దప్పఁ

గీ. గావున భవద్గృహంబున ♦ నే వసింతు ననుచుఁ బ్రార్థించి మ్రొక్కిన ♦ నట్లొనర్చి
యనిశమును దానితోఁ గూడి♦నట్టి సొంపు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద మదియ కాదె♦ 88

సీ. ఒకదాని బల్మి నూ♦రికిఁ బిల్చుకొని చన్న మాట విన్నను మేను ♦ మఱచియుంటి
దానిఁగూడిన చోట్లు♦ దానిల్లు సఖులను బరికింప గుండె గు♦భాలు మనుచు
విరులు పన్నీరు ల♦త్తరు పండ్లు వంటకంబులు బంపినది మదిఁ ♦ దలఁచి వగతు
నాయట్టి ధీరున♦కే యింత విరహవేదన యుండ నచట నా♦తరుణి కెంత
పరితాపముండునో ♦ పడఁతి ప్రాణంబులు వాయునోయని నేను ♦ బ్రతికియుంటి

గీ. నంత నా కొఱకది మేనఁ ♦ బ్రాణములను నిలుపుకొని రాగ నిద్దఱ ♦ మెలమిఁ గూడి
యొడలు మఱచి క్రీడింపుచు ♦ నున్న సొంపు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె.

సీ. ఒకయెలనాగ యిం♦చుక నేరమున నన్ను విడిచిపోయిన నేను ♦ వేఱు దానిఁ
గూడ నాదినమునఁ ♦ గోర్కెతో మఱి కొందర స్మదీయ ప్రియ ♦ లదియునిదియు
నొక్కచో నుండ నే ♦ నుత్సాహమున స్వారిరాఁ జూచి యలిగిన♦రమణి కూడి
నట్టి నెలంతతో ♦ గట్టిగా నాతప్పుఁ జెప్పుకొనంగఁ బో ♦ గుప్పు మనుచు
నత్తరువాసన ♦ లత్తఱిఁ బొలయఁ దాఁదెలసి కంపని మోముఁ♦ద్రిప్పిగోసి
కొనుచు నీ వసనమం♦దనము లెక్కడి వన్న హారి యిచ్చెనన గుండె♦లావటిల్లి
పలుకకుండిన దానిఁ ♦ బరికించి తక్కిన సతులు నీకేమిచ్చె♦ శౌరి యనఁగఁ
దనతప్పుఁ దెలపోసి ♦ కనులనశ్రులు నించి యచట నుండక యింటి♦కరుగు దెంచి

గీ. యకట, నాబ్రతుకేల నిం♦కనుచు నొక్కచెలియతోఁ జెప్పి పంప నే♦ బిలువనంప
నన్ను గూడి సుఖించిన ♦ నాఁటి సుఖము మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె.

సీ. వనజాక్షి మొగ్గవా♦లినఁ గూడ మదనుండు చక్కరవింటఁ దూ♦పెక్కువెట్టి
లాగిన క్రియఁ దోచు ♦ లలన నిల్చి పెనంగ నవలతా పరివేష్ట♦నంబుఁ జూపు
దా నెక్కి తిరుగ నెం♦తయుఁ బిండి విసరెడు ఘనసురట్టము భంగిఁ ♦ గానుపించు
పడఁపడి నే దాని♦పై కెక్కి తిరుగువో వెస గానుగాడిన ♦ విధము దోచుఁ
బడఁతి తా మోకాళ్లు♦ముడిచి ముందుకుతగ్గి యాట్లు పైకుబ్బిచె♦య్యాని వదన
మెత్తిన నే వెనుక ♦ నింపారఁ గూడుచు ముందుకు చెయ్యూది ♦ యందమలర
యెడచేత దాని ఓ♦ష్ఠమెత్తి పట్టి పరస్పరాధరంబులు గ్రోలి ♦ నందుకొనఁగ
మదగంధ హస్తి చే ♦ మాపటుపం డందుకొన్న చందము దోచు ♦ నన్నెలంత

గీ. యిత్తెఱంగునఁ బాన్పుపై ♦ నత్తమిల్లి చతురత చెలంగ బంధసం♦గతులు దెలసి
నన్నుఁగూడి క్రీడించిన ♦ నాఁటిహాయులు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద♦ మదియ కాదె.

సీ. భానుజాహ్రదమునఁ ♦ బలువురు చెలులతో జలకేళి సలుపుచు ♦ సమ్మదమున
వనముల దోయిలు♦గొని మీఁదఁజల్లుచు మునిఁగి లోపలినుండి ♦ మొనసి కాళ్ల
సందున నే లేవఁ ♦ జయ్యన నీటిలోఁబడి నవ్వుకొనుచు సం♦భ్రమము మీఱ
నిలిచి క్రీడింపుచు ♦ నీటిలోఁ ద్రోయుచు నూపిరాడక వెస ♦ నుడ్కికొనుచు
మఱియుఁ జేమార్పుల ♦ మర్మముల్ జెనకుచుఁ గళలు రేపుచు వెండి ♦ కలుసుకొనుచుఁ
గీ. దనిసి ముద్దాడి భళి సెబా♦సనుచు నిండువేసవులఁ బ్రొద్దెఱుంగక ♦ వేడ్కఁ గ్రీడ
సలిపి యలసిన మత్ప్రాణ♦సఖుల మరులు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 92

సీ. వనజాక్షి చెఱఁగుమా♦సిన మూఁడుదినములు గడఁగి మూడేండ్లుగా ♦ గడపి జలక
మొప్పుగానాడి తా ♦ నెప్పుడెప్పుడటంచు నింపార నాయొద్ద ♦ కేఁగుదెంచి
పైఁబడి కూడుచు ♦ పాడుచు తాళమా♦నములకు సరితాఁకు ♦ లమరఁజేసి
యెక్కుడతగలక ♦ చక్కఁగఁగూర్చుండి కొనను గోరింపుచుఁ ♦ గొంతసేపు
చనుదోయి నా యురం♦బుననుంచి పెదవంది బిగియించి లోమొగ్గ♦దగుల నెరమి
కళసవ్రింపఁగసీత్కృ♦తులుఫూత్కృతులు జేసి యూపిరాడకయుండ♦నొదగఁబట్టి
గీ. నాతి తనివొంది కడువేడ్క ♦ నన్నుఁ గాంచి యింకనీపని యెట్లంచు ♦ నేమిసేయు
దనుచు హాస్యంబు జేసిన ♦ యట్టిసొంపు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 93

సీ. సమరతిచేఁ దృప్తి♦సనక గ్రక్కున లేచి పిక్కలు బిగియ పై♦నెక్కి చెలియ
మరుశివం బెక్కిన♦మాడ్కిఁ దాండవమాడఁ గళకలుక్కని తీవ్ర♦గతికి వచ్చి
కిలకిల నవ్వుచు ♦ గిల్లుచుఁ గఱచుచు నదరుచుఁ జచ్చితి♦నమ్మ! యనుచుఁ
దిట్టుచు మఱి చెంపఁ♦గొట్టుచు నేడ్చుచు నొగి వెఱ్ఱికేక వే♦యుచును మమతఁ
జెక్కులునులుముచుఁ ♦ జెయిబట్టుకొనినిన్ను విడనింకననుచు స♦వ్వోలఁదియహహ
యుహుహూ యటంచు నా ♦ యురముపై గ్రక్కున వ్రాలి కన్నులు దేల♦వైచి మేను
గీ. మిగులచెమరింప నూపిరి ♦ బిగియఁబట్టి యంచితంబుగ కళ చిలి♦కించి బాల
సొక్కి సొటసొటఁబోయిన ♦ చక్కఁదనము మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె.

సీ. ఒకలేమ చిరకాల ♦ ముపరినాట్యము జేసి యలసి నీవింక లె ♦ మ్మనుచు చెయ్యి
బట్టి వెన్కకువ్రాలఁ ♦ బరికించి చివ్వున నే లేచి కళ చలి♦యింప నుద్ధ
తిని గూడ నిదితఱి ♦ యని నన్ను వదలవద్దని మ్రొక్కులిడుచు స♦య్యాట మలర

నీసొమ్ము నే నది ♦ నిజమంచు కడువడి వడిగ సేయుము నిల్ప♦వలదటంచు
నీకళ జాఱంగ ♦ నీకుము వెన్కమూండైన నిన్ జంపెద ♦ ననుచు మిగుల
గీ. గడగడ వడంకుచును దాను ♦ గళనువిడచి యెన్నిజన్మంబులకునైన ♦ నీవె నాకుఁ
బతివి కావలె నన్న య♦ప్పడఁతిమాట మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె.

సీ. రమణతో నధికవి♦స్రబ్ధనవోఢను గలసిక్రీడింప న♦చ్చెలికి కాను
గేహంబునందు గి♦ల్గింతలు దోఁచిననిది యేమొ నా దేహ ♦ మిపుడిదొక్క
తీరుగానున్నది ♦ తెలియరాదనిన నే నిలిపిన నాతోడు ♦ వలవదనుచు
కటిఁ బట్టి యధిక వే♦గంబుగా నూఁచి నాప్రాణమిప్పుడు నిల్వ♦దనుచు కన్నుఁ
గవమోడ్చి పొన్నునఁ ♦ గదలక మెదలక మాటలాడఁగలేక ♦ మాటిమాటి
కూర్పులుబుచ్చుచు ♦ నొడలెఱుంగక కళను విడువ నమనస్క♦భావమునను
గీ. దవిలి బాహ్యప్రపంచ మం♦తయును మఱచి యవిరతంబును బ్రహ్మశ♦ర్మానుభవము
సేయు యోగి తెఱంగున ♦ జెలఁగుదాని నెదఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 96

సీ. రాజాస్య నే బాహ్య♦రతిసేయ చెయిబట్టి తన కుచకర్కశ♦త్వంబు జూపి
మొనలనిక్కులు జూపి ♦ పొసఁగ నచ్చో నెల్లద్రవ ముష్ణముండు టం♦తయును జూపి
నెలకు మూఁడహములు ♦ నెఱిఁ గూడకుండఁగ బ్రతిబంధ మిది వెంటఁ♦బడును గాన
నందాక రతికాంక్షఁ ♦ జెందకుండఁగఁ జేయుమన విశనలు జామ♦లట్లు నిలిపి
మార్చుకగూడుచు ♦ మఱి యోసరిల్లుచు నెడనెడ సంక్రీడ♦నుడిగి మధుర
గీ. పాకము ల్మెక్కి పొల్ద్రావి ♦ బాళి మఱలఁగలసి గ్రీడించి క్రీడించి ♦ కళలువిడిచి
సొమ్మసిలినట్టి యానాఁటి ♦ సోయగమ్ము మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె.

సీ. ఒకదాని పరిమాణ ♦ మూహించకే గూడ నుచ్చరతం బైన ♦ నోర్వలేక
కాళ్లఁ ద్రోయుచు పొత్తి♦కడు పిడచేతులనాని పట్టుక పరి♦మైనమట్టు
కటుఁ బోవనిచ్చుచు ♦ నాక్రమంబునఁ దన్నుఁ జల్లఁ జేయు మటంచు ♦ చాల వేఁడ
నిది బాగులేదు నే♦నిఁక ధేనుకాబంధమునఁ గూడ సరియగు ♦ ననుచుఁ బల్క
యటుగూడ సరికొల్ల♦తొలై నొప్పిలేకున్నఁ జూచి యచ్చెరువొంది ♦ సుదతితనిసి
గీ. యౌర, నీవెంత నేర్పరి ♦ వైతివనుచుఁ గరము మెచ్చుచు లేచి తాఁ ♦ గౌఁగిలించి
నన్నుముద్దాడి యనిచిన ♦ నాఁటిసుఖము మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 98

సీ. పడఁతి నేఁడిటు పెక్కుబంధంబులను గూడవలె నన్న, సుఖమేమి కలదు దానఁ
గడు తీవ్రపతనంబు గలవాఁడు జాగు సేయంగ నది సదుపాయ మంతెగాక
కసిదీఱఁ గ్రీడించి కాంతు తీర్చుకొనంగ సమ విపరీత బంధములె గాని
స్థిరకాముఁడవు నీవుఁ జిరతృప్తి గలనాకు చప్పిడిచేఁతలఁ జను నె తృష్ణ
గీ. యనుచుఁ బైకొనికూడి యాహా యికెన్ని నేర్పులైనను సరివచ్చునే యటంచు
నాతి తనివోఁది తనిపిన నాఁటి హాయలు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద మదియ కాదె

సీ. ఒక నెలంతుక సత్వమూహించి యిదితీవ్రపతనంబు గలదని భావమందుఁ
దెలిసి నే నంతంత నిలుపుచు మెల్లనఁ గలసిన నంతకు నిలుపలేక
కళవీడఁగాఁ జేయఁ గనుఁగొని కొనగోట గుచకుచంబుల మీఁద చుఱుకుఁ జేయ
శ్రమముచే కళనిల్వ జాగుసేయుచు నెమ్మదిగ నేను కూడిన తీవరించ
తరుణి, నీ కెంత తొందరె? యని నవ్వుచు నుల్లసంబాడుచు నుత్సుకమున
మనసునొప్పింపుచు మఱి కొంత సేపు నే గలసి తొయ్యలుల దీటులను పోటి
గీ. మాటలను చెంపవ్రేటుల మఱియు మోవికాటులను మాటిమాటికి కళను నిలిపి
కూడి తనిసిన నను మెచ్చుకొన్న విధము మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద మదియ కాదె.

సీ. కడు వేడ్క నొక పెండ్లికొడుకుతోఁ గూడ నా యంతరంగికలైన యతివ లిద్ద
ఱింపుగా గైసేసి సొంపుగా పేరంటమునకు రా నే వారి కనుఁగొనంగ
నందొక్క లేమ తా ముందుగా దన సోయగముజూప దాని కడ్డముగ నిల్చి
కులుకుచు చాల బెళ్కుచు పైఁట దిద్దుచు వారచూపుల నన్నుఁ బారఁ జూసి
చిఱునవ్వు నవ్వుచుఁ జెలఁగి యభిప్రాయబోధకంబుగ గొప్ప మోముఁ జూప
గీ. తెలిసి నే నాఁటి రాతిరి పిలువనంపి నిండు రేరాజు పండు వెన్నెలలు గాయఁ
గూడి తనియింప నను మెచ్చుకొన్న విధము మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద మదియ కాదె.

సీ. ఒకదాని కే సొమ్ములొసఁగుట కవి చేయఁ బనిచిన వేఱొక్క పడఁతి యెఱిఁగి
నాఁటనుండియు దాని వామంబు నడువక నా యొద్దఁ జేరి విన్నాణముగను
బహుచమత్కారముల్ బచరింపుచును బ్రీతి నొకనాఁడు కామశాస్త్రోక్తభఙ్గి
తంబుగా దశవిధచుంబనంబులు జేసి యాచోటఁ బలుమఱు ట్లాచరింప
వేగ నాకును నవవిల్తులాహిరి మించి ప్రతిచేసి యచ్చోటఁ బరఁగ గళను

గలకపాలఁగఁ జేయు కాంతుతోఁ బైకెక్కి కళలువీడఁగఁ జేయఁ గారవించి
వనిత నీకేమి కావలెనన దాని కీదలఁచినసొమ్ము లింపలర నాకు
గీ. దయనొసఁగుమన్న నే మాటఁ దప్పలేక దాని కన్యభూషణము తీదలఁచి సొమ్ము
లొసఁగ మెయిఁ దాల్చి వెలసిన యువతిముదము మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద మదియ కాదె.

సీ. నవరాత్రి వ్రతముండి నలుశొప్ప దశమినాఁ డెప్పు డెప్పు డటంచు నింతిఁ గూడి
రమియింప నాకు నిల్వక తీవ్రపతనంబుగాఁ గని యిఁక లెమ్ము జాగువలవ
దటు సందునకుఁ బోద మని చెయిఁ బట్టి యయ్యువతిఁ దోడ్కొనిపోయి యొకరికొకరు
క్షాళనంబొనరింపఁ గడు కాంతు కలదన్నట్లు గావింప నా కంతలోన
కాయజధ్వజము ఘడాయింపఁగా నివ్వెఁజాలక రయమున శయ్యఁ జేరి
గీ. యిర్వురము బెక్కుబంధంబు లేర్పడంగ రోషమునఁ గూడుకొని బల్ తమాష గాను
సమతఁ గ్రీడించి తనిసిన చందమెల్ల మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద మదియ కాదె. 103

సీ. మఱియొక్కనాఁడు నే పెఱలేమతోఁ గూడి రాకున్న, నతనికి నాకు ఋణము
సరిపోయె నని పండ్లు కొరుకుచు నేమేమొ తలపోయుచుండంగ దానికడ్డలి
యిది కాదు పని యని యే మఱుంగునఁ బొంచిపోయి తటాలునఁ బొలఁతి మీఁదఁ
బడి కౌఁగిటఁ గదించి పాలిండ్లు బిగబట్టి నొప్పిపుట్టఁగఁ జేయ నొప్పుకొనక
తిట్టుచుఁ దన్నుచుఁ గొట్టుచు నేడ్చుచు 'విడువిడు' మనిన నే 'విడువ, నొప్పు
కొని యెట్టుఁ బెట్టుకొన్నను వేగవిడిచి నీ యంఘ్రిసేవ యొనర్తు' ననిన నొప్పి
గీ. కింకిరి యొర్వక 'శఠుడ! నీ కెగ్గు గలదె? యేమి చేయుదు నింక నీయిష్ట' మనిన
నాతితో నేను గూడిన నాఁటి సొగసు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద మదియ కాదె. 104

సీ. ఒక యిందుముఖియు నే నొకనాఁటి దినమున వలువలు వెలిబుచ్చి బాహ్యరతుల
మిక్కిలి సొగసెక్కి పెక్కుభంగులఁ గూడుచును గతాగతములఁ జూచి నగుచు
సరికొత్తలేయుచు సరసమాడుచు చుంబనములు సేయుచు సుఖమమర మఱలఁ
గలయఁగూడుచు జయ కాంతులు దెలుపుచు నొగి పందెములు వైచుచుండ నప్పు
గీ. డటు కళలు రేఁగ వెన్కముం దౌనొ యనుచుఁ గడగి మనసొక్కటిగ జేసి కళలు విడిచి
యలసి యటునిటు బవళించినట్టి సొగసు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద మదియ కాదె. 105

సీ. తొయ్యలి యుయ్యాల♦శయ్య నడ్డంబుగా బవళించియుండ న♦ప్పడంతి నంచు
నకుఁదీసి నే క్రింద♦ నునువుగా నిలుచుండి వెస దాని పదము లె♦త్తి సరిజేసి
జొనిపి నాచేతుల♦ స్తనములుబట్టుక నుయ్యాల నూచుచు♦ నొగి నిలిచిన
చోనుండి యెడ్డముజే♦సుకొని యూఁపూపున కీఁకెంపోటుల రీతు♦ లెసగఁజూపి
వింతలు గావించి♦ యంతమీఁదట నిల్పి యటు వ్రొగ్గి లోఁగ్రుమ్మ♦ నతనుసిడము
గీ. బాపుచే దానికళయు గ♦లంకబార బరగ నాకాను జేతులఁ♦ బట్టి రుద్దు
కొని కళవిడిచినట్టి యా♦ వనితమోహ మెదఁ దలంప బ్రహ్మానంద♦ మదియకాదె.

సీ. లేమ నెక్కేతను మా♦లిమి సేయుటకు దానిపంకబిడ్డను నేను♦ సరస నెత్తు
కొను నెపంబున గురు♦కుచము చే దాకించి బిడ్డనుగొని ముద్దు♦ బెట్టుకొనుచు
పతక మెక్కడిదని♦ బల్కి చే సంటుచు నీమేను చిక్కిన♦దేమి యనుచు
చెక్కులు చేతులు♦ చక్కఁగా నివురుచు మచ్చెకంటి, జ్వరంబు♦ వచ్చినట్టు
తోఁచుచున్నది యని♦ తోడ్తోన చేనాడిఁ బదపడి గుండెలు♦ బట్టిచూసి
జ్వరముగాదిది మేహ♦సంబంధమగు కాక వెస మేహశాంతి గా♦వింతు ననుచు
బాలకుం డేడ్చిన♦ బాలివ్వమని యిచ్చి మొనసి గ్రిమ్మఱ వాని♦ ముద్దులాడి
మేనిసోఁకులచేత♦ మెయి చెమర్చియు మఱి పులకలెత్తిన నేను♦ గలయఁజూచి
గీ. భయమెడలి దాని చెయిగీఱ♦ బాళిమీఱ నన్నెలంతయు సైగచే♦ నన్ను బిలచి
కూడి క్రీడించి సుఖము నై♦కొన్న విధము మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద♦ మదియకాదె.

సీ. ఒకనాఁడు శయ్యపై♦ యోచనగా నేను పవళించియుండంగ♦ పడఁతివచ్చి
యొకవంక శయనింప♦ నెగి ముద్దులిడఁబోవ మనసులో జేరిన♦ మగువ కొసఁగు
మనివిదలించి మా♦ర్ఖ్యము వీడకుండిన బదరిన పని పొందు♦వడ దటంచుఁ
బులకలు జూచి యి♦ప్పుడె తనంతనె ఘూడుననుచు నే నూరకుఁ♦డిన గఱంగి
వేఁడుకొన్నపుడు నే♦ మోడెలు జేసితి1 నని యది మది నుపా♦యంబు వెదకి
కల్లలోన నిదరించే♦ నులికిపడి మళ్ళి పెనుదయ్య మొకటి వ♦చ్చెనని యింతి
కలవరింపుచు వేగఁ♦ గౌఁగిట బిగియంగబట్టిన నే జూచి♦ పడఁతి! నీకు
బట్టినదయ్యంబు♦ వదలింతునని బల్కి గరిమనట్లన గూడి♦ కళసరివింప

పా. 1. వని యుపాయము మది♦నరసి శేయి

గీ. జేసి 'భూతంబువిడిచెనా♦ చిగురుబోణి?' యనిన నదినవ్వి యఱమోడ్పు♦ గనులతోడ
నన్ను మాటికిగనుఁగొన్న♦ నాఁటిసొంపు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద♦ మదియకాదె.

సీ. ఒకనాఁడు జవ్వని♦ యుపరితాండవమాడ నేనట్లు సరిగ నం♦దిచ్చుచుండ
ముడిగి దా లోమొగ్గ♦మొన గదలనదిమికొన్నుచు దా నబ్బబ్బ♦యనుచు మిగుల
బరవశత్వము జూపు♦తఱి కుసుంబావన్నె చిలచిల మని జాఱ♦ సిగ్గుపొడమి
తలవంచుకొన జూచి♦ 'తరుణి! కానున్నదైనది యింక జంకేల?' ♦ ననుచు నేను
చనవిచ్చి వడిగగూ♦డిన రసాభాసమై లో నొప్పికల్గ నా♦లోన మాకు
గీ. కళలుజాఱంగ నేలేచి♦ కడురయమున స్నానమొనరించి మఱియొక్క♦ శయ్యఁజేర
నను విలోకించి నవ్విన♦ నాఁటిసొంపు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద♦ మదియకాదె.

సీ. పనిగ నా శోభనం♦బునకు పేరంటంబు వచ్చినవారిలో♦ వనితయొకతె
వరసలాడుచు మమ్మ♦ పడకింటిలోనికి బంచి తా నటుబోక♦ పొంచిచూడ
బోసఁగ నందఱ నిద్ర♦ బోనిచ్చి తగ యేమఱించి వంచించి నే♦ బొంచి దాని
బట్టి లోనికిఁదీసి♦ పడవైచి యాపనిజేసి చూపించి యా♦ చిన్నిపడుచు
గీ. కాశబుట్టించి దాని సా♦హాయ్యమునను కాంక్షదీఱంగ నటు నిషే♦కంబు జేసి
యిద్దఱిని నొద్దకుంచుక♦ ముద్దులాడ 'నధికసాహసి' వనుచు వా♦రన్నమాట
మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద♦ మదియకాదె. 110

సీ. ఒక మానవతిని నే♦ నొప్పమీఱ ననేకదినములనుండి ప్రా♦ర్థింప నొప్ప
కున్న 'నా యొడలిలో♦ నూపిరి గలిగుండునంతలో నిన్ను సా♦ధింతు' ననిన
నది 'చూతమింక బో' ♦ మ్మన నాఁటనుండి నే మదిలోన దరుణంబు♦ వెదకుచుండ
నొకనాఁటిరాత్రి త♦ప్పక దేవుఁడటువీథి వెంచేయఁజూడన♦ న్వాలఁదిమగఁడు
లేచిపోయిన నది♦ చూచి నే కొంతనిదానించి చీఁకటి♦తఱిని బోయి
కూడిన బతియనః♦కొని యదియుండ నా కోరికఁదీర్చుక♦ పేరుచెప్ప
గీ. 'పద్దుసాధించితివి!' యని♦ పలికి నన్ను మమతతో ముద్దులాడి 'యీ♦మాట నింక
నన్యులకు నీవు చెప్పన♦ద్ద'న్న మాట మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద♦ మదియకాదె. 111

సీ. వనితయొద్దకు నాఁడు♦ వైపుతే కిరుగూరి తిరుణాళ్ల గడుపుంచి♦ మఱియు గొంద
ఱా మనుజని యొక్క♦యింటిలో నిదురింప పరఁగ నేలేచి దీ♦పంబు మలిపి

గుఱుతు లేకుండొక ♦ గరితఁగూడిన దనపతి యని యది యేమి ♦ పలుకకున్న
నే నొండు చెలి యని ♦ యెఱిఁగి కంపించిన నదిగాంచి దొంగని ♦ యఱవ నుతికి
నాపక్కఁజేరి, యం♦తట యేమఱించి మున్నట్లు సంకేతిత ♦ యైనదాని
నెఱిఁగి యూపిరి బిగి♦యించి మెల్లన మొనగాళ్లు నేలానించి ♦ గదియఁబోయి
గీ. సద్దుగాకుండ బ్రక్కలో ♦ నిద్దురించుచున్న మగనికి నడిబడ♦కుండ కూడి
నాతి నేను సుఖించిన ♦ నాఁటివింత మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియకాదె. 112

సీ. చెలియ నేనును జోడు♦వెలిగుఱాల్ గట్టిన సారటులో నెక్కి ♦ సమ్మదంబు
జెలఁగ జరీనకా♦షీ బనారసి పనుల్ జేసిన మొకమల్ గ♦లీబు వేసి
సరి గవాక్షుల తమా♦షా జూచుచును ముచ్చటాడుచు మర్మంబు ♦ లంటుకొనుచు
నందులో నిడుకొని ♦ యటు యొడిలో నుంచుకొని మోవిమార్పుల ♦ మొనసికాటు
గీ. లందుచును మిట్టు పల్లంబు ♦ లందు నడ్డముగను నిల్వగ నూఁగుచు ♦ నొకరికైన
గాసిలేకుండ గ్రీడించి ♦ కళలు వీడఁజేయుచు విహార మట్లుచే♦సిన విధంబు
మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియకాదె. 113

సీ. అలివేణి నవలతా♦వ్యాలంబి సుమమంజరులజూప వలుదచ♦న్నులను బట్టి
వగలాఁడి క్రొమ్మావి ♦ చిగురాకుఁ గొనుమన్న వలదని కెమ్మోవి ♦ పంటనొక్కి
కమలాక్షి పున్నాగ♦సుమము మూర్కొనుమన్న నిద్దంపు పొక్కిలి ♦ ముద్దులాడి
గరిత కెందమ్మిలో ♦ కర్ణికఁ గనుమన్నఁ బ్రీతితో నిధువన♦క్రీడసల్పి
గీ. లలన భావప్రకాశకో♦క్తులకుఁ దగినచెయ్వు లొనరించి గఱగించి ♦ చెట్టఁబట్టి
వనవిహారంబు జేసిన ♦ వైభవంబు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియకాదె. 114

సీ. తరుణి రాక యొకింత ♦ తడవుజేసిన నగ్గి పక్కన కనుమోడ్చి ♦ పవ్వళింప
వచ్చినాపక్కలో ♦ మచ్చిక గూర్చుండి వదలక పైవ్రాలి ♦ పెదవినొక్కి
కామధ్వజముబట్టి ♦ కదలించి ముద్దాడి తప్పు సైపుమటంచు ♦ దండ మొసఁగి
పవళించి మోకాళ్లు ♦ పైకెత్తి నను తనపదములపైనుండఁ ♦ బనిచి దాని
నచ్చోటజేర్చి యు♦య్యాలా జంపాలో యటంచు నూఁచుచు బుజ్జ♦గించి మఱియు
గీ. తనిసి తనియించి తనదుహ♦స్తములుసాచి యక్కననుజేర్చి కౌఁగిటఁ ♦ జిక్కఁబట్టి
'యలుకతీఱెనె?' యని బల్కు ♦ నట్టిసొంపుమదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియకాదె.

సీ. ఒకనాఁడు నే సము♦త్సుకత నానారత్న మండనాలంకృతాం♦గుండ నగుచు
గజరాజుమీఁద సిం♦గారంబు దీపింప వలనొప్ప గూర్చుండి ♦ వైభవమున
రాజమార్గమున రా ♦ రమణియొక్కతె సౌధమెక్కిచూచి విరాళి ♦ నెకొ్కనంగ
"నీ వభిజ్ఞుఁడవు గా ♦ నేఁ డేమి చేసిన నలసటతీఱునో ♦ తెలియు" మనుచు
గీ. చెప్పిపంపిన యాబోటి ♦ చిత్తమెఱిఁగి ప్రేమమీఱంగ నారాత్రి ♦ పిలువనంప
వచ్చి ననుగూడి తనిసిన ♦ వనితసొంపు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద♦ మదియకాదె. 116

సీ. అల మహానవమి రే ♦ యద్దాలమేడ లోపల పైఁడితఖ్తుపై ♦ కొలువుదీర
నపుడు మంత్రులు బడా♦అద్మీలు మొదలుగా చాల సజమ్మజ♦రాలు సేయ
వరుస గరీబు ప♦ర్వర్సలా మని చోపుదార్లు, పరాకంచు ♦ తగువిధమున
కటికెముల్ హెచ్చరి♦కలు డెల్వ లష్టర్లయందు దీపములు నిం♦డార వెలుఁగ
బల్కచేకీ జేసి ♦ బర్ఖాస్తు గావించి ప్రియసతిఁ జేటిచేఁ ♦ బిలువనంపి
నగ్నులమై భూష♦ణములూడ్చి గద్దెవద్దనె వేడ్కతో నిధు♦వనము సలుప
వెలయ నిగ్వంకల ♦ నిలువుటద్దములలో నన్యోన్య ప్రతిఫల♦నములచే న
నేక మంచములపై ♦ మా కూటముల పరంపరలు జూపట్టిన ♦ పరగఁ జూపి
"యి ట్లనేక స్త్రీల ♦ కే ననేకాకృతుల్ దాల్చి రాసక్రీడఁ ♦ దగ సఖిపతి
నింపార మనము నేఁ ♦ డిన్నిరూపములుగా నిచ్చోట క్రీడించు ♦ టిది విచిత్ర"
గీ. మంచు నెనజెంప లానించి ♦ కొంచె మెదురుగా దిరిగి యద్దములలోనఁ ♦ గాంచి ముద్దు
లాడి క్రీడించి తృప్తుల ♦ మైనవిధము మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియకాదె 117

సీ. శుకతుండ సందష్ట ♦ సుందరబింబంబుపోలికనున్న కెం♦మోవితోడ
కరరుహ పరిలూన ♦ కరమర్దన మ్లాన ఘనమంజరులు బోలు ♦ చనులతోడ
గందేభ విహరణ ♦ కలుషీకృత సరోవరాభ పుష్పాస్త్ర గే♦హంబుతోడ
భానుమయూఖ సం♦పర్క పరిక్లాంత లతికోపమాన గా♦త్రంబుతోడ
వితతనిశ్వాస మా♦రుతమలినీకృత ముకురంబు క్రియనొప్పు ♦ మోముతోడ
గీ. కాంత సురతాంతతాంతయై ♦ కనులు దేలవైచుచు మదంసవిన్యస్త♦బాహుయుగళి
యగుచు దొడలపైఁబవళించి ♦ నట్టిహాయలు మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద♦ మదియకాదె.

సీ. ఒకనాఁడు పూవుటో♦రములోన కెందమ్మివిమలపాన్పున నేను ♦ వేడ్కనుండి
కినకాంగి యెల్లలో♦కమువారు గావించువిధము గా దేనొక్క ♦ వింత సేతుఁ

బరికింపు మని దాని ♦ శిర మూర్ధ్విపై మోపి కాయంబు పైకెత్తి ♦ కాళ్లుముడిచి
వెనుకకుఁ బడకుండ ♦ 1వెసలేచి పట్టుక రోకటిచే ఱోలఁ ♦ గుగ్రిమ్మినట్లు
గీ. మించి శబ్దంబులొదవఁ గ్రీడించి యోర్వలేనన సమంబుగా బవ్వళింపఁ జేసి
చెలికి రతిఁదృప్తిఁ గలుగఁజేసిన ఘనుండు మదిఁదలంప బ్రహ్మానంద మదియ కాదె.119

సీ. ఇరువురకును బ్రేమ లెసఁగ నెన్నాళ్లకో తటియైన దన్వి రా ♦ తడవుగల్గ
మఱఁడేచ మాటికి ♦ తెలవుజూచుచు చీమచిటుకన్న ఝల్లని ♦ చెమ్మరించ
నదెవచ్చె నిదెవచ్చె ♦ ననిజూచి యెందుఁ గన్పట్టకుండిన నింటి వారివలన
నడరేమికల్గెనో ♦ యని దూతినంపి య్యేమియుఁ దోచ కొయ్యన ♦ మేనుమఱచి
గీ. యుండ నదివచ్చి పటమూడ్చి ♦ యొడిని జేరిసరిగ నది బట్టుకొనిజొన్ప ♦ స్వప్నమనుచు
నులికిపడ నవ్వి కూడిన ♦ యువతిహాయలు మదిఁదలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె.

సీ. వేపల్లెకీవేగి ♦ వేతల రాధిక నిళిను సందర్శించి ♦ యిఁపుమీఱ
దుష్టరాజుల నెల్లఁ ♦ దునుమాడి శీఘ్రిం బెవచ్చెద నందాక ♦ వగలుదక్కి
యతిధైర్యమున నుండు ♦ డనుచు నామాటగాఁ జెప్పి యూరడిలంగఁ ♦ జేసి వేగ
రమ్మన, నుద్ధవుం ♦ డమ్మెయి వ్రజమున కరిగి గోపాల సుం పరులఁగాంచి
గీ. పరగ నేకాంతమున హరి ♦ బల్కినట్టి పలుకులన్నియు వినిపింప ♦ వారు మఱల
నతనితో నన్న మాటల ♦ చతురతయును మదిఁదలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె.121

సీ. పిన్నవాఁడని చంకఁ ♦ బెట్టుక ముద్దాడ వెస కుచంబులుబట్టి ♦ పెదవియాని
చిఱుత కూఁకట్టినాఁడు ♦ చెలరేఁగి మాయిండ్లఁ బళ్యతో హారవృత్తిఁ ♦ బాలుద్రావె
మగవారు లేనిచోఁ ♦ దగఁ బొంచుకొనివచ్చి మగపోడుములు జేసి ♦ మరులుకొల్పె
భూరి గోవర్ధనోద్ధారణాదుల చేత యాపదలణఁచి మ ♦ మ్మరసిబ్రోచె
కాత్యాయనీపూజఁ ♦ గావించు తఱి మొలచీరలుముచ్చిలి ♦ సిగ్గుఁగొనియె
విపినమధ్యంబున ♦ వేణుగానముజేసి కామవేదన మాకుఁ ♦ గలుగఁజేసె
పెక్కంద్రసతులకు ♦ పెక్కురూపంబులు లీలఁ గైకొని రాస ♦ కేళిసలిపె
యమునాతరంగిణీ ♦ హ్రదములో మముఁగూడి వేడుకతో జల ♦ క్రీడలాడె
గీ. మఱియు మధువైరి మముఁగూడి ♦ మమతతోడఁ జేసిన వినోదవైఖరుల్ ♦ జెప్పవశమె
యమ్మహాత్ముని లీలావిహారమహిమ లెదఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 122

పా. 1. వెసనూఁచి

సీ. అకలంకమైన మా ♦ యౌవనం బంతయు సుందరాకారుఁడై ♦ చూఱగొనియె
పతిసుతాదుల వీడి ♦ భావంబు తనయందె సమ్మదంబునఁజేర్చి ♦ నమ్మియున్న
మము విడనాడి తా ♦ మధురాపురికిఁ బోయె నింత నిర్దయుఁడుర్వి ♦ నెందుఁగలఁడు
దా నింక రాకున్నఁ ♦ దడవుగా నిచ్చోట నొడలఁ బ్రాణముదాల్చి ♦ యుండలేము
గీ. స్త్రీహననపాతకం బది ♦ చెందకుండ శీఘ్రమునవచ్చి మమ్ము ర ♦ క్షింపుమనుచు
హరికిఁ జెప్పుమటంచు వా ♦ రన్నమాట మదిఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె.123

సీ. అనియిట్లు వల్లవాం ♦ గనలు బల్కిన నిష్ఠురోక్తు లాకర్ణించి ♦ యుద్ధవుండు
గ్రమ్మఱ మధురాపు ♦ రమ్మున కటుబోయి శ్రీహరి కెఱిఁగింపఁ ♦ జిత్తగించి
ద్వారకాపురి కేగి ♦ వయస రుక్మిణ్యాదిసతుల వివాహమై ♦ సంభ్రమమున
జైద్యప్రముఖ దుష్ట ♦ సంహార మొనరించి భూభార మణఁగించి ♦ పొలుపుమించి
గ్రహపతి పూజన ♦ కాలంబునందు గ్రమ్మర రాధికను గోప ♦ భామినులను
గలసి వేపల్లెకుఁ ♦ గడువేడ్కఁ జనుదెంచి వారలఁగూడి దు ♦ ర్వారభంగి
గీ. పావనంబైన రమ్యబృం ♦ దావనమున నింపుమీఱ గ్రీడించి సు ♦ ఖింపుచుండె
నట్టి కృష్ణుని లీలావి ♦ హారమహిమ లెదఁ దలంప బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె. 124

సీ. రతిరహస్యా నంగ ♦ రంగ కొక్కోకాది సముదగ్ర సత్కళా ♦ శాస్త్రములను
జెప్పినట్టి విదగ్ధు ♦ లప్పటి జాతులవిధమును సత్వాది ♦ భేదములను
గాంచి స్థాన స్పర్శ ♦ ఘనమణి మంత్రౌషధములచే నరులకు ♦ దరుణులకును
గలరహస్యంబులు ♦ దెలిపిరి; యవియు నిక్కాలంబునకు సరి ♦ గాకయున్న
బగఁగ నిప్పటి కిల ♦ బహుజనానుభవ సిద్ధామేయ వివిధోచి ♦ తాంశములను
గీ. నీ శతకమందు మఱుఁగుఁగా ♦ నింపు మెఱయఁ దెలియజెప్పితి నీజాడఁ ♦ దెలిసి చతురు
లంచితముగఁ గ్రీడాసౌఖ్య ♦ మనుభవింపుఁ డార్యులార! బ్రహ్మానంద ♦ మదియ కాదె.

సీ. పదియారు కళలును ♦ బహులరహస్యము లిందు పొసఁగ గూఢంబుగాఁ ♦ బొందుపఱచి
యున్నవి; చక్కఁగ ♦ నుపలబ్ధిగలవారు యోచించి వేసట ♦ నొందకెలమి
నఱలేన్ని చోటులఁ ♦ జిరకాల మభ్యాసమొనరింప నొక కొన్ని ♦ యుత్సుకమునఁ
గనవచ్చు త్వరలోన ♦ ననుభవమున కట్లు రాకున్న విన్నమా ♦ త్రమున భావ
బోధంబు గాకున్నఁ ♦ బొసఁగ విదగ్ధుండు గానున్న నిజములు ♦ గా వటంచుఁ

గీ. ఢగడవలవదు సరసు లీ ♦ తెఱఁగులన్ని దెలసి సుఖియించి తనిసి య♦వ్వల రమేశు
సత్కృపనచింత్యమగుబ్రహ్మ♦ సౌఖ్యమొందుఁడార్యులార! బ్రహ్మానంద♦ మదియకాదె

సీ. సజ్జనులార! యీ ♦ శతకంబు గేవలశృంగార మని నిర♦సింపవలదు
శ్రీకృష్ణుఁ డింపార ♦ బృందావనంబులో చతురత గోపికా♦సతులఁ గూడి
జేసిన శృంగార ♦ చేష్టలన్నియు చాల మోక్షప్రదములని ♦ మున్ను మౌని
వరుఁడు వ్యాసుండు శ్రీ♦భాగవతంబులో శిష్టసమ్మతముగ ♦ జెప్పలేదె
గీ. కృష్ణలీలావిహారంబు ♦ లెవ్వ రెన్నిగతులఁ గొనియాడినను దప్పు♦గలదె సాధు
జను లుపాదేయమని విని ♦ సంతసింపు డంచితముగ బ్రహ్మానంద ♦ మదియకాదె. 127

సీ. ఈ శతకంబున ♦ నేపద్యమునను మా కేవిలాసము జెప్ప ♦ నిచ్చగలిగె
నావిలాసంబున ♦ కనుగుణ సంగతులన్నియు స్పష్టంబు♦లగుట కిట్లు
క్రమ మొప్ప నాల్గు పా♦దములను వ్రాసి వలసినపాదముల్ ♦ వరుసఁగూర్చి
సీసపద్యంబులు ♦ జెప్పితి చరణంబు లెక్కువ యని కవు ♦ లెంచవలదు
గీ. పదము లధికంబు లైనట్టి ♦ పద్యములను మాలికలుగా గ్రహించి స♦మగ్రముగను
సర్వభావార్థము లెఱింగి♦ చతురులెల్ల ముదముగనుఁడు బ్రహ్మానంద♦మదియకాదె.128

సీ. అఖిలలోకేశ్వరుఁ ♦ డైన శ్రీకృష్ణుని శృంగారచర్యలు ♦ రంగుమీఱ
యీ శతకంబున ♦ నింపుగా గలుగుటఁజేసి దీని రచింప ♦ జేసినట్టి
పృథివీశునకు జది♦వినవారలకు విన్నవారికి నవ్విభు ♦ భూరికరుణ
యవనిలో దీర్ఘాయు♦రారోగ్యములు బుత్రపౌత్రాభివృద్ధి సం♦పత్సమృద్ధి
గీ. ధైర్య గాంభీర్య సద్గుణౌ♦దార్య వినయ విజయ సౌశీల్య సౌజన్య ♦ విత్తలాభ
సార ధర్మార్థ కామ మో♦క్షములు గలుగ మదిఁ దలంతు బ్రహ్మానంద♦మదియకాదె.

[మేలువ పద్యము].

సీ. ప్రమదా కళా శీఘ్ర♦పతన వారణమును
నరకళా పరివర్జ♦న స్వతంత్ర
తయు, బాహ్యరతమున ♦ దరుణీ కళాస్రావ
ణము, యోనిసంకోచ♦నంబు, యోని

శబ్దాపనము, రజ♦స్సందర్శనము కన్న
మున్న శ్రమాంతర ♦ భోగక్రియయు
నారీ కళోత్సర్జ♦న స్వతంత్రతయును
స్ఖలనాంతమునబునః ♦ కరణమునకు
తత్క్షణంబున వృద్ధిఁ ♦ దగఁజేసుకొనుటయు
ముందుగజరిగిన ♦ ప్రముచ్చుసంగ
మం బెఱుంగుటయును ♦ మఱి భవిష్యద్రిజో
జ్ఞానంబు, జలనాడి ♦ ఘర్షణంబు
నలివేణియోని గా♦ధాగాధములను వ్య
త్యస్తంబు గావించు♦నదియు, బ్రథమ
మాసంబు నందె భా♦మాగర్భవిజ్ఞాన,
మాంతరభోగ వం♦ధ్యాత్వనిర్ణ
యంబును, మదనగే♦హాంతరస్థిత లింగ
మున మకరధ్వజ♦మ్ముసు నెలంత
యవలఁ బోఁద్రోయుట, ♦ యువతితోఁ గ్రీడించు
నపుడు భగాంతర్గ♦తామయముల
గీ. నాత్మనెఱుఁగుట యివి పది♦యారు కళలు
మఱియుఁ గొన్నిరహస్యంబు ♦ లరసి తెలసి
యతను నిధువనసౌఖ్యంబు ♦ లనుభవింపుఁ
డనఘులార! బ్రహ్మానంద ♦ మదియకాదె.

సంపూర్ణము.

రాఁబోవు గ్రంథము.

మదనార్ణవము.

మధురనాయకరాజగు విజయరంగచొక్క భూపాలునిచే రచియింపఁబడిన, సంభోగ శృంగార కథానకములుగలిగిన, వచన ప్రబంధము.

వంగభూపాలుఁడగు మదనకేసరి రాణులు పదునైదుగురు, తమతమ సంభోగానుభవములుగా, మర్మమువిడిచి పచ్చిపచ్చిగాఁజెప్పిన పదునైదు కథలు.

[శైలికుదాహరణముగా నీ గ్రంథాంతమున ముద్రితమైన భాగమును జూడఁదగును.]

రామావధూటితారావళి.

అభినవపండితరాయ, నిరంకుశచర్య
మాడభూషి వేంకటాచార్య కవికృతము.

భూమిక.

మాడభూషి వేంకటాచార్యుఁడు, మహాకవి, మహావిద్వాంసుఁడు. అష్టావధాన, శతావధానములను, చిత్రరీతులఁ, జిత్రగతుల నొనరింపఁగల ప్రోడయనియు, నావిషయంబున నిరుపమానుండనియు, బండితకవి మండలిలో ఖ్యాతిఁ గాంచినవాఁడు. ఈమహాకవి ధారణాపటిమ కుదాహరణంబులుగా బెక్కుగాథలు గలవు.

ఈతండు నవీనుఁడు. విష్ణుసాయుజ్యమునంది, యిప్పటి కిరువది సంవత్సరములు గావచ్చినది. గోదావరీమండలములోని మహారాజులందఱివలనను నెక్కుడుగా బహూకరింపఁబడుచూ, జీవితమున విశేష కాలము విజయనగర సంస్థానమున గడపెను. 'అభినవ పండితరాయ, నిరంకుశచర్యవేంకటార్య' యని యీకవి బిరుదునామము.

వేంకటాచార్యుని, కావ్యరచనాపటిమయటుల, నాతని వేశ్యాప్రియత్వంబును బ్రసిద్ధంబు. భరతాభినయనిధానంబును, రూపమోహినియు నగు 'రామావధూటి' తన రాసిక్యముచే మహాకవి కావ్యవాణిని బులకింపఁజేసి సారస్వతమున నిత్యమర్యాదల నందుచున్నది. రామావధూటి మాయూరిదని నేఁటికినీ గుంటూరిపౌరులు సగర్వముగాఁ జెప్పికొనుచూ, మన్మథుఁ డనుక్షణము గృతార్థుండైన యామెసౌధ మిదియేయని జూపుచుందురు.

సరసకవితా చాతురీధురీణుండును, ననుభవరసికుండు నగు కవిరాజు, ప్రేయసికి బహూకరించిన తారావళి, యాంధ్రవాణికి విలువ లేని భూషణము.

శ్రీరస్తు.

రామావధూటి తారావళి.

సీ. శ్రీరాధికాకుచా♦శ్లేషజ సంతోషవివశుఁడౌ శ్రీకృష్ణ♦విభునికెరఁగి
సకల విద్యావాప్తి♦ సాధనభూతయౌ శారదాంబకు నమ♦స్కారములిడి
యైహికానంద ప్ర♦వాహ పూరకమైన శృంగారరస మాత్మ ♦ నిరవుకొలిపి
మదనసామ్రాజ్య సిం♦హాసనారూఢులై బురణించురసికశే♦ఖరుల నెంచి
గీ. వివిధ రతితంత్రపాండిత్య♦భవ మహానుభవములె పదార్థములుగ నే♦ర్పఱచిసీస
పద్య నక్షత్రమాలిక ♦ భావవిదుల మనము లలరంగఁ గూర్తు రా♦మావధూటి. 1

సీ. చక్కని కెమ్మోవి ♦ సరసంపుఁ బలుకులు భారైన కురులు బొ♦ల్పారుబొమలు
సొగసైనచూపులు ♦ సోగకన్నులు తళ్కుదేరుచెక్కులు కాంతు♦లూరు నొసలు
తీరైనచుబుకంబు ♦ దిద్దిన శ్రీచూర్ణ రేఖయు మృదువైన ♦ లేఁతనగవు
కుదురైన రదనముల్ ♦ గుమ్మబుగ్గలు నందమగునాస నాసికా♦మండనములు
గీ. కలిగిచెలువొందు నీమోముఁ♦దలఁచి తలఁచి తాల్మిచెడి బెట్టుకై కొంత♦ధైర్యమూని
గుట్టుచెడకను కాలంబు ♦ నెట్టుచుంటి మరునిరతనాలపేటి రా♦మావధూటి. 2

సీ. కనుమూసి నంతలోఁ ♦ గలకల నవ్వుచువచ్చి కౌఁగిటఁజేర్చి ♦ ముచ్చటాడి
మోముమోమునఁజేర్చి ♦ ముద్దులనూరార్చి సారెసారెకు మోవి♦జప్పరించి
'నన్నిట్టు నెడబాయ ♦ న్యాయమా మీ'కని యతినిష్ఠురము లాడు ♦ నంతలోన
మేల్కాని నలుదెసల్ ♦ మిఱుకుచుఁ జూచి కన్నీరు మున్నీరుగా ♦ నెగడఁ బ్రిదిది
గీ. నేఁబు రాత్రులు నిటులుండె ♦ నాయవస్థ; యిట్లుకలలోన నన్నల♦యించకుండె
వారిజాతాక్షి నాతోడ♦వచ్చి యిటనె మమతతో నుండరాదె రా♦మావధూటి. 3

సీ. నీమోము నీగోము ♦ నీమోవి నీతావి నీసొంపు నీతీరు ♦ నీకుఁదగును
నీచనుల్ నీకనుల్ ♦ నీకౌను నీమేను నీతొడల్ నీనడల్ ♦ నీకుఁదగును
నీతళ్కు నీబెళ్కు ♦ నీనీటు నీగోఁటు నీహొయల్ నీలయల్ ♦ నీకుఁదగును
నీగుట్టు నీబెట్టు ♦ నీకురుల్ నీమరుల్ నీచెల్మి నీతాల్మి ♦ నీకుఁదగును

గీ. నీకుఁ దగినట్టి పురుషుఁడ ♦ నేన, నాకుఁ దగినసుందరి వీవగాఁ ♦ దలఁచి చాల
వలచి యన్యోన్య మతమని ♦ గెలిచిమిగులమంచితో మంటిమిగదె రా♦మావధూటి. 4

సీ. ఒకనాఁటి కలలోన ♦ సకియనీకాలిపాంజెవులలో జందెంబు ♦ చిక్కినట్లు
ఒకనాఁటి కలలోన ♦ సకియనీ చేతిపోచీలోన నాజుట్టు ♦ చిక్కినట్లు
ఒకనాఁటి కలలోన ♦ సకియకౌఁగిటఁజేర్చు తఱిఁగంబె గడ్డానఁ ♦ దాఁకినట్లు
ఒకనాఁటి కలలోన ♦ సకియమెల్లననాదుగూబలో కుక్కురో ♦ కూసినట్లు
గీ. ఇన్నివిధముల వచ్చుట ♦ నున్ననాఁటి వన్నెలన్నియు గలలోన ♦ వచ్చి యిచట
గాసిగూర్చుచున్నవి నిన్నుఁ♦బాసి యెట్లు మరులు నిలుపంగనేర్తు రా♦మావధూటి. 5

సీ. నమ్మినవాని న♦న్యాయంబు సేయుట కాశిలో గోహత్య♦గాదె కలికి
వలచి వచ్చినవాని వంచనల్ సేయుట నరహత్యగాదె పు♦న్నాగవేణి
చెల్మిఁగోరినవానిఁ ♦ జేపట్టి విడుచుట బ్రహ్మహత్యయెకాదె ♦ పంకజాక్షి
ఆడితప్పినదోష ♦ మన్నిదోషములలో మొదటిదోషముసుమీ ♦ మోహనాంగి
గీ. నిన్ననమ్మితి వలచితి ♦ నీవు నన్నుఁ బ్రేమఁజేపట్టితివి యిఁక ♦ విడువననుచు
బాసజేసితి విప్పుడే ♦ పగిదిఁగూర్మి మఱచిపోవంగఁ దగునె రా♦మావధూటి. 6

సీ. చంద్రిఖండంబుపైఁ ♦ జంద్రిఖండమురేక నుదుటఁ గుంకుమవంకఁ ♦ బదిలపఱచి
కొండలపై మంచు ♦ నిండియుండిన రీతిఁ జనులపై వెలిరైకఁ ♦ జక్కపఱచి
కలువరేకులఁ దుమ్మె♦దలు వ్రాలి యున్నట్లు కనుదోయి నంజనం♦బును ఘటించి
బంగారు ప్రతిమలఁ ♦ బటికసార్చినరీతి లలిజిల్గు మల్లుసె♦ల్లా ధరించి
గీ. అంగజప్రభు విజయ కా♦హళులపగిదిఁ గాళ్ల నందెలు పాంజెవుల్ ♦ ఘల్లురనుచు
మ్రోయ మెల్లనవచ్చి నామ్రో♦లనిలుఁచు తీవిమఱువంగఁదరమె రా♦మావధూటి.7

సీ ఒకనాఁడు మేడపై ♦ నొంటిగా కిటికిటీతెల్లబిగించి ని♦ద్రించువేళ
చల్లగా నేవచ్చి ♦ మెల్లమెల్లన పోఁకముడివిప్పబో దుప్ప్రిల్లి♦పడి బిరాన
లేచి చెంగటు నన్ను ♦ జూచి 'సెబాసు, రారండి' యటంచు సు♦రంబుపైకి
తిగిచి నాచుబుకంబుఁ ♦ దివురుచు నవ్వుచు మధుర వాక్యముల నణ ♦ మరులుకొల్పి
గీ. 'సరసులైనట్టి మీవంటి ♦ జాణలిట్లు చెలుల మానంబులను బయల్♦సేయదగునె?'
యనుచుమంచిగ బోధించు♦నట్టినేర్పు మదికి మఱవంగఁ దరమె రా♦మావధూటి. 8

సీ. చిననాఁటినుంచి వి♦జృంభించి సఖులతోఁబొందు లొనర్చితిఁ ♦ గుందరదన
యీలాటి మోహంబు ♦ లీలాటి విరహంబు లేనాఁ డెఱుంగనే ♦ యిగురుబోణి
నీవంటిచెలియతో ♦ నేస్త మబ్బెనటంచుఁ జాలఁ బొంగితిగదే♦జలజగంధి
యిప్పుడిట్లెడబాసి♦యేఁగుట నాపూర్వపుణ్యంబు గాఁబోలుఁ ♦ బువ్వుబోణి
గీ. యింతపాపంబు జగతిలో ♦ నెచటునైనగలదె నాపాపమిటు పండెఁ♦గాక రైనఁ
దరుణి నీమది కరుణ మా♦త్రింబు దప్పిపోవకున్నమ జాలు రా♦మావధూటి. 9

సీ. ఒకనాఁటి కలలోన ♦ నుదయమే నినుఁబట్టి రతిగోర 'నిపుడు ని♦స్త్రాణఁజేయు
మధ్యాహ్న' మని తెల్పి ♦ మధ్యాహ్నమున రాఁగ 'విడెము సేయుండ'ని ♦ విడెముసేసి
నంతట 'నిద్రించి ♦ యావల మీయిష్ట' మని కూర్మి లేచిన♦వెనుక 'జుట్టు
దువ్వెద రమ్మ'ని ♦ దువ్వుచు 'రాత్రికి సిస'లని చేతిలోఁ ♦ జెయ్యివేసి
గీ. యిటుల దంసనసేయుచుం♦కటను నిద్రమేలుకొని గుండెఝల్లన ♦ మేనుమఱచి
సొమ్మసిల్లి యెకింత యు♦నూరుమనుచు మదిని దపియించుచుంటి రా♦మావధూటి.10

సీ. 'బోఁటి నే షూరికిఁ♦బోవలె' ననుచు నే నొక్కింత పలుకంగ ♦ నుస్సురనుచు
'నెపుడుఁ బ్రియాణాలె ♦ యేమిసేతు' నటంచుఁ గనుఁగొలుంకుల నీరు♦గ్రమ్మికొంత
సేపున "కెపుడు వి♦చ్చేయుదు రొక్కొ! యచ్చటునె యచ్చటుల ము♦చ్చటుల మరగి
యుందురో" యన భయం♦బొంది "నే నెన్నటికిని నిట్టివాఁడఁగా" ♦ నని బలుకగ
గీ. "ఒట్టుసుండి! మహాహుటా♦హుటిగరండి" యనుచుఁగౌఁగిటఁజేర్చి బా♦ష్పంబులొలుక
"రేపుపోవచ్చు" ననుచుఁ బ్రా♦ర్థించునట్టి మంచి మఱువంగఁదరమె రా♦మావధూటి.

సీ. ఫలహారగమునుజేసి ♦ పవళింపఁగా వచ్చి విడెమిచ్చి "నేఁడు నేఁ ♦ దలకుఁ బోసు
కోవలె, నిట పండు♦కొనుఁడు మీ"రని పోయి జలకంబులాడి పూ♦సలు ధరించి
లలి జిల్గుమల్లుసె♦ల్లా గట్టి రవిక చేపట్టి రాఁజూచి యా♦పాద మస్త
కంబు గాన్పింప మో♦హంబునఁ బైఁబడి గ్రుచ్చికౌఁగిటఁజేర్చి♦ కుచయుగంబు
గీ. బట్టఁబో రామలక్ష్మి బా♦ర్శ్వముననుండి 'హుమ్మ'నుచుఁబల్క నంతనే♦నులికిపడఁగ
'దానితో నే'మనుచునీవు♦ పూనుకొన్న తీవి మఱవంగఁ దరమె రా♦మావధూటి. 12

సీ. ధరలోన జన్మ మె♦త్తంగనేమి ఫలంబు సరస విద్యల నెల్లఁ♦జదువవలయు
చదివిన నేమాయె ♦ స్వారస్యమెఱిఁగిన చెలియతో స్నేహంబు ♦ సేయవలయు

చేసిన నేమాయెఁ ♦ జిడిముడిలేక విచ్చలవిడి రతులలో ♦ మెలఁగవలయు
మెలఁగిన నేమాయె ♦ నెడబాయ కెల్లప్డు డేకీభవించి వ♦ర్తింప వలయు
గీ. అటుల వర్తింప నేమాయె ♦ నవ్విధమునఁ జెడని ప్రేమలతోఁ దను♦ల్వీడువ వలయు
హాహహా యివియెల్లఁ బూర్వపు♦ణ్యములు లేక మనుజులకుపీలుపడునె రా♦మావధూటి.

సీ. మేడలోఁ జన్నీళ్లు ♦ మెండుగాఁజల్లించి తడియొత్తి చిఱిచాఁప♦ లిడి సుమృదుల
తల్పంబుఁబఱిచి చెం♦తల మిన్నలగు షర్బతులును షోడావాట♦రులును గల్గు
సీసాలు చక్కెరల్ ♦ జీడిపప్పులును బాదముపప్పులును మంచి♦దాక్షపండ్లు
కజ్జాయములు ముంత♦ఖర్జూరముల్ గలపళ్లెముల్ ప్రేమతో ♦ భద్రపఱచి
గీ. భోజనమొనర్చి నేను రాఁ♦ బొలుపు మీఱ శయ్యపైఁజేర్చి యుచితోప♦చారములను
వేసఁగిపగళ్ల సుఖియింపఁ♦జేసినట్టి మంచిమఱువంగఁ దరమె రా♦మావధూటి. 14

సీ. కమలాక్షి! నీమోముఁ♦ గనుఁగొన్న నాకన్ను లేమియుఁ గనుఁగొన♦ నేవగించు
బింబోష్ఠి! నీదు మో♦విని గ్రోలు నాజిహ్వ యేమియుఁ గ్రోలంగ♦ నేవగించు
కలవాణి! నీదు ప♦ల్కులు విన్న నావీను లేమియును వినంగ ♦ నేవగించు
కనకాంగి! నీతోడఁ ♦ గలసిననాదు మే నేమియుస్పృశియింప ♦ నేవగించు
గీ. సరసిరుహగంధి! నీమేని♦పరిమళంబుఁ గొన్న నానాసయెదియుమూ♦కొనఁగఁబోదు
ఆహహా! పంచేంద్రియములు నీ♦యందె నాఁటి మరల వీఁక నేమిసేతు రా♦మావధూటి.

సీ. సౌధంబుపై నీళ్లు ♦ చల్లించిచిమ్మించి చాపలు పఱిపించి ♦ చాగురత్న
కంబళంబుల్మీఁదవేసి ♦ ఘనహంసతూలికాతల్పంబు బఱిపించి ♦ తమకమలర
అందుపై ననుఁజేర్చి ♦ యగురుగంధముఁబూసి చలువపన్నీరులు ♦ చల్లి మల్లె
పూదండలును జాజి♦పూదండ లురమునవేసి చల్లనిగాలి ♦ వీచుచుండ
గీ. రమణ నీరీతి ♦ వేసవిరాత్రులందు రాగ మెచ్చంగ నిష్టోప ♦ భోగములను
నన్నుసుఖియింపఁ జేసిన ♦ నాఁటికూర్మి మదికిమఱవంగ వశమె రా♦మావధూటి. 16

సీ. ఉదయమే లేచి నిద్ర ♦వదలలేకైదారు గడియలవరకుండి ♦ కదలిమేడ
డిగివచ్చుచో వాకి♦టికిముందు గుబగుబ నీవేఁగి యీవల♦నావలఁగని
'సైఁయన నేవేగఁ♦జని బసలోఁగల పనులెల్లఁదీర్చి సా♦పాటుచేసి
గందంబుఁబూసి వే♦డ్కలమించి కెలఁకుల నమ్మలక్కలు వెఱఁ♦గందిచూడ

గీ. నీటుగావచ్చుచోఁ జూచి ♦ 'నేఁడు దృష్టి తాఁకు!' నని పొద్దుగుంకిన♦తక్షణంబు
జీడిగింజలదృష్టి తీ♦సినవిధంబు మఱచిపోవంగఁదరమె రా♦మావధూటి. 17

సీ. ఊరు నేఁడే బైలు ♦ దేరుట నిశ్చయంబైనచో నెదురుమా♦ట్లాడలేక
మోము వెల్వెలఁబోవ ♦ ముచ్చటాడుచునుండి ధ్యానంబు వేఱుగాఁ♦దల్లడిలుచు
ఆమాటలీమాట ♦ లడుగుచు నుచితోపచారముల్ సేయుచు ♦ గారవమున
భోజనానంతరం♦బునను దమ్ములము గుడాన్వితంబుగ నిచ్చి ♦ యవలఁజేయి
గీ. చేతులోనుంచి 'యూరికి♦'క్షేమముగను బోయి శీఘ్రంబు రమ్మ'ని ♦ పొలుపుమీఱ
నన్నుఁబంపిన యానాఁటి ♦ నైపుణంబు మఱచిపోవంగఁదరమె రా♦మావధూటి. 18

సీ. కడుపులోఁ గమ్మని ♦ కాంక్షలూరుచునుండు నిను జ్ఞాపకము సేయఁ ♦ గనకగాత్రి
కనులకేమో తళు♦క్కను నట్లుగాఁదోఁచు నిన్నెన్న సౌదామి♦నీలతాంగి
నిలువెల్ల నేమేమొ ♦ పులపుల పులకించు నీతీరుస్మరియించ ♦ శీతసుముఖి
సారెకు నేమేమొ ♦ నోరూరుచుండు నీమాటలఁదలఁప బిం♦బాధరోష్ఠి
గీ. యోచనగనుండు మదికేమి ♦ తోఁచకుండు దిగులుగానుండు మరుమాయ ♦ దెలియకుండు
దైవమిఁక ముందెటుల సేయఁ♦దలఁచినాఁడొ మనకుఁదెలియంగరాదు రా♦మావధూటి.

సీ. ధరలో ననేకసుం♦దరులుండు రైన వారలయందునెందు నీ ♦ వలెనె మంచి
గుణము విశ్వాసంబు ♦ కుదురు సత్యముతప్పకుండుట యుక్తమ♦యుక్తమెఱిఁగి
తిరుగుట వినయవి♦ధేయత లభిమాన మాదరంబు దయామ♦యాంతరంగ
మందంబు చందంబు ♦ నళుకును బెళుకును సమయంబునను దెంపు ♦ సౌష్ఠవంబు
గీ. తగిన సరసునిఁ జేపట్టి ♦ తప్పు లొప్పు లెఱిఁగి విడువక ప్రేమచే ♦ నేలికొనుట
తెలివి తేట లుపాయముల్ ♦ లలితవాక్యమాధురియు నిన్నిగలవె? రా♦మావధూటి.

సీ. కలగంటి నొకరాత్రి ♦ కనకాంగి నీతోటి సమరతిలోఁ గేళి ♦ సల్పినట్లు
కలగంటి నొకరాత్రి ♦ కలకంఠిగో నీ వుపరతిలో నను గుప♦ల్పఱచినట్లు
కలగంటి నొకరాత్రి ♦ కలికి గాఢాలింగనాదిసౌఖ్యంబుల ♦ నలరినట్లు
కలగంటి నొకరాత్రి ♦ కమలాక్షి నీతోడ బంధలీలలఁ జాల♦ బడలినట్లు
గీ. ఒక్కరాతిరి కలఁగంటి ♦ సొక్కి నేను నీదుకెమ్మోవియానుచో ♦ నీవు నాదు
పైపెదవినానుచును నెప్పు♦పాటులేక మన్మథముజూచునట్లు రా♦మావధూటి. 21

సీ. నీయాత్మ నాయాత్మ ♦ నిజముగా నొకటంచు నామనంబునఁ జాల ♦ నమ్మియుంటి
నాతోడఁ జేసిన ♦ నమ్మిక లెప్పుడు మఱచిపోవని రూఢి ♦ మఱచియుంటి
నెవ్వాన్ని చెప్పిన ♦ నీకనన్ను విడనాడ వంచు నామది నిశ్చ ♦ యించుకొంటి
మనశరీరము లున్న ♦ మట్టుకు మనలోన పొర కల్గ దని తల ♦ పోసియుంటి
గీ. వనితరో యిప్పు డిటుకాల ♦ వశము చేత మనల కెడబాపు కల్గె నీ ♦ మదివిరక్తి
బూరయ లోఁగడసంగతుల్ ♦ మఱచిపోవ మంచిమార్గముగాదు రా ♦ మావధూటి. 22

సీ. ఘనమైన మోహంబుఁ ♦ గలవాఁడనాటచే లలన నే నీకింత ♦ తెలుపవలసె
పట్టుకై యభిమాన ♦ పడు వాఁడనాటచేఁ దెఱవ నీకింత బో ♦ ధింపవలసెఁ
బ్రౌఢాంగనల కాస ♦ పడువాఁడనాటచే నింతి ని న్నింత ప్రా ♦ ర్థింపవలసెఁ
జెలిమి కైలక్ష్యంబు ♦ గలవాఁడనాటచే వనిత నీకింత గా ♦ వ్రాయవలసెఁ
గీ. గాక తమతమ యక్కఱల్ ♦ గడుపుకొనెడు వారలందఱతో పాటి ♦ వాఁడనైన
నింతయేటికి? నీకు నొ ♦ క్కింతయైన మనమునను దయలేదు రా ♦ మావధూటి. 23

సీ. కొంతకాలము నీదు ♦ గుణగణంబు లెఱుంగనేరక భయముచే ♦ నూరకుంటిఁ
గొంతకాలము నీకుఁ ♦ గోపమేమో యని సంశయంబునఁ జాల ♦ జంకియుంటిఁ
గొంతకాలము మదిఁ ♦ గోర్కెలూరఁగ సంతనపురాయబారముల్ ♦ నడుపుచుంటిఁ
గొంతకాలము నిన్నుఁ ♦ గూడియు పుల్లాయమాటలు మనములో ♦ నాటియుంటిఁ
గీ. గాని యీయూరిలోనుండు ♦ కాలమందు నైన తమిదీఱగతులలో ♦ నలరనైతి
నేమి సేయుదు నయ్యయో ♦ యిప్పుడిటుల మదిని దపియించవలసె రా ♦ మావధూటి 24

సీ. నీమోము నే నొక్క ♦ నిమిషంబు గనుఁగొన్న శశి యేటి కనిపించు ♦ చారువదన
నీమోవి నే నొక్క ♦ నిమిష మానిన దొండపం డేటి కనిపించుఁ ♦ బల్లవోష్ఠి
నీకనులే నొక్క ♦ నిమిషంబు గనుఁగొన్నఁ బద్మ మేలనిపించుఁ ♦ దరళనయన
నీబొమల్ నే నొక్క ♦ నిమిషంబు గనుఁగొన్న విల్లేటికనిపించు ♦ విలసితభ్రు
గీ. నీదు చెక్కులు నేనొక్క ♦ నిమిషమైన గనిన నద్దంబు లేటికి ♦ ననుచుదోఁచు
నిట్టి నినుఁ బాసియున్న నా ♦ కిపుడు జన్మమే వృథాయని తోఁచు రా ♦ మావధూటి. 25

సీ. శ్రీమించు నెమ్మోము ♦ తామరపద్మంబు కన్నులు విరిసిన ♦ కైరవములు
కుదురైన రదనముల్ ♦ కుందకుట్మలములు తీరైన నాసిక ♦ తిలసుమంబు

తరళాధరోష్ఠంబు ♦ దాసానిపుష్పంబు పాలుపైన పొక్కిలి ♦ పొన్నపువ్వు
ఆదోఁకలగు జంఘ ♦ లరఁటి పూమొగ్గలు స్మరమందిరము శిరీ ♦ షప్రసూన
గీ. మహహ యనుమించి మంచి పూ ♦ లరసి తెచ్చి బోదవినీ మేనుఁ జేసెఁగాఁ ♦ బోలు బ్రహ్మ
దాన నిల గల యెల్ల ♦ సుందరులలోన మాకు స్పృహణీయవైతి రా ♦ మావధూటి. 26

సీ. కార్యవశంబు దీర్ఘప్ర ♦ వాసము సేసి రెండొకటి సేయు ♦ దండిదేవు
నెనరున నేను రా ♦ నిధిఁగన్న నిఱుపేదకరణి గొబ్బునవచ్చి ♦ కౌఁగిలించి
బాష్పంబులురమున ♦ బడిబడి యొత్తుచు గళగద్గదిక సోఁప ♦ కలరవమున
నిష్ఠురంబులఁ బాడి ♦ నీ కేళి సౌధమ్మునకు నను నీవట్లు దో ♦ డుకొనిపోయి
పాన్పుపైఁ జేర్ప నెనుకటి ♦ పాటులెల్ల మఱచి యానందరసపూర్తి ♦ మనములలర
మదనకైవర్తసామ్రాజ్య ♦ పదవి నేలి మన మెటులనుంటిమి గదె రా ♦ మావధూటి. 27

సీ. నారంగములు బృహ ♦ న్నారంగములుగల్గి విలసిల్లు నుద్యాన ♦ వీథులందు
కాదంబములు పద్మ ♦ కాదంబములు గల్గి తనరారు కాసార ♦ తటములందు
పర్యంకములు మహా ♦ పర్యంకములు గల్గి గణనకెక్కిన సౌధ ♦ కళలయందు
మణిపుత్రికలు నభో ♦ మణిపుత్రికలు గల్గి సొరుమీఱిన చంద్ర ♦ శాలలందు
గీ. మనము మనముల మోహ ము ♦ మ్మరముగాగ మరునిఁ బూజించి మించి యే ♦ మరక రతుల
నతులగతులను దేలి స ♦ మ్మతుల మీఱి కేళినుంటిమి గదవె రా ♦ మావధూటి. 28

సంపూర్ణము

రతిరహస్యము.

[రెండవకూర్పు]

*

తెనుఁగుభాషలో నిట్టిగ్రంథ మింతవరకును బ్రకటింపఁబడియుండలేదు. తగ్గింపుధర. పోస్టేజీతోకూడ

6-8-0

*

కొక్కోక పండితుఁడు సంస్కృతమున రచియించిన రతిరహస్యము, ఎఱ్ఱనపద్యానువాదము, విపులమగుతాత్పర్యము, సమగ్రముగా, సర్వాంగసుందరముగా, బంధభేదములచిత్రములతో ముద్రితమైన గ్రంథ మిదియే!

రతిరహస్యము.

గణపతీయము.

భూమిక.

[Ganapatiyamu seems to be a Jain work, and the purpose which it is intended to serve seems, to offer a destructive criticism on Puranas on which is based the Hindu Religion even at those times.

The story of MOHINI & SIVA also is commenced after its close. From this, it can be presumed that, there was a series of works of this kind; and that it was only when the influence of such works was felt, the Puranas were begun to be translated into Telugu.

-C. P. BROWN.

—గణపతీయము జైనుఁడెవ్వఁడో రచియించిన గ్రంథమని దోఁచుఁచున్నది. కావ్యనిర్మాణమునందిట్టి యసద్వస్తుసంగ్రహణ మానాఁటికి కూడ బ్రాహ్మణధర్మమునకు మార్గప్రవర్తకములుగానున్న పురాణముల బ్రతిష్టను విధ్వంసమొనరించుట కుద్దేశింపఁబడినదిగా నగును.

గణపతీయము కథ ముగిసిన పిమ్మట మోహినీ శివుల వృత్తాంత మారంభింపబడినది కావున నీధోరణిలోనె యనేక గ్రంథములు బయలు వెడలి యుండునని యూహించుకొనవచ్చును. ఇట్టి సవ్యవ్యతిరిక్తంబులగు గ్రంథంబుల ప్రభావము జనసామాన్యము మీఁద బ్రసరింపమొదలిడి వారలమనంబులలజడిం జెందుకాలంబుననే, ధర్మసంరక్షకులుగా కవులానాఁటి వరకునూ సంస్కృతంబు తెఱవమాటునఁ జిక్కియున్న పురాణంబులఁ దెలుఁగుసేసి సద్ధర్మపథమును నిర్దేశింపఁ బూనుకొనియుందురు.

— సి. పి. బ్రౌను.]

—తెలుఁగుసారస్వతమున కొఱులకలవికాని సేవనొనరించి కలకాల మాంధ్రులకు స్మరణీయుఁడైన యాచార్యుఁడు బ్రౌను. గణపతీయముపై నాయన యభిప్రాయమది.

కాని, యీనిశ్చితమునకువచ్చి గ్రంథము జైనకవి యెవఁడో పురాణగాథల నవహసించుటకే రచియించినాఁడని నిర్ణయించుకొనుటకు పూర్వము మఱియొక విషయముగూడ విచారింపవలసియున్నది.

సాంస్కృతికులగు పండితకవులు వినోదంబుపట్టున, హాస్యంబునం దశ్లీలములకుఁ బ్రాధాన్యమిచ్చుచూ వచ్చిరనుట సారస్వతవిదులంద

తెలుఁగుదురు. ప్రహసనంబుల మాట యేమిటి?

మఱియు బురాణంబు లేమి దక్కవలా యీవిషయంబుల, కన్నగూఁతుఁ గామించి కవఁగూడుట సహజధర్మమా? 'దేవతలు సేయు తప్పులు దివ్యకథ'లని యంగీకరించవలసినప్పుడు, శకులవాసిని యన్యునికి సంతానవతియైన దన్న బాణభట్టు కాదంబరీవాక్కును ప్రమాణముగా గైకొనినప్పుడు, కుమారుని మీఁద మమతం దవిలి మారు సాదనల కుమ యుపక్రమించినదన్న కథను గల్పించిన కవికిమాత్రమేల పూజస్థాన మందదు? ఆతఁడు నిరంకుశుఁడు కాడా?

రాధకృష్ణుని కన్నవానిఁ బలె గారాముున పెంచి పెద్దంజేసి యా కిశోరమూర్తితోడనే రతుల దేలలేదా? ఆగాథలు పుణ్యచారిత్రంబులు గాలేదా? తోఁబుట్టువు వావిగల శ్రీకృష్ణునే చిలుకరౌతుకయ్యంబునకు కాలుదువ్విపిలిచిన శక్తిరూపిణి ద్రౌపది పతివ్రతగా బ్రతిష్ఠనందుటలేదా?

గణేశుండు నగరాజకుమారికి గొడుకు వరుసవాఁడేకాని, యామె సుతులనెవ్వరినిగాని కడుపునగన్న పాపమునఁ బోలేదు. అటుపోట, రాధ కన్నఁ జెడిపోయినవావికాదు. రాధవలె, బాలపాపనిచేత మగసేతలు పూర్ణముగ జేయించుకొనక, చీఁకటితప్పునకు మనసు చలించినయెడఁ గూడ కొంతయౌచిత్యమునే పాటించినది. అంగుళిరతముబోని తుండసురతముతో దృప్తినందినది.

ఇందుసకనియే నభియుక్తులు విశేషముగా గ్రంథశోధఁ జేయ కూడదందురు. తఱచి చూచినకొలందిని పురాణంబు లిట్టి యసహాజాఖ్యానములతో గ్రిక్కిరిసియుండును.

కావున గణపతీయము, జైనకవి రచితమనియేనిర్ణయించుటకు వలనుపడదు. కవితాపాకంబును శైలీమాధుర్యంబును బోల్చిచూచిన యెడల మనకవిపుంగవుండెవఁడో దీనిని రచియించి, స్వనామగోపనము జేసికొనినాఁడని యనుకొనవచ్చును.

ఏదియెటులున్నను, రసజ్ఞులాదరించవలసిన యుత్తమకావ్యమిది యనిమాత్రము విన్నవించుటకు సంకోచింపము.

శ్రీరస్తు.

గణపతీయము.

[స్కాందపురాణాంతర్గతము.]

కం. శ్రీలక్ష్మీత్మాంభోజవి
శాలాక్షీస్తనవిలేప ♦ చార్వంకిత వ
క్షోలావణ్యా త్రిలోకీ
పాలనగుణగణ్యా గోప ♦ బాలవరేణ్యా!

వ. అవధరింపుము. సకలసువ్రతశీలిని యగు కాంచనమాలిని సమస్తార్ష పురాణోక్తకథారహస్యావృత్తవప్రిండగు యవ్విప్రున కిట్లనియె.

ఉ. ఇప్పుడు నీవుసెప్పిన య ♦ నేకములైన రహస్యవార్తలం
దొప్పఁగ నామనం బలరి ♦ యున్నది; విద్యలకెల్ల నోజ్జయై
మెప్పులఁగన్న వాల్గడుపు ♦ మేఁటికి నిచ్చలు బ్రహ్మచర్యముం
జొప్పడియుండె నేమిటికి ♦ జోద్యముగా వివరించి చెప్పుమా! 1

కం. అని కాంచనమాలిని ప
ల్కిన విని విప్రోత్తముండు ♦ క్రిత మీగాథ
న్వినియున్నవాఁడు గావున
మనమున సంతసముబొంది ♦ మగువకు ననియెన్. 2

కం. వంకరతుండము వేలుపు
పొంకముగా బెండిలాడఁ ♦ బోవకునికి నే
నంకిలిపెట్టక నొడివెద
శంకిలకను వినుము మనము ♦ సందియ మెడలన్. 3

సీ. ఒకనాఁడు గౌరి వేఁ ♦ డుకఁ దనకౌఁగిలి
యందుఁ గులెక్కడు శిశు ♦ వైన గుజ్జు
వేలుపు లతవలె ♦ వ్రేలు తుండము బొట్టి
కడుపుఁ దమ్ములవంటి ♦ కన్నుదోయిఁ

గని భ్రమపడి రహోం♦గము దనవ్రేలితో
నాడింప నది పిన్న♦యయ్యు గట్టి
పడి నిల్చినను దాని♦పొడవును ద్రాఢిమయు
భావించి నివ్వెఱ♦పాటుఁజెంది

తే. గీ. మోహవార్ధి మునింగిన ♦ మొఱఁగి మాఱుఁ
డది విలోకించి నగి సమ♦యం బిదే య
టంచుఁ దొలిపగ నిటు దీర్చె♦నంచు లోను
లెంచఁ బూచిలు కెదనాట♦నేసె సుమను. 4

వ. తదనంతరంబ. 5

ఆ. వె. మనమునందు బాడము ♦ మన్మథవేదన
చేత ననుదినంబు ♦ చింతఁజిక్కి
గౌరి పవలు తిండిఁ♦గానక రాతిరి
నిదుర లేక తమిని♦గిదుకుచుండె. 6

వ. అంత. 7

మ. కడువేడ్కన్ మలపట్టి యొక్కతఱి జ♦ల్కంబాడి చెంగావి పా
వడపై దెల్లనివల్లె ఱింగులుదలి♦ర్పన్ గట్టి వజ్రింపు మే
లొడవుల్ దాలిచి చన్నుచేపిన సుతుం ♦ దో నక్కునం దార్చి న
ల్గడలం దెవ్వరు లేరుగా యనుచు జ♦క్కన్ గాంచి లేకున్నచోన్. 8

కం. తన హావభావములకున్
మనమున నరుదంది చన్ను♦మఱఁగి కుడుచు నం
దను వీనులందు గుసగుస
యను చప్పుడు గాఁగ నిట్టు ♦ లామున బల్కెన్. 9

తే. గీ. నిన్నుఁ గడుపునఁ గన్న నా♦నిండుడెంద
మిట్లు మరులందియుండఁగా ♦ నెంత గడుసు
లైన పెఱతెఱవలు మరు♦లందు రెంత
వింత నినుఁ జూచినంతనే ♦ వేడ్క కొడక! 10

తే. గీ. కాని నీయీడు లేఁతయై♦కానుపించి
యుండ మర్మావయవము బెం♦పొందియుండె
నైన బెంపొందువారల♦కైన సుఖము
నీకు నెబ్భంగి గల్గును ♦ బ్రాకటముగ. 11

కం. గజనరవిద్యలు రెండును
నిజముగ గలిగిట్టులీవు ♦ నిసుఁగై యుంటన్
గజిబిజినొందక నుల్లము
ఋజుమార్గమున న్వసించె ♦ నేమందునొకో? 12

చ. గొనబుగ నీదు తెల్వి జుఱు♦కున్ బరికించుటకై మదీయమా
తనువునగల్గు నంగముల ♦ దాఁచక నీదగు చూపుతోవ నే
ననువుగనుంతు నారసి త♦దంగములన్ మరు లుప్పతిల్లఁగా
నొసరిన యంగమెద్ది సెన♦రూఱఁగ నిప్పుడె నాకుఁ దెల్పవే. 13

వ. అనిపలికి నిర్జనంబగు నంతస్సదనంబున నా కుందరదన లజ్జా
వనతవదనయై కదనప్రియుండగు మదనప్రదరబాధితహృదయయై లేచి
యాక్షణంబ. 14

సీ. ఎడలేని దడచే న♦తఁడును దా నున్నట్టి
పొడవుటుప్పరిగెత♦ల్పులు బిగించి
తడఁబాటుచే గడ♦గడ వడంకెడు కేల
బొడిచెక్కడఁపు నడి♦తొడవు సీల
సడలించి వడి పోఁక♦ముడి వీడఁజేసిన
గుడుసువాల్కనయగు ♦ వెడఁదపిఱుఁదు
కడగొని మడుగుపా♦ల్కడలిని గెఱదులు
జడిగాడ్పు దాడిఁగ♦ప్పెడువడువున

తే. గీ. పుడమి నంతట గప్ప న♦వ్వాడు బెడంగు
టడలున బడంతి వెడవింటి ♦ గడుసుగిడుసు
టడిదమన నిల్వఁబడియుండ ♦ బుడుతకొడుక
డుడిగిపోనట్టి వెడఁగున♦జడిసి కాంచె. 15

శా. అంతన్ బార్వతి పువ్వుసెజ్జపయిఁ దా నాసీనయై జానుగా
నెంతోఁ గూరిమిఁ బారసాచి సుతు నల్లే తేరగా బిల్చి యూ
ర్వంతర్దేశమునందు నుంచి ఘనమోహాభ్రాంతిఁ దన్మూర్ధ మ
త్యంతాసక్తి దలిర్ప మూర్కొనుచు గాద్గద్యంబుతో నిట్లనెన్. 16

కం. కటకట! యేమిది యఘటిత
ఘటనానిర్వాహకుఁడగు కాముఁ డితని హృ
త్పుటమునందు నిలచి యాశల
నిటు బుట్టఁగఁజేయుచుండె నే తలపోయన్. 17

తే. గీ. అట్లుగాకున్న నీతఁ డయ్యంద మొల్కు
చుఱుకుఁజూపున నిట్టట్టుఁ జూచి నాదు
యూరుయుగలక్ష్మిపాయల నుఱక చలన
మించుకయు లేక నెందుకు బొంచి చూచు. 18

వ. అని యిట్లయ్యతివలతలకట్టు తనమతియం దతిశయకుతుకంబున వితర్కించి చతురోక్తి నగ్గణపతి నుద్దేశించి యిట్లనియె. 19

చ. బొమముడి యెక్కువింట వడిఁ బొంకపుఁజూపుల కోరి దార్చియ
బ్బ్రిము నఱకట్టె మానిపిరి పానుపు పోఱెమనేల గుత్తునా
తము యదలింపులోడ గవతం తనుపోటులయాట రూటిసే
యుము నమనీ వెదిర్చి యటు తోపమి యచ్చట ముద్దుగొమ్మనన్. 20

ఆ. వె. పలికినంతసేపు పాపజం దెము వేల్పు
పక్కికొండకుద్ది కెక్కువంక
కొండపై చిగుర్చు గొనబుపాకుడు కెన
యైన మూలఁ గేల నాడఁజేసె. 21

ఆ. వె. అపుడు పడుచు మెఱుపు టందంబు బింకెము
గ్రిక్కి గట్టుపట్టి పొక్కిలీగు
సెలమవెడలి సుతను గఱ తావి కీడగు
తావి వాని ముక్కు గ్రోవి సొచ్చె. 22

ఆ. వె. సెలమనడుమ బెళుకు గల చాలునకు నిరు
వంకలందు బొందు వరలుమోవి
కెంపుగవ వెలుంగు గిడనజేజే కన్నుఁ
దోయి కలుకునించి తూలఁజేసె. 23

ఉ. అత్తఱి పిన్నచే దన రహాంగము నాతఁడు యూడ్చి చూడరా
బిత్తఱియైన సత్తి మది వేడుక లూడుకొనంగ గుండ్రఁగా
నొత్తుకయున్న స్వోరుయుగ మొయ్యన దా నెడకొల్పి యూరురా
జోత్తమమందు బుత్రిపతి నొప్పఁగ పట్టముగట్టె దిట్టయై. 24

చ. తనయుని జూచి సంతసపు తా విపు డెన్నఁగ నీదుచేతికిం
గనులకు లోఁగియుండె నల కాయజుఁ డెవ్వరివాఁడటంచు జ
య్యన గిరికన్య బల్కె వెనకయ్య స్మరాలయశీర్ష మింపుగాఁ
దన చిఱివ్రేలఁ దువ్వె శశిధాత్రికి గుండియ ఝల్లుఝల్లనన్. 25

కం. సంతోష మినుమడింపఁగ
నంతటఁ దనుజూచి నగుచు యటుగేలెడు త
త్సంతానపురుషుఁ గని య
క్కాంతాతిలకంబు బలికె గాద్గద్యముతోన్. 26

చ. మురిపెపుటిక్క జక్క నిటమ్ముం దెఱుగందగు యీడు లేదటం
చతిముఱి నెంతు నే భళి! గణాధిప నీ వఱలేక గట్టిగా
నెఱుఁగుదు విట్లు మైకమున నిద్దరముం బడియున్నవార మి
త్తఱిఁ దడవేల తుండసురతం బొనరింపుము కోర్కిదీరఁగన్. 27

కం. నే నుడివిననుడు విది యే
మానని తలపోయఁబోక ననువుగ నొడిలో
గా నీతుండము సొనుపుము
దానికి శైభసగుణంబు తవులు గణపతీ! 28

వ. అని పలికిన. 29

శా. గండోత్పన్ జననీవచోవిభవ మ♦క్కాంతుండు యాలించి మై
నిండారన్ ఘనమోహవల్లి యెదుగ ♦ న్నేర్పేర్పడంగా కన
చ్చుండాపాశము జక్కఁదిద్ది గుడెగా ♦ చోద్యంబుగాఁ జేసి వే
దండాస్యుం డటు తల్లి యల్లకడవా♦త ల్పోరగా దీసినన్. 30

వ. అయ్యెడ. 31

మ. సరసంబౌ రతిసల్ప నెంతయు మదిన్ ♦ శర్వాణి వాంఛించి త
త్సురతానందము యబ్బిన ట్లలరి యౌ♦త్సుక్యంబుతో వర్తుల
స్ఫురితాద్రిప్రతియా నితంబము మఱిన్ ♦ జొప్పేర్పడ న్విచ్చి త
త్కరివక్త్రోన్నత తుండకాండమును త♦ద్వర్త్మన్ జనంగా నిడెన్. 32

కం. అని యివ్విధమున దా నుడి
విన కథవిని సిగ్గుగఱచి ♦ వెఱగందిన కాం
చనమాలిని భావము గనుఁ
గొని యప్పాఱుండు బలికెఁ ♦ గుతుకితమతియై. 33

సీ. ఇలగల్గు పశుచుల♦కెల్ల ప్రేముడు లిట్లు
గరఁగను నిదియె య♦బ్బురముగాదు
నిబ్బరంబుగనుండు ♦ నిండారుమరులతో
గాసి వెన్నాడి ని♦క్కముగ నుండుఁ
గాని యెన్నఁడు హాయి♦గల్గదు మూఁడవ
యుగమందు ద్రోవది ♦ సొగసత్తైన
పట్టిఁ దండ్రినిఁ దోడఁ♦బుట్టువుఁ జూచిన
చెలులకు యెడికట్టు♦చెమ్మగిల్లు

తే. గీ. ననుచుఁ గఱివేల్పుతోనంట ♦ వినఁగలేదొ
గాననిటువలె కొండరా♦కూన బడిన
వెతలపై నవ్వఁబోక నీ♦వెఱఁగు మాని
యవలి కత విను కొనదాక ♦ ననుచుఁ బలికె. 34

వ. అయ్యవసరంబున. 35

ఆ. వె. మదను కాఁకచేత ♦ నెదుగు బాబాకామ
మాడ్కి పెద్దయగుచు ♦ మసలు యంగ
మదనమైన తమిని♦బొదలుచు కొడు కవ్వ
భాగ్యసుషిరమందు ♦ బరఁగ నదుమ. 36

మత్తకోకిల.

ఇట్టి తొందర నక్కటా? భరి♦యింప నెవ్వరు యోర్చువా
రట్టె నీ గఱికొన్న తుండము ♦ యబ్జ! యి త్తఱి నెంచ న
న్నట్టులిట్టులు సేసెఁగావున ♦ హాళి నీ పజకామతో
గట్టిగా రతిసల్పి నన్నిదె♦ కావు మంచనెఁ గాళి దాన్. 37

వ. ఇట్లు పలికిన. 38

తే. గీ. నిష్ఫలంబుగ నెక్కులు♦ నిగుడ గౌరి
దిగులువడి పల్కనని వానిఁ♦ దెగడు కొడుకు
సెలఁగి నెనరును యలుకును ♦ సిగ్గు నెడలి
యట్ల నడిపించె నిచ్చ న♦వ్యాహతముగ. 39

ఆ. వె. అపుడు నొప్పిచేత♦నఱచెడు దుర్గపై
నెగిరి నగియె ననఁగ ♦ నెసఁగు మన్మ
థాలయంపుకొప్పు ♦ యక్కామయదఱున
నెగిరి విచ్చుచుండె ♦ నేపుమీఱ. 40

కం. పాపఁడు కవపనిసేయఁగ
గోపుర మెగిరెగిరి వెనుకఁ ♦ గుదురుకలిగి తా
నేపూని కెంపుమొగడల
రూపున నిల్కడవహించె ♦ రుటముదలిర్పన్. 41

ఆ. వె. అట్టె నిసువు తల్లిఁ ♦ గట్టిగా గవిసెడు
వేళ సెలమకొప్పు♦విరివిఁ గాంచి
సెలమలోనిసెలమ ♦ శీఘ్రతరంబుగ
తుండదండమునను♦తుళ్లి నడచె. 42

వ. మఱియును. 43

కం. ఒడిలోననుంచి బైటికి
నొడిలోనికి బైటనుంచి♦యుబికి యడచుచుం
గొడుకఁడు తడతడయను చ
ప్పుడు లడరఁగ నంబ నిట్లు♦బొందెడువేళన్. 44

ఉ. గౌరి గగుర్పఱెందు యొడి♦కట్టున జిట్టని తుండదండమున్
వారక జుట్టుగా నిఱికి♦పట్టుచు వేడుక వేళఁజూపి పొం
గారెడు వెట్టచన్గవ బ♦యల్పడ నగ్గువ సొమ్మబోవ సిం
గారపుచెక్కు వెల్లఁబడి ♦ గ్రక్కున నంతటఁబొల్చెఁ గెంపుతోన్. 45

కం. పడుకులయొడయనిబుడుతకు
నొడలెల్లెడ నుడుకు వొడమి ♦ యుడుఁగ కపుడు నె
న్నడుమువిడి వెడలి దొడిదొడి
తడిబడె నొడిమడుగు నిండఁ♦దడయక జడిగాన్. 46

వ. అప్పుడు. 47

సీ. పున్నెముగూర్చు నే♦ర్పున నొక తబిసితే
డుడుకుకొన్నాముగ ♦ కడకుఁబోయి
యందులో దిగి యుడు♦కడరు యజ్జల్లున
ముఱువుచే దుర్ళ్లుచు ♦ మునిఁగిమునిఁగి
వేజని నిట్టు ల♦ప్పిళ్లారి తన తల్లి
యొడికట్టునను జాఱు ♦ యుడుకునీళ్ల
మునిఁగి డోఁకుచు నట్టె♦జన వెండికెనయగు
నట్టి బండేరు య♦య్యమ్మ గొప్ప

తే. గీ. పిఱుఁదులను బారె సెలయేఱు ♦ పెద్దపెద్ద
పడుకులను బారుచున్న య♦ప్పగిదిఁ జూడ
నొక్కయించుక మేఱలే♦కుండ మరులు
టింతిఁగూడిన తెలిజేజె ♦ కెట్లుయెట్లు. 48

కం. కొంతవడికి రసముబ్బుట
శాంతించిన దంతిముఖుఁడు ♦ సంతోషము దా
నింతైనను బొందక న
క్కాంతాభాగ్యమున మఱలఁ♦ గాండము సొనిపెన్. 49

తే. గీ. అంత రుద్రాణి మైనొప్పి ♦ నట్టె విడిచి
సురత సంతోష మత్తుల ♦ సొరిది నలము
కొనఁగ నిట్టూర్పువుచ్చి య♦త్తనయపతిని
జూచి యిట్లని పల్కె ప♦ల్కాచియాచి. 50

కం. దండప్రియం బగు నీ
తుండము ననుఁజంపెఁ ♦ దీసి తోరంబుగ నా
గుండె కుదురంగనీగదె
దండబిడె నీకుఁ బెట్టె♦దను విఘ్నేశా! 51

మ. అనినం బర్వతనందనీరిత వచో♦వ్యాపార మాలించి యా
తనయుం డా సురతంబు నిల్పి కృప నా♦దండంబు దీయంగ నా
య్యన నాచండిక భాగ్యరంధ్రమున నా♦యన్ బట్టి నేర్పొప్ప నే
పున నందున్ వెడలంగనీక నిఱికెన్ ♦ బొల్పారు మోహంబుతోన్. 52

ఉ. అప్పుడు తద్రసంబు దన♦యంగములోపల నిండఁజేర్చి కెం
పొప్పెడు తల్లి మోవికడ ♦ కొయ్యనఁ జిమ్మనగ్రోవిఁ జిమ్మిన
ట్లప్పురుషోత్తముండు తన♦యామకొలందిని ద్రొబ్బిచిమ్మెఁ దా
నప్పటినుండి మోవిసుత ♦ యందఱకున్ రుచియయ్యెఁ గామినీ! 53

వ. ఆ క్షణంబ. 54

తే. గీ. పొట్టివేలుపు తుండంబు ♦ నట్టెద్రొబ్బి
తీసినను శివ మూర్ఛిల్లెఁ ♦ దెరలి తొడఁ
జాఱు రేతంబు కాల్వలై♦సాగి నిలిచె
చాన యానందమునకుఁ దా ♦ సాక్షి యగుచు. 55

సీ. అప్పు డంబిక నిండు♦హాయిచే నిద్దుర
కూరినట్టుల వ్రాలి ♦ కొంతవడికి
తిరిగి ధాతువు పుష్టిఁ♦దేరి కన్నులువిచ్చి
చిన్న వేల్పు సొలపు♦కన్నుఁదోయిఁ
గని వేడ్క నవ్వుచుఁ ♦ గౌఁగిలింపుచు నీవు
లేని యానందము♦బూని యొసఁగి
నట్టి నీవంటి దయా♦శాలి కేరీతి
నెనయైన బ్రత్యుప♦కృతిని యేమి

తే. గీ. సేయనేరను, యిటుగానఁ ♦ జెడుగులైన
యన్యకాంతల నుద్వాహ ♦ మట్టె నేను
కోనక నిట్టుల వటుతత్వ♦మెనసి యుండు
మదియె ప్రత్యుపకృతి యని♦యెంచు పుత్రి! 56

ఆ. వె. నాదు భాగ్య మిట్లు ♦ నను రమించెడువాన్కిఁ
గాక నేరికైనఁ♦గలుగ దెందుఁ
గాన నన్నుమిన్న♦నైన నన్నెప్పడు
నెనసి సుతను దనిసి♦మనుము పుత్రి! 57

కం. అను జననిపలుకు విని కొడు
కనుమతమును బొంది, పెండి♦లటు దెగి వటుఁడై
జననీమనోహరుండై
మనె, నమృతము ద్రావ పాలు♦మఱి రుచి యగునే? 58

కం. అని జన్నిగట్టు కతఁ దెలి
పినఁ గాంచనమాలి నలరి♦వినియింకఁ జిరం
తనవృత్తాంతం బొక్కటి
వినవలతుఁ గరుణఁజెప్ప♦వే విప్రవరా! 59

కం. శివుఁడా మోహినియగు వి
ష్ణువుతో రతిసల్పి యొక్క♦సుతు భైరవు నిం

పువరలఁగని సౌఖ్యంబునఁ
నెవిరెనఁట గణింప దీనిఁ♦దెల్పుము విప్రా! 60

అని యడిగిన కాంచనమాలిని కక్షల మహిమాక్షీవప్రిం డగు
యవ్విప్రుం డిట్లనియె. 61

[గ్రంథ మింతవరకు మాత్రము సముపలబ్ధమైనది.]

కాకుగ్రింథమాల:— ౩వ గ్రంథము.

చంద్రరేఖా విలాపము.

కూచిమంచిజగ్గకవి ప్రణీతం బగు

హాస్యరసప్రబంధరాజము.

ఆంధ్రదేశమునంగల పెక్కు వ్రాఁతప్రతులతో సంప్రదించి కవి వ్రాసిన గ్రంథ మియ్యదియే నని నిర్ధారణ మొనర్చిన ప్రబంధరాజము.

మైలికి మాత్రము కొన్ని పద్యములు.

చ॥ జడ కటిసీమ దూల, నిడు ♦ జన్నులు ఱొమ్మున వ్రేల, గొప్పు నె
న్నుదురుచుఁ జిందులాడఁ, బురు ♦ షాయితబంధకళాప్రవీణతన్
జెమరుచు లాడి వీని ఘన ♦ శిశ్న పటుత్వమహత్వ మెన్నుచున్
విడువక వీనిఁగూడి మది ♦ వెఱ్ఱి దగుల్కొన జేయు టెన్నఁడో? 92 ఆ.౧.

ఉ॥ పమ్మిన వేడ్క వ్రాఁతపని ♦ పావడ పైకెగఁదీసి వైచి చో
క్కమ్ముగ గుద్దక్రింద నొక ♦ కమ్మలదుప్పటి నెత్తు వెట్టి మే
ఢ్రమ్ము నిగిడ్చి లోనికిఁ ద ♦ డాలున నంచులు మోయ దూర్చి నీ
తిమ్మిరిఁదీఱ వాఁ డెపుడు ♦ చేకొని తాఁకునొ! యాత్రికోణమా! 53 ఆ.౨.

ఉ. పెక్కు తెఱంగులం గగని ♦ పీడన మే నొనరించి వంచినన్
సురిక్కక మిట్టిమిట్టి పడఁ ♦ జూపుచు సన్ననిపంచెఁ జించుచున్
మొక్కలపాటుఁ జూపెదవు ♦ మున్నుఁ ద్రికోణము లెన్ని జూపితిన్,
ద్రొక్కెద నిక్కు మాను మతి ♦ మూర్ఖ మనోభవ దీర్ఘ దండమా. 129 ఆ.౨

ఉ. నీచతకోర్చి బంధుజన ♦ నిందకు రోయకఁ దొల్లి గాఢతన్
జూచియు నీవు మిట్టిపడఁ ♦ జొచ్చిన నీ చపలంబుఁ దీర్పఁ గా
లోచితవృత్తిఁ బైకొనియు ♦ నొద్దిక మీఱఁగ దాని యోని దూ
రించినవాఁడఁ గాదె! నిను ♦ రిత్తగఁజేయక నాదు మేఢ్రమా. 140 ఆ. ౨,

చ॥ సిగ విడి జాఱ, మోము పైఁ ♦ జెమ్మటబిందువు లూర, గబ్బిచ
న్నొమ్మగడలు నిక్కుదేఱ దెగి ♦ ముత్తెపుఁబేరులు శయ్యఁ జేరఁగా,
భగ మతిసార మూరఁ జల ♦ పంకకళంకత జీలువారఁగా
వగఁ బురుషాయితంబున న ♦ వశ్యము నేలుము చంద్రరేఖగో!॥ 132 ఆ.౩.

చందాదారులకు పోష్టుఖర్చులతో సహా] [వెల రు. 1-8-0

శే ష్ప విజయము.

తెనాలి రామకృష్ణ విరచితము.

భూమిక.

శష్పవిజయం బను నీ యేకాశ్వాసప్రబంధమును రచియించినవాఁడు, 'బొంమరంగవిభుఁ' డగు కవిదిగ్గజము. తెనాలి రామకృష్ణుఁడు, ఆతనిఁ గూర్చిన వినోదగాథలాంధ్రులలోఁ దెలియని వారుండరు గదా!

అష్టదిగ్గజములలో నొకండై, పరదేవతానుగ్రహంబున బండి తమ్మన్న్యులకు బక్కలోని బల్లెమై, రసికప్రభుం డగు యభినవభోజుని యాస్థానము నలంకరించిన మహాకవి, యిట్టి కావ్యాధారంబుల వాసిని లాస్యింపఁజేయునా యని ఛాందసులు సందియంపడకమానరు. కాని రామకృష్ణుని యుభయధారాప్రతిభకు జోహారులిడు కావ్య

వినోదు లీ రచన నేమాత్రము నేవగింపక, యదియొక యనన్యసామాన్యంబును, ననితరసాధ్యంబు నగు కావ్యసిద్ధినిగా గణుతించుకొనఁగలరు. కొంటెకోణంగి యగు నాతఁడేగాక నన్యుఁడెవ్వఁ డిట్టిపని కోపఁగలఁడు?

విజయరచనమునుగూర్చి యొకయాభాణకము ప్రసిద్ధముగానున్నది. నెల్లూరిమండలమున బైనీని యెల్లి యనియెడు మాలసాని, కృష్ణరాయలు విద్యానగరమును బరిపాలించుచు నుండినకాలమున నున్నది. అది రసికుల కడనుండి దోఁచుకొనినధనముతో, ముదిమికిదిరిగినపుడు దానధర్మములు విరివిగాజేయుచు, నెవ్వఁడో యనుకూలుని హెచ్చరికను సప్తసంతానము లందు నుత్తమమగు గృతినంది తననామము చిరస్థాయిగానుండ నిలుపుకొన వలయునని, కవిరాజరాజధాని యగు విద్యానగరంబునకుఁబోయి, యచ్చటి కవులనెల్ల నాశ్రయింపఁజొచ్చినది; కాని పెద్దనాదు లామెకోరికను మన్నింపక మీఁదుమిక్కిలి తిరస్కరించిరి. రామకృష్ణుఁడు మాత్రమటు లఁగాక యాజగజంత కోరినటులుగాఁ, దనకుఁదోచిన 'శష్పవిజయంబు' ను రచియించియిచ్చెనఁట. అది యుప్పొంగిపోయి, యనభిజ్ఞురాలగుట నందలి యపహాస్యమెఱుంగలేక, యమాయికపుగర్వముతో, తాఁ దలఁచినదానిని సాధించితినన్న మెఱమెచ్చున కాగ్రంథమును తక్కుంగల కవులకుఁ జూపింపఁబోవఁగా, వారు చదివిచూచి కడుపుబ్బనవ్వుచూ 'రామకృష్ణుండు నీకుఁ దగినశాస్తియొనరించి, తగినటుల బుద్ధిజెప్పినాఁడు. వెఱ్ఱిదానా! ఇంక నీనామము, కావ్యముదుర్యశముతోఁబాటు కలకాలము దెలుఁగునాటను నిలువగలదులే!' యని పరిహసింపఁగా నామె ఖిన్నయై, మఱల రామకృష్ణునిదర్శించి, 'నమ్మివచ్చినందులకు, నాబ్రతుకిటుల నాఁడి సేయనగునా?' యని విలపించినదఁట. వికటకవి, చిఱునగవుతో నాసానిని సమాశ్వాసించి, 'యసూయాపరుల వాక్యంబుల నీవు లెక్కఁగొనరాదు. తమ కా గౌరవము దక్కనదికాదుగదా యన్న యుక్రోశముతో నావంచకులిటుల నిన్ను గలవరపఱచినారు. మంచిది; దానికిఁ దగిన ప్రతిక్రియ నొనరించెదను. ఇఁకమీద, నెవఁడేని యేమైన కానిమాట లాడునో, చదివి యభినందించునో చూతువుకాని!' యని,

కం. 'ఒప్పంగ బైనీనెల్లికి
కప్పురగంధికిని నిత్య♦కల్యాణికి నే
జెప్పినకవితము నిప్పుడు
దప్పన్నను దాని సాఁదుఁ♦దాగినకోడు కే!'

యీపద్యమును జేర్చి భయంబుడిపి పంపెనఁట. చదివినవాఁడెవఁడుగాని, యిఁక నోరెత్తుటకు వీలుపడదుగదా! రామకృష్ణునిపేరు వ్యాప్తిలోనున్నంత కాలము నాతని వాక్కప్రతిహతము. ఆతనిశాపము తిరుగులేనిది.

కావ్యరచనావ్యాజంబున, భూసురుల కంతటి యప్రతిష్ఠం దెచ్చిన వాఁడు బ్రాహ్మణేతరుఁ డేమోనని సహృదయులు శంకింతురేమో, కూడదు. తనజాతిని దూయఁబట్టుకొనుచు నైన బ్రతిష్ఠనిలుపుకొనఁ గలిగినసామర్థ్యము, ఔదార్య మగ్రవర్ణుఁ డగు భూసురునికే గలదు. తక్కువవారలవలె నాతఁడన్యులఁ దెగడెడిన్యూనతకుఁ బాల్పడఁడు. చనవున్నచోట, స్వాతంత్ర్యమున్నచోటనే నాతని కావ్యవాణి తీయందనపు చుఱుకు లందగించును.

శప్పవిజయమును రచించినది తెనాలిరామకృష్ణుఁడే! అన్యుఁ డంతకుఁ బూనుకొననోపఁడు. ఏతత్కర్తృకముగానే విజయ మఖండిత కీర్తిని గణించుకొన్నది.

దీనిఁగూర్చి విననివారుండరు. ఒకపద్యమేని, కొన్నిపాదములేని వల్లించనివారుండరు. కాని, గ్రంథము సమగ్రముగా జదువనోఁచిన భాగ్యశాలురు, సారస్వతోపాసకులలో వేయింట నొక్కరైన నుందురో లేరో?

నేఁటి కాకొఱఁతఁదీర్చి, యందఱకు 'శప్పవిజయంబు' నందు పాటులోనికిఁ గొనిరాఁగలభాగ్యము మా కీనాఁటికి దక్కినందులకు ధన్యులము.

శ్రీరస్తు.

శ ప్ప వి జ య ము.

కం. 'శ్రీకంఠుని తలమీఁదను
కూకొంటివి మురికితొత్త!' ♦ కూకోనఁటవే
నీ కెట్లుమేనుజిక్కెను
పూకా!' యనుసతుల మెచ్చు ♦ పురుషుఁ దలంతున్. 1

ఆ. వె. గంగచన్ను లంటఁ♦గా చేయి నెత్తంగ
లోన చంకయీఁకె ♦ లూని పట్టె
లాగు గౌరి నెంతు, ♦ వేగ దానిని తూలఁ
గసరు విభుని మెచ్చు ♦ గంగఁ దలఁతు. 2

ఆ. వె. 'పట్టుపట్టు మంచు ♦ పదిమంది నైనను
దెంగఁగలవె? దూలఁ ♦ దీర్పఁ గలవె?
విషువ వేల నున్న♦పడఁతుల?' నను రాధ
మాట కులుకు హారిని ♦ మదిఁ దలంతు. 3

కం. 'బాలా నీ చనుగొండలు
వాలుటకున్ గారణంబు ♦ వచియింపు' మనన్
'మూలమునఁ బట్టి త్రివ్వఁగ
కూలవె?' యను నట్టి రాధ♦కు న్నుతిఁ జేతున్ 4

ఆ. వె. 'జపతపాలచేత ♦ సర్వకాలంబులు
ముసలువాని కింట ♦ మంచ మేల?
నల్లు తెక్కుటకునో! ♦ నా కొఱకో?' యని
వాణి పలుక, నేడ్చు ♦ బ్రహ్మఁ గొలుతు. 5

ఆ. వె. 'అబల! యింట నీవు ♦ నరగడి యైనను
మెలఁగ వెట్టు కూడ♦గలుగుదు' నన

'పప్పవెల్లఁ బెట్టి ♦ పడుకొండు నీ కొఱి'
కంచు దెప్పవాణి ♦ నాశ్రయింతు. 6

*సీ. వ్యాసుని నోటిలో ♦ పా పొకింత విదిల్చి
వాల్మీకి కందులో ♦ భాగమిచ్చి
కాళిదాసుం డుంచు ♦ కాంతను పడదెంగి
భోజునినోట నా ♦ మొడ్డ పెట్టి
శ్రీహర్షునిల్లాలి ♦ సిండ బ్రిద్దలు చేసి
దండిచేతికి నాదు ♦ దండ మిచ్చి
భవభూతితల్లిని ♦ పలుమార్లు విషయించి
మాఘుపెద్దత్తకు ♦ మచ్చికపడి
తే. గీ. నన్నయాభిఖ్యసతిగొల్లి ♦ నలఁగదెంగి
తిక్కకవియాలి చనుమొన♦ల్నొక్కి నొక్కి
శప్పవిజయంబుఁ జెప్పెద ♦ చదువువారి
కేకదంతుండు నిచ్చుత ♦ నింత బొచ్చు. 7

*ఈ పద్యమునకుఁ బాఠభేదమీ విధముగాఁ బ్రచారములోనున్నది,
సీ. ముందుగా వాల్మీకి ♦ ముసలితొప్పెకు మ్రొక్కి
వ్యాసునిశిశ్నంపు ♦ పాసుకడిగి
భట్టమయూరుని ♦ వట్టలుపూజించి
శివభద్రునాతులు ♦ చిక్కుదీసి
భవభూతి మొదలైన ♦ బహుగ్రంథకారుల
వృషణాలపొక్కులు ♦ వెదకిచితిపి
కాళిదాసుని పింగుఁ ♦ గౌఁగిటగదియించి
మొల్లగొల్లికి నాదు ♦ చుల్లఁజూపి
తే. గీ. మూర్తికవినోట గాడిద♦మొడ్డఁ బెట్టి
పెద్దనార్యునిగుద్దకు ♦ పేడుకొట్టి
చెప్పెదను శప్పవిషయమ్ము ♦ చిత్తగింపుఁ
డేకదంతుండు మీకిచ్చు ♦ నింతబొచ్చు.

చ. ఒకనికవిత్వము న్వినుచు ♦ నూరక యుండను, నాకవిత్వ మం
దొక రొకతప్పు దిద్దు నెడ ♦ నూకొని చూడను, రంపకత్తితో
సిక మొద లంటఁ గోసెదను, ♦ చెప్పునఁ గొట్టెద, మోము దన్నెదన్,
పకపక నవ్వి వ్రాసెద, న♦పండితునోటను మొడ్డ పెట్టెదన్. 8

వ. సకలాభ్యుదయ పరంపరాభివృద్ధిగా నా యొనర్పంబోవు శప్ప
విజయంబునకుఁ గథావిధానం బెట్టిదనిన. 9

తే. గీ. అనుఁగుఁదమ్మునితో రాముఁ ♦ డడవి యందు
నున్న, వాల్మీకి చనుదెంచి, ♦ యో నృపాల
చంద్రమా!యన రాముఁడు ♦ సరగ వాని
నమితవిధులను బూజించి ♦ యనియె నిట్లు. 10

కం. మునివర! నా కొకసంగతి
వినుపింపగవలెను సురులు ♦ వేడుకతో దే
నిని గొనివచ్చిరి భూమికి
ననయము భూసురు లటంచు ♦ ననుచుంద్రుకదా. 11

కం. అన విని నవ్వుచు రాముని
గనుఁగొని వచియించె నిటుల, ♦ కౌసల్యసుతా!
వినవయ్య తగినసంగతి
విని యుంటిని నేను తొల్లి ♦ వివిధంబులుగాన్. 12

కం. పెనమునగల నూనెను వేఁ
గినబూరెవిధాన వార్ధి♦కిన్ మధ్యముగాఁ
గనుపట్టు లంక యయ్యది
ఘనద్వీపం బందు రాది♦కవిభాంచోతుల్. 13

ఆ. వె. వాళ్లతల్లిదెంగ ♦ వర్ణించి యున్నారు
యింక నింత యైన ♦ శంక లేక
మగుడ దాని నేల♦మఱిమఱి వర్ణింప
చదువువారి కక్క♦జంబు గొలుప? 14

ఆ. వె. ఐనఁగొంతవఱకు ♦ నైనను వర్ణింప
కుందు నేని కవులు ♦ ముందుఁ డంచుఁ
దిట్టఁగలరు, గాన ♦ నట్టి యా లంకను
బొగడ ధాత యైనఁ ♦ దగఁడు తగఁడు. 15

తే. గీ. శుక్రుఁడును మున్ను గల్గు న♦సురులు విశ్వ
కర్మదరి కేగి వానియా,♦ కెలను చిక్కఁ
దీయఁగా నెట్టకేలకు ♦ దివ్య మైన
పట్టణము గట్టి లంక నాఁ ♦ బెట్టఁబేరు. 16

తే. గీ. ముట్టుగలకాంతలను వసి♦పట్టె నేని
ముప్పతిప్పలఁ బెట్టుచు ♦ తొప్పె దూర్చి
రక్త మొల్కుచు నుండగా ♦ రతికిఁ దార్చి
దంపి విడిచెడి ఘోటక♦తతులు గలవు. 17

తే. గీ. అచటియేన్గులు విషయించు ♦ నపుడు కాళ్ల
క్రింద నున్నట్టి కొండలు ♦ కెడలి నలిగి
పిండిగా రాలి వారిధి ♦ నుండ దాని
నిసుక యంచును బల్కుదు ♦ రెల్లవారు. 18

తే. గీ. పట్టణము స్వర్ణమయ మాచు ♦ భాసిలంగ
మేడలనుగూడ వర్ణించ ♦ నేడ, మాదు
పద్యమును బాడుగా నేల, ♦ బాగు బాగు
భవనములుగూడ నట్టి వై ♦ వన్నె కెక్కు. 19

తే. గీ. అచటఁ గలపూలవనముల ♦ యందు గల్గు
పూవు లెల్లను రక్కసి♦పూవుఁబోండ్లు
పూకులం దోఁపు కుందురు ♦ పుల్లు మాన
నైనచో వానిఁ బొగడ నె♦వ్వానితరము. 20

తే. గీ. లంకఁ గలరాక్షసుల యొక్క ♦ బింక మైన
మేఢ్రములు పోఁకమానుల ♦ మించి యుండ

వారియాకారముల నేల ♦ వర్ణనంబుఁ
జేయవలె ప్రాజ్ఞు లెల్ల రి♦స్సీ; యనంగ. 21

సీ. గడ్డికుప్పలఁబోలఁ ♦ గలయట్టి చన్నులు
కరిగర్భముల వంటి ♦ గర్భములును
బండిచక్రము లట్లు ♦ భాసిల్లు పిఱుఁదులు
గాన్గులం బోలిన ♦ కంఠములను
ఆదికూర్మముఁ బోలి♦నట్టి పాదంబులు
మందరగిరి వంటి ♦ మధ్యములును
బారలతోఁ గొల్వ♦నేరనియూరులు
జగతిలో,లే నట్టి ♦ జంఘములును

తే. గీ. గల్గుకాంతల పూకులఁ ♦ గల్గి నట్టి
వెండ్రుకల దీర్ఘముం జెప్ప ♦ వేధ తరమె?
యల త్రికోణపుబిలముల ♦ యావరణలు
లోతులం గన్నఁ గన్పట్టు ♦ నూతుల వలె. 22

తే. గీ. ఎట్టిచలి యైన తనకొంగు♦నెత్తి యుచ్చఁ
బోయ నయ్యది యొకక్రోసు ♦ పొడవు బడును
పురుషులుంగూడ నట్టులే ♦ పోతురేని
మించుపో యంతకంటెను ♦ కొంచె మంత. 23

తే. గీ. పంగలం జాపి 'రా డెంగు ♦ డెంగు' మంచు
కొంగు లెగ దీసియాపురి ♦ కోమలాంగు
లంగడుల లోనఁ దిరుగుదు ♦ రనుదినంబు
దొరకుమేఢ్రంబు లెల్లను ♦ దోఁపుకొంచు. 24

తే. గీ. పురిని గల రాక్షసులు మేఢ్ర♦ములను జాచి
కొట్టునెడ తాళవృక్షముల్ ♦ గూడ నేల
పడుచు నుండుచు కాంతలు ♦ ప్రక్కఁ జేరి
దోఁపుకొందురు పూకుల ♦ లోపలగను. 25

తే. గీ. అట్టి లంకాపురిని గల్గు ♦ నట్టి దివ్య
భవనములలోన నొకమహా♦భవన మందు
వెన్కసానడిపరిక్కసు ♦ పెద్ద పూల
తోఁటలో కుంభకర్ణుఁడు ♦ తూఁగి యుండె. 26

సీ. ముకురంధ్రముల నుండి ♦ పోయివచ్చుచు నున్న
గాలిచే తరువులు ♦ గదలు చుండ
తొడలలో తామర♦మడిఁ బొరగోఁకగా
రజము కుప్పలు గాక ♦ రాలుచుండ
అప్పు డప్పుడు పిత్తి ♦ నట్టి యాపిత్తులు
గర్జనంబులబాఁతి ♦ గా నదింప
కనుఁగొలంకుల నుండి ♦ కాఱెడి పుసినీరు
ముద్దముద్దలు గట్టి ♦ పులియు చుండ

తే. గీ. నావులించిన భూతము ♦ లవలఁ బాఱ
నొత్తిగిల్లిన మృగములు ♦ సత్తువేది
పరిక్కలం బడి మ్రిగ్గ న♦పార మైన
నిద్రిలో నుండె యా రజ♦నీచరుండు. 27

తే. గీ. తనదు కులకాంత మిక్కిలి ♦ తత్తరమున
పూకు పై నీఁకె లన్నియు ♦ బుగ్గ తోడఁ
దీసికొని ముట్టుస్నానంబు ♦ చేసి తగిన
భూషలం దొడిగియుఁడాల్చె♦ పుట్ట మొకటి. 28

తే. గీ. పుట్టమును గట్టి నుదుటను ♦ బొట్టు పెట్టి
వేఁచి యుంచిన మాంసంబు ♦ వేఁడి దింత
నంజుకొంచును చల్దియ♦న్నమును గుడిచి
మట్టమధ్యాహ్నమున రతి ♦ మనసుకల్గి. 29

సీ. పట్టినొక్కుము చళ్లు ♦ గట్టిగా చేతుల
నంచు తైకను సడ♦లించినట్టు

ముద్దుబెట్టుము బుగ్గ ♦ మోహంబు రేఁగఁగా
నంచును మూతి కం ♦ దించు నట్లు
కౌఁగలించుము మేను ♦ కసిదీఱపోయెడు
పగిది నంచును ముందు ♦ పడిన యట్లు
దూర్పు మిందున మొడ్డ ♦ దూల తీఱెడు రీతి
వే యని పూ కెళ్ల ♦ బెట్టి నట్లు

తే. గీ. స్వప్నముం గనె పాపము ♦ స్వచ్ఛ మైన
కోటగుమ్మంబులా గున్న ♦ కొమ్మ యోని
కన్నులారంగఁ గాంచిన ♦ కారణమున
మెదలె నా కుంభకర్ణుని♦మేఢ్ర మంత. 30

తే. గీ. మెదలి యేతము వలె లేచి ♦ మిన్ను ముట్టె
నేరు వర్ణింప నేర్తురు ♦ యెత్తు చుట్టు
కొలత యిది యేమి యనుచును ♦ దలఁచి స్వర్గ
వాసు లెల్లరు దేవేంద్రు♦పాలి కేగి. 31

కం. దేవా యేమని తెల్పుదు
మీ వీట న దేమొ గాని ♦ యేర్పడె దానిన్
భావింపఁగ నిర్భేద్యము
రావలె నని వారు వాని ♦ రావింపంగన్. 32

తే. గీ. ఇంద్రుఁ డైరావతము నెక్కి ♦ యింపుగులుక
కుంభకర్ణునిమేఢ్రంపు♦గుండుఁ జూచి
క్షణములోఁ బుట్టె నిది యేమొ ♦ స్వాంతమునకు
బోధపడ కుండె నని తాను ♦ బోయె వేగ. 33

తే. గీ. మన బృహస్పతి యెఱుఁగు నీ ♦ మాయ వాని
బిలువ నంపింతు నని యెంచి ♦ పిలువ నంపె
భటులకొందఱ వా రేగి ♦ వాసవుండు
తమకొఱకు మమ్ముఁ బంపె నో ♦ తాపసేంద్ర! 34

కం. అని పలుకఁగ విని యాతఁడు
మనమున సంతోష మంది ♦ 'మానిని! నే నిం
దుప్రినిఁ జూడఁ బోవవలె, నీ
తనిఁ జూడుమ ప్రీతి' నని సు♦ధానిధిఁ జూపెన్. 35

తే. గీ. ఎచటి కేగిన నీతని ♦ నేల నాకు
నొప్పఁ జెప్పెద రొక మీకె ♦ యుండె నొక్కొ
వీనిపైఁ బ్రీతి నే లేని ♦ దానివలెను
గానుపించెద నే మీదు ♦ కన్నులకును?' 36

కం. అని వానితోడఁ బలికిన
విని యంత నతండు జరుగు ♦ విధు లరయుటలో
మునిఁగికొనియుండ తారా
వనితామణి యాత్మ నిటుల ♦ భావించుకొనున్. 37

తే. గీ. పోవఁ డింకేల నీ ముది♦ముండకొడుకు
జాము గా వచ్చె పిలుపంది ♦ జాగుసేయు
చుండె నని, పోనిలే యని ♦ సోగకనులు
చందురునిమీఁదఁ బఱపె నా♦చంద్రవదన. 38

తే. గీ. 'గురువుగా రేగుచున్నారు ♦ గురుని పనులు
బడియె నీ తలపైన నీ ♦భార మెట్లు
మోసెదవో' యంచు దరిజేరి ♦ ముద్దు బెట్టి
తారకారాజు నా తార ♦ తాటితాటి. 39

తే. గీ. తారకారాజవా నీవు ♦ తార నేను
మనలమాత్రమె యుంచి తాఁ ♦ జనును కాదె
భయముచేతను నిద్దుర ♦ బట్ట దిఁకను
నీవునుంగూడ నా వంటె ♦ నియతిఁ గొనుము. 40

తే. గీ. పాడువేదమ్ము లెల్లను ♦ బరవ చేసి
చక్కఁదనములగొంతుక ♦ చక్కఁదనము

బాడుజేయుచు నుంటివి, ♦ పాట నీకు
నేర్పెదను గాన నా యొద్ద♦నే పరుండు. 41

తే. గీ. అపరకర్మంబులను జేయు ♦ నట్టి వేద
మేల చదివెదు, ఛీ! నాకు ♦ చాలకష్ట
మట్టి వేదము విందు వ♦హా! యి దేమొ
కాంచఁ గూడదె మఱి కొన్ని♦గ్రంథములను? 42

తే. గీ. ఒడుగు చేయింతువో చిన్ని♦బుడుతవాని
కహహ! పెండిలి చేయింప ♦ నరుగువాఁడ
వా? వచింపుము యేటి కీ ♦ పాడువేద
మెవరు బోధించి రయ్య నీ ♦ కిది వృథాగ. 43

తే. గీ. క్రొత్తవారలు దీనిని ♦ గొప్పగాను
భావనలు చేయు చుందురు ♦ ప్రాఁతవడ్డ
విసుగుకొందురు, పరు లేరు ♦ వినిన మెత్తు
రక్కటా! కైత గాన మా♦హావరింపు. 44

తే. గీ. కవన మల్లుట నేర్పెదఁ ♦ గాక యున్న
వీణె నేర్పెద సంగీత♦విధుల లోన
బ్రాజ్ఞునిగఁ జేతు నేర్చుకో, ♦ పాడువేద
మెవరు మెత్తురు? దానియం ♦ దేమి ఘనత? 45

తే. గీ. కవన మల్లిన సంగీత♦కళ యెఱిఁగిన
పరులు కొనియాడు చుందురు ♦ పట్టుపట్టి
కామినులు నీమ కూటమి ♦ కై దలంతు
రయ్యయో? వేద మేల నీ ♦ యందమునకు. 46

తే. గీ. చదివితివి కావ్యములు కొన్ని ♦ చాల వఱకు
శాస్త్రములఁ జూచినావు ర♦సమ్ము లెల్ల
నేర్చితివి, గాన కవనము ♦ నేర్పె దేను
తాతతో మైత్రి మాని పె♦త్తనముఁ బూను. 47

తే. గీ. తాతపెండిలిఁ జేయుఁగా ♦ తరలు నపుడు
పోయెదవె నీవు, బియ్యపు♦మూట మోయ,
చదువు చుంటివి వేదముల్ ♦ చాలు చాలు,
వేద మెటువంటిదో విన♦లేదు నీవు. 48

తే. గీ. భార్య పై రోఁతఁ బుట్టించు, ♦ భార్య యైన
పతిని మెచ్చని యట్లు చే ♦ ద్పరచు, పరుల
కాంత నైనను మోహింపఁ ♦ గడఁగె నేని
వలవ ననిపించు వేదమ్మ ♦ వాస్తవమ్మ. 49

తే. గీ. ముష్టి నెత్తించు తుదకు సం♦తుష్టిఁ ద్రుంచి
సొగసు చెడఁగొట్టు రసికతఁ ♦ దగులఁ బెట్టు
ముదిమి గనుపించు రోఁతను ♦ ముట్టడించు
వెఱ్ఱివెంకన్నలకుఁ దప్ప ♦ వేద మేల? 50

తే. గీ. తాతతోఁ గూడి నీవును ♦ తాతబుద్ధి
నేర్చుకొన బోకు, నావలె ♦ నీదు భార్య
దుఃఖపడు నిన్నుఁగాంచియే ♦ తుదిని నేను
ప్రాణములతోడ నుంటి ని ♦ ప్పట్టు నందు. 51

తే. గీ. అనుచు కన్నీటు తన జాణ♦తనము జూచి
నంతలో చందురుఁడు వేగ ♦ నరిగె గదికి
తారయుం గూడ నాతని ♦ జేర నరిగి
కంచుకముఁ దీసి యా సుధా♦కరుని కొసఁగె. 52

తే. గీ. 'ప్రాణమా, వీపు పై జూడు ♦ మబ్బ! చీమ
ప్రాఁకు చున్నది' యన వాఁడు ♦ బాలవీపుఁ
జూచు చుండఁగ పస్వేద♦చెంగు జార్చి
కసరె నాతయుఁ బరికింపఁ ♦ గా వలె నని. 53

తే. గీ. స్వర్ణమయ కాంతులం దేలు ♦ చాన వీపు
చేతితో రాయఁగా వాఁడు, ♦ చేడె మిన్న

'అచట గా దిచ్చ టచటగా ♦ దిచట' ననుచు
మెల్ల మెల్లనఁ దనచీరె ♦ నెల్ల విప్పె. 54

తే. గీ. 'ఇదిగో కంఠంబుపై బ్రాఁకె ♦ వెదకు' మనుచు
వస్త్ర హీనంబుగా వాని ♦ వైపు దిరిగె
పాప మాతండు కంఠంబు♦పైని చీమ
వెదకు చుండెను, వెదుక, నా ♦ విద్రుమోష్ఠి. 55

తే. గీ. బంగరపు బొంగరాలను ♦ భంగపడఁగఁ
ద్రొక్క గలయట్టి యా చను♦దోయి, వాని
బొమ్మనం జేర్చి 'యదిగో కం♦ఠమ్మ దాఁటి
మధ్య కరుదెంచె చూడు చీ'♦మనుచుఁ 'దాఁకి
ఆఁచు' మని చూపె చన్ను తా♦నావధూటి. 56

తే. గీ. వస్త్రహీనంబులై యున్న ♦ వనితచనులు
కన్నులారంగ వీక్షించి ♦ 'కాని చీమ
ప్రాఁకె నిదె' యంచు చన్నులఁ ♦ బట్టి యెత్తి
పానుపున నుంచి చంద్రుఁడు ♦ బలుకరించె. 57

తే. గీ. పానుపునఁ బెట్టి చన్నులఁ ♦ బట్టి మోవి
పలువిధమ్ముల నాని యా ♦ కలికి తమ్మ
లమ్మ నోటను గరచి వే ♦ నెమ్మి మీఱ
రతికిఁ దార్కొనె శశి యను♦రాగమునను. 58

కం. పట్టినచన్నులఁ బట్టుక
పెట్టిన యా పెట్టు మగుడి ♦ విడువక దానిన్
దిట్టముగా రమియించెను
నెట్టిన తమకంబు తోడ♦నియతి దలిర్పన్. 59

తే. గీ. అంత నాతార వానిని ♦ పంత మూని
క్రిందికిం ద్రోసి పై కెక్కి ♦ పొందు చెందఁ

జేసి తమిహెచ్చి యుపరతి ♦ చేయఁ దొడఁగె
నెత్తి యాతని నెదురొత్తు ♦ లొత్తు మనుచు. 60

తే. గీ. పికిలిపిట్టల విధమునఁ ♦ బెనఁగి పెనఁగి
జాగిలంబుల పోలిక ♦ సాఁగి సాఁగి
పాములట్టుల మెలికలు ♦ పడుచు విడుచు
సమరతికి నంతఁ దార్కొనె ♦ చాన తాను. 61

తే. గీ. ముద్దునకు ముద్దు తగు వల♦పునకు వలపు
దెప్పనకు దెప్ప తిట్టుకుఁ ♦ దిట్టు మఱియుఁ
గాటునకు కాటుగాను, చీ♦కాకు లంది
సమరతులఁ దేలిరంత నా ♦ చాన విభుఁడు. 62

తే. గీ. మూఁడురతు లిట్లు దేలి యా ♦ ముగుదమిన్న
చన్ను నొకచేతఁబట్టి యా ♦ చన్నుమొనను
వానినోటి కం దీయఁగ ♦ వాఁడు బాలు
పూడ్కెగాఁ ద్రావు చుండగా ♦ మందయాన. 63

తే. గీ. వాని తలఁబట్టి తనచన్ను ♦ వానియెదను
నాను నటుసేయ వేఱొక ♦ చన్నుమొనను
రెండువేళ్లను నుంపఁగా ♦ 'దుండగి' వని
ముద్దులం బెట్టె వానినె♦మ్మోము తార. 64

తే. గీ. 'మగువ కోరిన చనువీయఁ ♦ దగదు యెంత
కైన' నన వాని పుట్టము ♦ నతిరయమున
లాగి వైచియు 'దెంగు వే♦వేగ' ననుచు
వానిఁ బ్రతిమాలఁ దొడఁగె న♦వ్వాఁడు వేగ. 65

తే. గీ. వస్త్రహీనంబుగా నున్న ♦ వనిత నడుము
బట్టి దరిజేర్చుకొనియె నా ♦ బాల వాని
క్రింద పడద్రోసి తన దగు ♦ క్రిందిపెదవి
చప్పరించియు నిలఁబడె ♦ యొప్పనటుల.

కం. నిలబడి నవ్వివదానిని
గని విభుఁ డతిలజ్జ చెంది ♦ కాళ్ల న్మడువన్
వనితామణి విడదీయుచుఁ
గనుఁగొని చే పట్టి ముద్దు ♦ గమ్మని పెట్టెన్. 67

తే. గీ. ముద్దు బెట్టినతోడనే ♦ మొదటి తెఱఁగు
గాను చుల్లను నొకచేత ♦ నూని పట్టి
'నీడ నాదా' యటంచును ♦ వాద మాడి
'నీదె' యనిపించె వానిచే ♦ నెలఁత తుదకు. 68

తే. గీ. 'నీవె యివి' యంచు చన్నులు ♦ నేర్పుగాను
చేతులకు నిచ్చి 'నాదిది ♦ చేతు'ననుచు
మగుడ సంధింపఁగా జేసి ♦ బిగువు చూపి
కౌఁగిలించెను దగ్గర♦గాను జేర్చి. 69

తే. గీ. కూరుచుని యుండియే కొంత ♦ గొడవ జరిపి
యున్న కాంతను జూచి యా ♦ చన్నుఁగవను
బట్టి పడఁద్రోసి పైబడి ♦ బాలకు స్పృహ
దప్పు నట్టుగఁ గూడె 'పె♦త్తనము గాదె?' 70

తే. గీ. చన్నులం బట్టి పడద్రోసియు ♦ చున్న యట్టి
సమయమున జ్ఞప్తి కలదు, పై ♦ సమయమునను
జ్ఞప్తి మాత్రము లేకయె ♦ తృప్తిఁ గనెను
నహహా! యెంతటివాఁడు సు♦ధాకరుండు. 71

తే. గీ. ముద్దుఁ బెట్టుట యెఱుఁగదు ♦ మోము నెత్తి
పెదవి యానుట నెఱుఁగదు ♦ గదియఁ జేరి
రతి యొనర్చుట యెఱుఁగదు ♦ రాజు పాన్పు
దిగుట యెఱుఁగదు యేమని ♦ తెలుప వచ్చు! 72

తే. గీ. పాన్పు దిగి సోముఁ డలదాని ♦ వల్వ సర్ది
తాను తన పుట్టమును గట్టు ♦ తఱిని చనుల

కంఠమున గల్గు చెమ్మట ♦ కందువాను
దుడిచి యా పైన మూతిని ♦ దుడిచి వైచి. 73

తే. గీ. స్పృహ యొకించుకలే నట్టి ♦ సుందరాంగి
పగిదిఁ గనుఁగొని పయ్యెద ♦ పైకి జేర్చి
చన్నుగవఁ జూచి యివ్విరా♦చన్ను లనుచు
మొనలు ముద్దాడి మగుడను ♦ మూసి వైచి. 74

తే. గీ. చిక్కులం బట్టి కొనగోళ్ల ♦ చేత సర్ది
దువ్వి పేరులు సవరించి ♦ తొంగి చూసి
తిలక మెప్పటి రీతిగా ♦ దిద్ది, బట్ట
పూర్తిగా గప్పి తన దగు ♦ మోము నందు. 75

తే. గీ. కాంత కఱచిన యట్టి యా ♦ కాటు లన్ని
పరుల కన్నులఁ బడ కుండ ♦ బాగు చేసి
కొంచు తన గోటినొక్కులు ♦ కొమ్మచనుల
యందు గల వేమొ యనుచు ప♦య్యెంట నంత. 76

తే. గీ. పైకి తొలగించి వీక్షించి ♦ పడఁతి యేమి
కోపగించునో యంచును ♦ కొంత జడిసి
పొలుపు మీఱఁగ కస్తూరి ♦ పూసి పూసి
కడు విచారించె చంద్రుఁ డా ♦ గాయములకు. 77

తే. గీ. ముద్దులను బెట్టి యలదాని మోవి యాను
చుండఁగా వచ్చె నంత గు♦రుండు, వాని
దక్కు చని 'యేమిసెల' వని ♦ 'దండ' మనిన
'నేమి కనఁబడ దది యెట ♦ కేగె' ననియె. 78

తే. గీ. 'ఏడకుం బోవ లేదు, నేఁ ♦ డేమొ కాని
పండుకొనియుండె శాలువా ♦ పైన గప్పి
అమ్మగా'రంచు విధుఁ డన ♦ నతఁడు వేగ
పాన్పు దరిజేరి యి ట్లని ♦ పలుకఁ దొడఁగె. 79

తే. గీ. 'ఏడ కేగెద నన్న నీ ♦ వెప్పు డిటుల
కడు విచారంబు నొందెదు ♦ కారణంబు
దెలుపు మొకయింత యింతలో♦పలనె వత్తు'
నంచు లేపుచు నుండె నా ♦ యతివ నతఁడు. 80

తే. గీ. పిలువఁగాఁ బిలువఁగా నది ♦ తెలివి వచ్చి
కనులు విప్పక, నేను నిన్ ♦ గందు నంచు
'తారకానాథ!' యంచును ♦ తార పిలువ
వచ్చి నిలఁబడ కన్విచ్చి ♦ వానిఁ గనియె. 81

తే. గీ. పాప మా తాత వేఱుగా ♦ భావ మందుఁ
దలఁచు నంచును 'తిండిపై ♦ వలపు నీకు
పుట్టదా చంద్రి బొత్తిగా ♦ భోజనమ్ము
మాను చుంటి వ దేమి క♦ర్మమ్మొ కాని.

కం. నీకును నాకు విచారము 82
చేకూరు నటంచు నతఁడు ♦ చింతించకపోఁ
డా? కొంచెము చింతించిన
పాకారికి మనలపై కృ♦పా? తేరాజా!' 83

కం. అని విభునితోడ నను తా
రను గని గురుఁ డనియె 'కాంత!♦రయమున నే వ
త్తును గాన కోప మింతయుఁ
గొనవల' దని చెప్పి వెన్క♦కన్ దిరిగె నటన్. 84

తే. గీ. వానియాకారమును జూచి ♦ వారు నవ్వు
కొనుచు నుండంగ నెఱుఁగఁ డా ♦ గోలతాత
వజ్రధరు సేవకులతోడ ♦ వాఁడు పోయె
తారకారాజు తారల ♦ తనివి దీఱ. 85

కం. తలకు నొకవస్త్రి మాపై
మొల నొప్పోడికాయ ఫాల♦మున బూడిదెయున్

గళమున రుద్రాక్షలునుం
గలవారలఁ జూచి నవ్వ ♦ గడఁగరె రసికుల్? 86

కం. పగ లనక రాత్రి యనకయె
తెగ గూడుచు నుండె విభుఁడు ♦ తికమక పడుచున్
తగురీతి నతఁడు విసిఁగిన
తగులుకొనున్ బట్ట విప్పి ♦ తారయు నతనిన్. 88

తే. గీ. పూలతోఁటల మాలతీ♦పొదలలోన
పాన్పుపై, నేలపై చెంగుఁ ♦ బఱచుకొంచు
పట్టపగ లింటతలుపులు ♦ బయలు చేసి
మెలఁగు చుండిరి యే మనఁ♦గలరు పరులు? 89

తే. గీ. అన్నిఁటికి యేమి గాని యా ♦ యబ్జవదన
వంటఁ జేయుచు నున్న యా ♦ పట్టు నైన
మనసుపుట్టిన మడి విప్పి ♦ మరులుకొనుచుఁ
దగులుకొను చుండు విభుతోడఁ ♦ దగవులాడి. 90

తే. గీ. ఎన్నడేనియు మడి విప్ప ♦ దేని కాంత
'తొందరగ నున్న' దనుచు వి♦భుని'పటంబు
విప్పి ర'మ్మని వంటింట ♦ వివిధగతుల
గూడు చుందురు మితిలేని ♦ కూర్మితోడ. 91

సీ. స్నానంబు చేయించు ♦ చలువపన్నీటను
పట్టుపుట్టము గట్టి ♦ పెట్టు తానె
అన్నముం దినిపించు ♦ నదె బ్రీతిమాలుచు
విడిచిన యన్నంబుఁ ♦ గుడుచు తానె
తిలకంబు దిద్దు ము♦ద్దులుమూటగట్టఁగాఁ
బీఁటపై కూర్చుండఁ ♦ బెట్టుతానె
ముస్తాబు చేయును ♦ మురువు కొల్పెడు రీతి
విడియంబు నోటను ♦ బెట్టు తానె

తే. గీ. పాన్పు శుభ్రింబుగాఁ జేసి ♦ వచ్చి, స్నాన
మాడు నంచాక తనయొద్ద ♦ నతని నుండు
మనుచుఁ బార్థించి, తరువాత ♦ ననుపమాన
మైన తెఱఁగున ముస్తాబు ♦ లై చెలంగు. 92

తే. గీ. అంత ముస్తాబుగా తయా♦రౌచు త్రైక
మాత్రమే తొడుగుమనుచు ♦ మాటిమాటి
కల్లవానిని బ్రీతిమాలి ♦ యతనిచేత
కోరి తొడిగించుకొను చుండు ♦ కొమ్మ సతము. 93

తే. గీ. ఆతఁ డే నగ లిచ్చిన ♦ యా నగలనె
యాతఁ డేచీరనిచ్చిన ♦ యద్దిమాత్ర
మాతఁ డే త్రైక నొసఁగిన ♦ నదియ కాని
తాను మాత్రము స్వాతంత్ర్య ♦ మూన దెపుడు. 94

తే. గీ. అది యతం డొక్క రీతి త♦యారు లగుచు
నిలువుటద్దంబు దరికేగి ♦ నిలిచి 'మనల
లోన బాగుండునది, నీవ ♦ నేన?' యనుచు
తగవు లొందుచు, తుద కెల్ల ♦ తగవు దీఱ. 95

తే. గీ. కేలుకేలను గొని వేగఁ ♦ బూలపాన్పు
దరికిఁ జని పైకి యెక్కి యా ♦ తలిరుఁబోణి
'నీవ నేనా' యటంచు న♦నేకవిధుల
బలుకఁ దొడఁగును సుధకారి ♦ మొలక లెత్త. 96

తే. గీ. దినదినంబును వా రిదే ♦ తీరుగాను
సంతతానందవార్ధిలో ♦ స్నాన మాడి
మెలఁగు చుండంగ నట దేవ♦తల గురుండు
వాసవునిఁ జేర, నిందుఁడుండు ♦ వంగి మ్రొక్కి. 97

కం. అనఘా! యీ యుచితాసన
మున నుండు' డనిన దేవ♦ముఖ్యుం 'డటులే'

యని కూర్చుని 'పిలిపించిన
పని యెయ్యది' యనిన దేవ♦పతి యి ట్లనియెఁ. 98

తే. గీ. 'మొన్నటను లేదు, నిన్ననే ♦ మొలిచె నీడ
నెయ్యదో యెఱుంగఁగఁ గోరి♦యిపుడు మిమ్ము
పిలువనంపితి, మన మేగ ♦ వలయు' ననఁగ
నాతఁ డా యింద్రుఁ డిఁక కొంద ♦ ఱటకుఁ జనిరి. 99

తే. గీ. దేవగురుఁడు మహేంద్రుఁడుఁ ♦ బోవుచుండ
వారి వెనువెంటనే స్వర్గ♦వాసులెల్ల
రేగి రద్దాని గాంచి వ♦ందించె గురుఁడు
'పార్వతీపతి లింగ మై ♦ వచ్చె' ననుచు. 100

తే. గీ. అనుచు నా కుంభకర్ణుని ♦ యనుపమాన
మేఢ్రముం జూచి గురుఁడు 'స్వా♦మీ' యటంచు
మ్రొక్క నత్తరి నందఱు ♦ మ్రొక్కు లిడిరి
తగినవిధిఁ బోల్చె గురుఁ డని ♦ తలచితలచి 101

వ. అప్పు డింద్రుఁడు. 102

తే. గీ. భటుల రావించి 'శివు డింద్రు♦పట్టణంబుఁ
గాంచ నరుదెంచి లింగంబు ♦ గాఁగ మాఱె
నెల్లవా రిట పూజించి ♦ యేగుఁ' డనుచు
చాటఁగాఁ బంచె పౌరులు ♦ సంతసింప. 103

ఆ. వె. ఇంద్రు నాజ్ఞ గాన ♦ నెల్లవారలు మన
సార నిష్ఠతోడ ♦ స్నాన మాడి
యింతకంటె భాగ్య ♦ మెయ్యది యని దాని
పూజ సల్పువిధులఁ ♦ బూనుకొనిరి. 104

తే. గీ. దేవతలు దేవకాంతలు ♦ దివ్య మైన
పగిది ముస్తాబు లై స్వర్ణ♦పళ్లెరముల

పత్రముల్ పళ్లు పూవులు♦పలురకముల
ధూపసంభారములతోడ ♦ నేపు మీఱె. 105

తే. గీ. అటుల సుర లెల్ల రట కేగి ♦ నంతలోన
రంభ యూర్వశి మేనకా♦రమణు లెల్ల
ననుపమానంబుగాను త♦యారు లౌచు
వచ్చు చుండిరి యంచల ♦ వలె చెలంగి. 106

తే. గీ ఇంద్రుఁ డై రావతము నెక్కి ♦ వేడ్క మీఱ
దేవితో గూడ, తన వెంట ♦ దేవగురుని
నిల్పుకొని వచ్చె శివపూజ ♦ సల్పుట కయి
వచ్చు నత్తరి పలువురు ♦ వచ్చి రంత. 107

తే. గీ. కుంభకర్ణుని మేఢ్రంపు♦గుండు చుట్టు
కలుగుచర్మము పై దేవ♦గణము నిలిచి
యుండ, నింద్రుఁడు కులసతి ♦ నండనుంచి
గురునితోఁ గూడ వచ్చె నా ♦ గుండు దరికి. 108

తే. గీ. అట్లువచ్చి బృహస్పతి ♦ యధికవిధుల
మంత్రముల నెల్లఁ జదివి స♦న్మంగళముగఁ
జేసె నభిషేక మెంతయో ♦ చెలువుమీఱ
కుంభకర్ణునిమేఢ్రంపు ♦ గుండునకును. 109

తే. గీ. వాసవునినాతి చేతితో ♦ బట్టుకొనిన
యగరుపుల్లలు చేజాఱి ♦ యందుఁబడిన
కాలె నా గుండు, కాలగా ♦ కాంతిఁ దప్పి
వ్రాలి పోయెను చెప్పఁగా ♦ వశమె పైని. 110

తే. గీ. అందుఁ గొందఱు గెంతఁగే ♦ కతనిమేఢ్ర
మూఁతగాఁ గొని జాఱిరి ♦ యున్నవారు
స్వర్గమున నుండి జాఱెడి♦వారు మొదల
చిక్కఁగా నున్న నీఁకెలఁ ♦ జిక్కి రంత. 111

తే. గీ. ఈఁకెలం జిక్కి పైకి రా ♦ లేక వనిని
డాఁగియున్నట్టి మేఁకల ♦ పోగ్రుగాను
మెదలుచుండఁగ నింతలో ♦ గదలె కుంభ
కర్ణుఁ డారవ మాసాంత♦కాలమునను. 112

తే. గీ. నిద్ర మేల్కని క్షౌరకు♦ని తనదటికిఁ
బిల్చి యాతనిచే తల ♦ ముందు బోడి
గాను జేయించుకొని మొల♦క్షౌర మంత
వానిచేతను జేయించి ♦ వరలుతఱిని. 113

తే. గీ. మంగలాతఁడు నారాచ ♦ మందిరమున
శప్పచుల నెల్ల పోగ్రుగా ♦ చక్క బరచి
వారినిధిలోన నా పోగ్రుఁ ♦ బారవై చె
తేలి యేతెంచె దరిగల ♦ దేశమునకు. 114

తే. గీ. అందులో చిక్కువడిపోయి ♦ నట్టిసురులు
సాగరప్రాంతమున నుండి ♦ సాగి రాగ
'హరిహరి' యంచు నారదుఁ ♦ డల్లవారి
సురులుగా బోల్చి వీరు వ♦సుధకు నెటుల
దిగిరో యని యెంచి 'మీరలు ♦ దేని చేత
వచ్చినా' రన్న వారలు ♦ పలుక నిజము. 115

తే. గీ. కుంభకర్ణుని మేఢ్రంపు ♦ గుంపువలన
భూమికిం దిగు సురు లౌట ♦ భూసురు లని
పేరుబెట్టుచు 'రాజులఁ ♦ జేరి మీరు
బ్రదుకుఁ' డంచును వారల♦వరము జేసె. 116

కం. ఇటు వారి జేసి నారదుఁ
డట నుండి మహేంద్రపురికి ♦ నరిగిన నతఁడీ
పటుతాడనునకు మ్రొక్కిన
యట నాతం డనియె క్షేమ♦మా మాహేంద్రా! 117

తే. గీ. మానిచంద్రమ యే ముని ♦ మనవొనర్తు
శంకరుఁడు మొన్న లింగ మై ♦ స్వర్గభూమి
చూడవచ్చెను పూజించి ♦ వానిఁ బంప
గలిగినారము సూ పూర్వ♦ఫలమువలన. 118

తే. గీ. పాకశాసనుఁ డీరీతిఁ ♦ బలుకుసరికి
పక్కనను నవ్వి యెంతటి ♦ పాపకృత్య
మాచరించిరి! యది రావ♦ణానుజుఁ డగు
కుంభకర్ణునిమేఢ్రంపు♦గుండు సుమ్ము. 119

తే. గీ. రామ స్వప్నంబునను రాగ ♦ రాకుసాధ
మునకు మేఢ్రంబు లేచి యీ ♦ పురము ముట్టె
దాని శంకరుఁ డంచును ♦ దలఁచి మీకు
గురుఁడు వలికెను వైదికి♦తెఱఁగుఁ దోఁచ. 120

తే. గీ. అట్టి మేఢ్రంబు వ్రాలు చు♦న్నట్టితఱిని
మీర లెల్లరు స్వర్గంబుఁ ♦ జేరుకొనిరి
కొంద అలదాని నుండి యా ♦ కువలయమున
కరుగుఁ డెంచిరి నేఁ గంటి ♦ నచటవారి. 121

కం. సురు లయ్యును మేఢ్రముచేఁ
బర తెంచిరి భూమి కనుచు ♦ భావించుచు భూ
సురు లని పే రిడివారల
నరవరులకు నప్పఁ జెప్పి ♦ నాఁడ మహేంద్రా! 122

తే. గీ. అనిన విని సిగ్గు నంది దే♦వాధినాథుఁ
డయ్యొ, తాపసచంద్ర! మీ ♦ రమలమతులు
పరులతో దీని దెలుపఁగా ♦ వలవ దనుచు
సాగి మ్రొక్కెను సిగ్గుచే ♦ వేగ వచ్చి. 123

తే. గీ. వేగ నారదుఁ డేగి శ్రీ♦విష్ణుతోడ
బలుక నాతఁడు ధాతతో ♦ బలికె నంత

వాఁడు జని శివునికనె నా ♦ వార్తపూర్తి
ప్రాఁకె నయ్యాది దిక్కులఁ♦బైన బాగ. 124

తే. గీ. భూసురాభిఖ్య కిదియొపో ♦ మొదటి కార
ణంబు శ్రీరామ! యెవరు ని♦క్కంబుగాను
దీనిఁ జదువుదురో వా ర♦నూన మైన
సంపదలతోడ నుందురు ♦ సర్వవిధుల. 125

కం. ఈకథఁ జదివినవారును
జేకొని యర్థంబుఁ జెప్పఁ ♦ జెల్లినవారున్
ప్రాకటముగ వినువారలు
శ్రీకరులై యుందు రమిత♦శేముషితోడన్. 126

తే. గీ. పాండురంగనివిజయంబు ♦ బలికి వీర
జనమనోరంజనముఁ జేసి ♦ జగతి కాది
కారణంబైన వేఙ్కాక ♦ కథ రచించి
శప్పవిజయంబు జెప్పితి ♦ సత్య మనుచు. 127

ఆ. వె. ఏమమారు లెవ్వఁ ♦ డీకథ చదువఁడో
కుంభకర్ణుమొద్దు ♦ కడిచి నల్లె!
రామలింగసుకవి♦రాయఁ డిట్టుల వల్కెఁ
గాన దప్పవశమె ♦ కలియుగమున! 128

గద్య. ఇది యాదిపురాణాదిసద్గ్రంథకార కృష్ణరాయదత్తతెనాల్యగ్రహార తెనాలివంశపవిత్రాఙ్గిర్యజనస్తోత్ర మల్లిఖార్జున తనూభవ రామలింగనామధేయప్రణీతం బగు శప్పవిజయం బనుమహాప్రబంధంబునందు సర్వంబు నేకాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శృంగారపంచకము.

మ॥ రా॥ శ్రీ సెట్టి లక్ష్మీనరసింహముగారిచే రచింపఁబడినజాబులు రెండుభాగములును, సరసోక్తియుక్త కృష్ణశతకమును, సరసచాటువులును కవిసార్వభౌమ శ్రీనాథకృత మగు రసికాభిలాషమును, పూర్వకవుల చాటువులు నిందుగలవు. 416 పద్యములు గల 112 పుటలపొత్తము. శైలికి కొన్ని పద్యములు.

జాబులు మొదటిభాగము. స్త్రీలకుఁ—బురుషులు.

చ॥ ఇఱుకు గ లట్టిదారి మన ◆ మిద్దఱ మొంటిగ తారసిల్లఁగా,
చిఱునగవొప్ప నీ భుజము ◆ చే ననుఁ జెచ్చెరఁ ద్రోసికొంచు నీ
వరిగిన నాఁటిచందమును ◆ నందము డెందము నందు నాటుటన్
మఱవక యున్నవాఁడనుసు ◆ మా కుసుమాంగి సుమాస్త్ర నాసగన్ ॥ 83

జాబులు— రెండవభాగము, పురుషులకు—స్త్రీలు.

చ॥ ఒడఁబడ కుండ నే బిగిసి ◆ యున్నదినంబులు నాదు పొందు కై
పడగను రానిపాట్లు పడి, ◆ పల్మఱు నన్ బ్రతిమాలుకొంటి; వి
య్యెడ మొగ మైన జూప విది ◆ యేమిర? 'యక్క—ఱతీఱి నంత, నె
క్కుడపిరియుఁ?' లన్న పాట వగ ◆ కాఁడ, యథార్థము చేసినాఁడవా? ॥ 93

సరసోక్తియుక్త కృష్ణశతము:—

క॥ చేతమున దైవభక్తి ప్రపూతం బగువేళ నిన్నుఁ ◆ బోలినదైవం
బీతటి నాకులభించుట, "ఆతులలోఁ దేశెపట్టి ◆ న" ట్లయ్యెహరీ. 77

రసికాభిలాషము:—

మ॥ మగలా గీ వొక స్వప్నమందు నొనరిం ◆ ప, న్నేను సొంపారఁబై
కెగయం జేతులరెంట నీదుచనుదో ◆ యిం గట్టిగాఁ బట్టఁగా
నగి, "గోవర్ధనమందరంబులను శ్రీ ◆ నాథుండు నేఁ డొక్క—సా
రిగమోసెం గనుఁ!, డంచుఁ బల్కితివి సం ◆ ప్రీతాత్మవై నాతిరో. 81

సరసచాటువులు:—

క॥ మదనుఁడను స్వర్ణకారుఁడు పదకము చెలి తొడలనడుమ ◆ బాగుగ నిడి, యే
యుదుటం బెట్టెనొ? పగిలిన దది సీల బిగింపు లింక ◆ నవసర మయ్యెన్ ॥ 13

పూర్వకవులచాటువులు:—

చందాదారులకు పోష్టుఖర్చులతోసహా వెల. రు. 1-4-0

శృంగార శతకము.

తోఁట విజయరాఘవకవి.

శ్రీరస్తు.

శృంగారపద్యపంచాశత్తు.

[స్త్రీవాక్యము.]

ఉ. శ్రీకరుగా మహారసిక ♦ శేఖరుగా గరుణామయాత్ముగా
లౌకికవైదికాది సక ♦ లాసుకలాపునిగా సుమూర్తిగా
బ్రాకటకీర్తిగా సకల ♦ పండితవంద్యగుణప్రవర్తిగా
లోకులు నిన్నుఁజెప్ప విని ♦ లోనయితింగద నీకు నాయకా! 1

చ. అలుకలు మానరా యధర ♦ మానర నిన్నెదనమ్ముదానరా
చెలిమిగ బల్కరా నెనరు ♦ జిల్కర కల్కియొయార మొల్కరా
యెలమిగ నేలరా రతుల ♦ నేలరకోపము తాళఁజాలరా
నెలవు గణింపరా కరుణ ♦ నింపర నా మనవాలకింపరా. 2

చ. పలుమరు దూతికాసమితిఁ ♦ బంచినరాకనె రా మనంబులో
పల నెనరింతలేక విరి ♦ బంతులుబంపిన నందుకోక యా
వలపులమందుమారి యిలు ♦ వంకలఁ జుట్టుటగాక దాని మా
యలకునుజిక్క నాయమట ♦ రా యిటురా విటరాజశేఖరా! 3

చ. నిను గనుఁగొన్నదే మొదలు ♦ నిద్దురకంటికిరాదు కూడుగూ
రెనయఁగనింపుగాదు సఖు ♦ లెందఱు గూడిన ప్రొద్దుపోదిఁకే
మనియెదఁ జిల్కవాదు మది ♦ నంటిన కామము నిల్వనీదు క్రొ
న్ననవిలుకానికూటముల ♦ నన్నలరింపర ప్రాణవల్లభా! 4

చ. నను బిగియారఁ గౌఁగిట మ ♦ నంబలరారఁగనుంచి మించి క్రొ
న్ననవిలుకానికూటముల ♦ నర్మిలిగూడిననాటి వేడుకల్
మనమున నెంచియెంచి యొక ♦ మాటు నినుం గనుగోఁదలంచి నే
బనివడి కాచుకొంటిఁ దల ♦ వాకిలియిల్లుగ జీవితేశ్వరా! 5

చ. అనఘుఁడ నిన్నుఁ బాసినది♦యాదిగ నే దిగులొంది కుంది నె
మ్మనమునగంది వందిగతి ♦ మాటికిమాటికి వేఁడుకొన్న నీ
మనసుగఱుంగదాయెఁ జల♦మా ఫలమా ననువంటిబేలపైఁ
గనికరముంచ కిప్పగిదిఁ ♦ గాసిలఁజేసితి వేమిసేతురా? 6

ఉ. చిత్తజుమేల్ శరాళికి వి♦శేషవరాళికిఁ జల్లగాలికిన్
మత్తమరాళికిన్ శశిస♦మగ్రికరాళికి నిత్యముం ద్వదా
యత్తమనోవిరాళికి శు♦కాళి పికాళికిఁ జిక్కి తింకనీ
చిత్తము నాదుభాగ్య మిఁకఁ♦జెప్పెడిదేమి రసజ్ఞశేఖరా! 7

ఉ. నీసముదారబాహువుల♦నీటును మాటలగోటు నూగుదే
ర్మీసముతీరు మోముకళ ♦ మేటివిలాసము ఱొమ్ముబాగు మేల్
హాసముసౌరు నెన్నడయొ♦య్యారము గన్నులసోయగంబు ను
ల్లాసము నెంచిన న్మది గ♦లంగెడు తాళనురా మనోహరా! 8

ఉ. నీసరసత్వము న్నెనరు ♦ నేర్పును నోర్పును నీఁటుగోటులున్
నీసుగుణస్వభావమును ♦ నీదు ప్రభావము నీ రసోక్తులున్
నీసొగసైనచర్యయును ♦ నెమ్మదినెంచి నిరంతరంబు బే
రాస నినున్ రతింగలియ ♦ నాత్మఁదలంచెదరా సుహృద్వరా! 9

చ. ఎలమిని చిన్ననాఁడు మన♦మిద్దర మొద్దికఁ బల్లెకూటమం
దలి బుధుత ల్గనుంగొనఁగ ♦ దర్పకుసాము ఘటింపుచుండ నో
జ్జలు గని మీకునుం జదువు ♦ సామును రెండొనఁగూడె నింక మీ
రలసితి రింటికేగి సుఖ♦మందు డటన్నది యాదిలేదుగా? 10

చ. కుసుమశరార్తికి న్మిగులఁ♦గుందితి గందితి వేఁడివెన్నెలన్
భసలరవమ్ములం జెవులు♦బ్రామితి నోమితి మేలు నీకుఁగా
విసువక నీ కువాదములు♦వింటిని నిప్పుడు నీదుపోఁడుముల్
మసలక నింకనైన రతి♦మన్నన నన్నలయింపు మో ప్రియా! 11

ఉ. చూడ వదేమిరా మొగము ♦ జూడ్కుల వేడ్కలరంగఁ జూచి మా
టాడ వదేమిరా మనము♦నందున జెందినయట్టి కోపమున్

వీడ వదేమిరా మిగుల♦వేడఁగ జూడఁగనుందువింతె నన్
గూడ వదేమిరా రతులఁ ♦ గోరిక లీరికలెత్త నాయకా! 12

ఉ. బాళి మనంబునం బొసఁగఁ♦బల్కిన నీదగు నోటిముత్యముల్
రాలునఁటోయి? నీదగు క♦రంబు గరంబు దెమల్చిపట్టగాఁ
బోలదఁటోయి? నిన్నుఁ బ్రియ♦పూర్వకమొప్ప రతిం గఱంపఁగా
జాలనఁటోయి? జాలమిఁకఁ♦జాలిటురమ్ము విటాన్వయాగ్రణీ! 13

ఉ. చందురునందమొందిన ప♦సందగు ముద్దుమొగంబుడంబు ద
ళ్కుందనముం బెసంగు నును♦కుందనముం దులకించుమేను మేల్
జెందు మృదుస్ఫురన్మధువుఁ♦జిందురసోష్ఠ మొడందవిస్త్రితం
బందముజూడ నాత్మనెన♦యం దమి మీఱె విలాసమన్మథా! 14

చ. చిలుకలు గూయ దత్తరిలఁ ♦ జిత్తజుఁ డమ్ములనేయ గండుతేఁ
టులు విడిమ్రోయ వేడిగఁ గ♦డు న్వడగాడ్పులు డాయఁ జందురుం
డలయక గాయ నీ విరహ♦మగ్గలమాయెఁ బరాకుసేయఁగా
వలదిఁక రార నావలపు ♦ వడ్డికిబాఱెడి ప్రాణనాయకా! 15

చ. సలిపితి వెంతయుం జెలిమి♦సంగతిమీఱ ననంగశాస్త్రముం
దెలిపితి వంతరంగమున ♦ దేవతగా నతిగౌరవంబునన్
నిలపితి వెప్పుడు న్భళిర ♦ నిక్కము మక్కువ లల్లదానిపై
నిలిపితి విట్టి నీమనసు♦మర్మ మెఱుంగఁగనైతిఁ జెల్వుఁడా! 16

ఉ. మారుఁడు గ్రూరుఁడయ్యె నల♦మందసమీరుఁడు ఘోరుఁడయ్యెఁ గ
ర్పూరము వీరమయ్యె నల♦రున్ శుకవారము వైరమయ్యెఁ గం
జారి మదారియయ్యె నిఁక♦నైన ననుంగరుణించి నాపయిం
గూరిమి మీఱఁగూడి రతిఁ ♦ గొబ్బున నేలగదయ్య వల్లభా! 17

ఉ. ఆసలుగొల్పి నిన్ను విడ♦నాడనటంచుఁ దుటారిపల్కులన్
బాసలుజేసి యిప్పు డెడ♦బాసి ప్రియం బెడరోసి దాని యిల్
డాసి మనోజుబారి ననుఁ♦దక్కఁగఁద్రోసితి వౌర యింక నీ
మోస మెఱుంగనయ్యెఁ జల♦మో మది నాపయి నాయకాగ్రణీ! 18

చ. చిలుకలమూఁకకు న్మరుని♦చిల్కులతాఁకుకు నంచరాకకున్
నెల బలుకాకకున్ గడిఁది♦నెమ్ములకేకకు మావిమోఁకకున్
జలదళిపిఁకకున్ సుమర♦జంబులసోఁకుకు గాలిధాఁకకున్
గళవళమందితింక ననుఁ♦గావుము ప్రేమ భుజంగరత్నమా! 19

ఉ. కారము నీవు నమ్మరువి♦కారము నే నితరాంగనారతా
చారమునీవు నెంతయువి♦చారము నే నలకొమ్మ మెచ్చు సిం
గారము నీవు జాల నయ♦గారము నేను వహించి మించి యు
న్నార మటుండ నాయమగు♦నా రమణా మదనాభసుందరా! 20

ఉ. చెక్కిలినొక్కి మోవిసుధ ♦ చిక్కఁగగ్రోలి కవుంగలించి స
మ్యక్కఠినస్తనద్వయము ♦ మర్దనముల్ ఘటియించి యూరువుల్
దక్క బెనంచి మేలి సుర♦తంబులలో నిరతంబు దేల్చు నీ
మక్కువ నెందుదాచితివి ♦ మంచియె నీ కిటుసేత పల్లవా! 21

చ. సరగున నొక్కయూరువును ♦ సందిటనుంచి వెసం దిటంబుగా
బెరతొడ బైలుసేసి కుచ♦పీడనకుం గయిఁదార్చి పేర్చి తోం
తరికిట ధిత్త ధింధిమిత ♦ తత్త తళంగని తాళమాన వి
స్ఫురిత మనోజనాట్యమున ♦ బొల్పుగ నగ్గలించ వేమిరా? 22

ఉ. కోపమదే మదేభవర♦కుంభకుచాయనికాయజాత సం
తాప నివారణోచితవి♦ధంబులు నాయెడఁ గాంతు వట్టి నీ
వా పలుగాకినాసవతి♦యందు మనంబిడి దానియింటనే
కాపురమున్నవాఁడ విల♦కాపురుషుంబలె భావజాకృతీ! 23

ఉ. ఓపడఁతీ! నిను న్విడువ♦నోప నటం చిటబాసఁ జేసి నీ
వా పగరాలి బాళిఁగని ♦ యాపగరాని విరాళిఁబూని నా
పాపము బోసుకోఁదలఁపఁ ♦ బాడియె నన్నిటులేచ నాయమే
రా పగవాఁడవా యికను ♦ జాపులు మానర పల్లవోత్తమా! 24

ఉ. అక్కట! నీవు నన్నిటుల ♦ నాఱడిఁకత్తియఁ జేయఁగా మరుం
డక్కటికంబు మాని చల♦మూని కనర్మదిఁబూని తియ్యవి

ల్లెక్కిడి పూవుటమ్ముల న♦హీనత నెమ్మెయిఁ గాడనేయ నే
నెక్కుడు గాసినొంది తీఁక ♦ నేమని తెల్పుదు మారసుందరా! 25

చ. వలచితినిన్ను నే జిఱుత♦ప్రాయమునాఁడె మనంబులోపలం
దలఁచితి నన్ను నేలఁగల♦దైవముగా దమి గారవంబునన్
గొలిచితి రేబగళ్లు మదిఁ♦గొంకక నీ విడునట్టి యాజ్ఞలో
నిలిచితి నిట్టి నన్నెడయ ♦ నీకు హితంబటదోరి నాయకా! 26

చ. కటకట! మన్మథుం డెదురు♦గా నిలువంబడి హుంకరించి యొ
క్కట కటకధ్వనుల్ ప్రబలఁ♦గా విలునమ్ములు జూపఁజూచితిం
దటదటమంచు బెల్లదరెఁ ♦ దా నిదె గుండియ యేమిసేతు నీ
విట విటరాయ వచ్చి వెఱ♦పెల్ల హరించి భరింపుమా కృపన్. 27

ఉ. ఎన్నఁడు నేర్చినాడవుర♦యీ మటుమాయల? తోఁటకేగి నే
గ్రన్నన వత్తునంచు నయ♦గారవుమాటల నమ్మఁబల్కి యా
చిన్నెలమారి యింటి కటు♦జేరి రతంబొనరించి ప్రీతిసం
పన్నునిఁబోలె వచ్చితివి ♦ భావజమోహనభావుకాకృతీ! 28

చ. సరముల చిక్కులుం బెదవిఁ♦జాల్కొను నొక్కులు గందు చెక్కులుం
గర మరగంటి సొక్కులు మొ♦గమ్మునఁ గుంకుమచుక్కలు న్మహో
త్తరమగు తత్తరమ్మనను ♦ దార్కొనువాక్కులు బెక్కులెంచ నీ
సరసత తెల్లమయ్యె నెఱ♦జాణవు టక్కులమారినాయకా! 29

చ. వలచిననన్ను మోహమను♦వారిధి ముంచియు నీళ్లకంటె బల్
పలుచన జేసినాడవు భ♦ళా! నెనరెంచనివాఁడవైతి నీ
వలపును దాచనైతి మరు♦వాడిశరమ్ము లురమ్ము గాఁడె నీ
చల మిఁక మాని పూని రతి♦సంభ్రమ మొప్ప భరింపుమో పతీ! 30

ఉ. నమ్మినదానరా నిను మ♦నమ్మున నిమ్మన నీకు నాదు మే
నమ్మినదానరా నను న♦యమ్మున నొమ్మన నేలకుండినన్
గమ్మనివింటిజోదు బల♦గమ్ములతో దన పూవుటమ్ముపా
ల్గమ్మని కంటగించు నల ♦ గాసికి నే నెటులోర్తుఁ దెల్పరా? 31

ఉ. నీదగు కౌఁగిటం బెనఁగ♦నీగదరా యెద ఱాయిఁజేసుకో
గా దగునా మఱుం దలుకఁ ♦ గొరియఁ బెట్టదొడంగె నిన్నునుం
గాదనువారలుం గలరె ♦ గాసిలఁజేసిన నాయమొప్పదే
యాదరవృత్తి నన్ను నిఁక ♦ నాదుకొనంగ ననంగమోహనా! 32

ఉ. అమ్మకచెల్ల! యీవిరహ ♦ మగ్గలమయ్యెను నాదుమేను నీ
కమ్మకసెల్ల దింక విను ♦ మాఱడిసేయక వేగవచ్చి నీ
వమ్మకరాంకకేళి నను ♦ నాదటఁ గూడుము దానిబాసలున్
నమ్మకు రాపులు న్వలవ♦ద న్మకురా ముకురాననాస్మరా! 33

చ. ఇల మగవారిమాటలు మది♦నెంతయు నమ్మగ వారిమాటగా
బలుకుట నిక్కమయ్యెను సు♦బద్ధములన్నవి సున్నయయ్యె నీ
వలన నిఁకేమిసేతుఁ జెలు♦వం బటవీస్థలిఁ గాయునట్టి వె
న్నెలయయి యున్నవో సఖుఁడ! ♦ నెమ్మి ననున్ రతిఁ దేల్పకుండినన్. 34

ఉ. నాయనురాగ మెంచ కిటు ♦ నన్నలయించుట నీకు నాయమా
నా యనుమాన మించుకయి♦నా మదినుంచక యున్నదానగా
నా యపరాధ మెన్నఁడయి♦నా యొనరించితినా దపింపఁగా
నాయెఁ బరాకుసేయఁదగు♦నా యిఁక నా నెగులార్చి బ్రోవరా. 35

చ. కడకను స్వాతివర్షకణ♦కాంక్ష వహించిన శుక్తిరీతి నె
క్కుడురతి వాఘనోదయము♦గోరు మయూరికభాఁతి నిచ్చనె
న్నడు కుముదప్రియాగమము ♦ నర్మిలిఁగోరు చకోరిదారి ని
ల్కడ భవదాగమంబునకుఁ ♦ గాచితిరా విటవంశచంద్రమా! 36

చ. నుడివెద నొక్కమాట సుమ♦నోరతి సా రతినాథుకేళిలో
దడయక నన్నువంటి సుల♦తాలలితాంగిని గూడితేని నీ
నడక సువర్ణమందున సు♦గంధము గల్గినయట్లు గావున
న్విడువక నేలుమా నెనరు♦వీడకుమా నలకూబరోపమా! 37

చ. చిలుకపలుమాయిఱాతు పలు♦సేతల నాతనికత్తికోతలం
గొలగొలలీను కోయిలల♦కూఁతల తుమ్మెద దిమ్ముమ్రోతలన్

వలనగు వాతపోతముల♦వాతల వెన్నెల పెట్టు ఘాతలన్
దలఁకగనయ్యె నయ్య యిఁకఁ ♦ దద్దయు నొద్దిక నుద్ధరించుమా. 38

ఉ. ఎంతని వేఁడుకొన్న నొక♦యింతయిన న్ననరెంచవౌర నీ
యంత కృపావిహీనుఁ డిల ♦ నారయఁ గల్గునె? దాని బోధనో
దంతములెల్ల నీమది స♦దా సుఖదాయి గురూపదేశసి
ద్ధాంతములయ్యెనో తెలియ♦దాయెఁగదా వగదార్చఁబోకురా. 39

ఉ. కంతు దురాపతాపహతిఁ♦గందితి గుందితి నింకనైన నా
చెంతకువచ్చి యిచ్చగల ♦ చింత యొకింతయులేక మాన్చి నీ
పంతము చెల్లగా సురత♦పద్ధతి నుద్ధతి నన్ను గెల్చినం
గాంతుఁడ!నిన్ను మెచ్చవలెఁ ♦ గాక వితాతరితీపు లేలరా. 40

ఉ. కంతుని నవ్వసంతుని మృ♦గాంకునిసంతుని నా నలావనీ
కాంతుని నజ్జయంతుని ము♦ఖాముఖిఁ గెల్వఁగఁజాలు రూపమా
వంతుని నిన్నుఁబాసి వల♦వంత నిదెంతని తాళుదాన నా
చెంత నిరంతరస్థితి వ♦సించఁగదే రసికావతంసమా! 41

చ. మనవి వినంగరాదఁటర ♦ మాటికి వేడిన నీమనమ్ములో
గనికర మింత లేదఁటర ♦ కాయజసాయకపీడితాత్మనై
తి ననఁగ నీకు వాదఁటర ♦ తియ్యని నా నునుమోవి యానర
మ్మని పిలువంగఁ చేదఁటర? ♦ హా రసికాన్వయవార్ధిచంద్రమా! 42

ఉ. నిన్నటిరేయి నాకలను ♦ నీ వల నీప్రియురాలిఁగూడి నా
యున్నని కేతనంబునకు ♦ నొయ్యన వచ్చిన నట్ల యంత నీ
వన్నలినాక్షి యానతి న♦యమ్మున నన్ రతిఁగూడినట్ల క
న్గొన్నది నిక్కమౌనటులఁ ♦ గోర్కెలు గూర్పు భుజంగపుంగవా! 43

చ. మది నుడివోని కూర్మి నను♦మానము మానక సూనకార్ముక
ప్రదరవితానఘాతములఁ ♦ బొల్పడనీయవటంచు జాల నె
మ్మదిగని యప్పుడంటి నను♦మానము నాయెడఁబూని యక్కటా!
తుది గరుణావిహీనమతి ♦ దోపగఁజేసితి వేమిసేతురా? 44

ఉ. కామినినైన నన్నిటుల ♦ గాసిలజేయుట దోసమంచు నీ
యామినికైన వచ్చి మది ♦ నచ్చిన మచ్చిక నేలకున్న న
క్కాముని పూవుటమ్ముల వ♦కావకలై యెద వ్రయ్యనుందు నో
సామి! నెన ర్మనంబున వ♦శమ్ముగ జేసి యశమ్ము గాంచరా. 45

చ. స్మరసమరూప! మున్ను విరి♦శయ్యను దీయని నెయ్యమొందగా
నిరువుగ బవ్వళించి మన♦మిద్దర మంగజసంగరంబునం
గరము విచిత్రవైఖరులఁ ♦ గాంచుచు బిగ్గగఁ గౌఁగలించి సౌ
ఖ్యరససుధ న్మ్రింగిన వ♦గ ల్మది నెంచకపోతి వౌగదా! 46

చ. పొలఁతికి నొక్కరీతి మదిఁ ♦ బూసలలోపలి దారముంబలెన్
మెలఁగువిభుండు గల్గుట సు♦మీ తొలినోముఫలంబు భాగ్యమున్
దలకొనియున్నవారలకుఁ ♦ దక్కవ లేటికిగల్గు నావలెం?
బలుచదనంబు గంటె నిను ♦ భావమున న్నెఱనమ్మి సామిగా! 47

ఉ. సీరుజిరాయువున్ బల మ♦నింద్య నిరోగ దృఢాంగకీర్తి మే
ధాకలనానులబ్ధియు వి♦శుద్ధతర ప్రతిభా ప్రభావముం
బ్రాకటవైభవంబు రతి♦రాజగుణోన్నత సత్కృపారతిం
జేకురుగాక నన్ను రతిఁ ♦ జేకొని యేలుమయా సుధీమయా! 48

చ. పొలుపగు పండుటాకు విడి♦యోని కడాని పసిండిపూత పో
కలును లవంగముల్ వలపు♦గప్పెడు కప్పురపల్కు లేలకుల్
చలువమిరెంపుగింజలు బ♦సం జెలువొందగ బైడితట్టలన్
వెలయఁగ నించితిన్ రతుల♦వీడె మొనర్తుము రార సామిగా! 49

ఉ. పుక్కిఁటి వీడెమిచ్చి నను♦పొక్కిలిఁ జక్కిలిగింత వెట్టి లే
జెక్కిలి నొత్తినుద్దిడి ఖ♦చిక్కని చక్కనిమోవినొక్కి నా
చొక్కపుగొప్పనట్టి తమి♦చొక్కన నక్కున నన్నుఁజేర్చి యా
చక్కెరవింటిజోదు నెర♦సాధనచే దనియించితౌ సఖా! 50

చ. అవనిని వారకామినుల♦కై మృదులాలితశబ్దయుక్తిఁ దోఁ
ట విజయరాఘవుండు బ్రిక♦టంబుగ నేఁబది వృత్తపద్యముల్

కవులలరన్ రచించె మిగు♦ల న్వగలాంధ్రము స్వకీయపల్లవ
ప్రవరులఁగూర్చి విన్నపము ♦ పల్కఁగఁ దా నుపయోగమాటకున్.

[స్త్రీవాక్యము సంపూర్ణము.]

శ్రీరస్తు.

శృంగారపద్యపంచాశత్తు.

[పురుషవాక్యము.]

ఉ. శ్రీపతిపుత్రిశాస్త్రము ల♦శేష మెఱుంగుచు గూడుచు న్నెరా
యోపికమీద నున్న మన♦యొద్దికఁ గన్నులఁజూడలేక హా
పాపపుదైవ మిద్దఱిని ♦ బాపఁగఁజేసెఁ గటా! కఠోరుఁడై
యాపగరాని యీవిరహ ♦ మగ్గలమయ్యెఁగదే తలోదరీ! 1

ఉ. అప్రియసూని వచ్చెఁ గను♦మంచగమి న్గనుటెఱ్ఱఁజేసి దా
నప్రతిమ న్వనప్రియచ♦యంబదె తుళ్లుచు బండ్లుగొరుకన్
దీప్రరతిన్ శుకాళి పర♦తెంచె నదే బలు గాముపోల్కి దా
నప్రభుఁడై మరుండు శ్రమ ♦ నందగఁజేసెఁ గురంగలోచనా! 2

చ. అలకలదోంట్ల నెన్నడల♦నంచల జూపులదూపుకోపులం
బలుకుల జిల్కల న్గెలిచి ♦ పల్మరు దన్గదు రూపహీనుగా
నిలిపిన నిన్నెదుర్చుటకు♦నేరఁడు మారుఁడు నన్గలంచె బు
ష్కలమగు నీ పరిగ్రహము ♦ గల్గిన గెల్పనె వాని మానినీ! 3

ఉ. ఆవలరాయఁ డొక్కట నహంకృతి ఝుంకృతిమీఱు నారిచే
జేవ రహించు నించువిలుఁ ♦ జేకొని పైకొని యార్చి పేర్చి రో
షావిల మానసాప్తిఁ గుసు♦మాస్త్రపరంపర నింప నన్ను గై
కో వదియేమె నీదు చను♦గొండల మాటున డాచి యోచెలీ! 4

ఉ. ఓరు పొకింతలేక దయ♦యుంచక క్రొన్ననవిల్తుబారికిం
దారిచి తేరకత్తె కను♦దారి చిరాకువడంగ మేలె నా
దారకశారికాపిక శు♦కాళులు గూయ వినంగజాల నా
హా రమణీ సుమాంబకుని♦హారమణీ రతిశాస్త్రనైపుణీ! 5

చ. కలుములు కొండలంత గలు♦గం గఠినాత్మత నర్థి కింత మే
ల్వొలయఁగనీక పై గమక♦ముల్దగి యాసలుగొల్పు లోభిరా
జులుబలె నీదు నిబ్బరఁపు ♦ జొక్కపుగుబ్బచను ల్మను న్మనం
బలయఁగఁజేయుచున్న వక♦టా! యకటావికటంబు లేలనే? 6

చ. కటకట! వెన్నవంటి మది ♦ గ్రన్నన ఱాయిగఁ జేసికొంటి వి
క్కటికితనమ్ము నాకయి ద♦గం దలకొంటివి నేరమున్న నొ
క్కట ననుఁబట్టి నీజడను♦గట్టి ఫెళ్ళేలని చెంపఁగొట్టి పు
క్కిటివిడెమిచ్చి కౌఁగిట బి♦గించి సుశిక్షితుఁ జేయరాదటే! 7

ఉ. కోపమటే మనోజశర♦కుంఠితభావుఁడనైన నా మన
స్తాపము దీర్ప కూరక వి♦తా తరితీపులఁ బ్రొద్దుపుచ్చె దీ
పాపము మేరగాదు నయ♦భావముతో రతి నేలుమింక గో
కోపమచారుపీనకుచ ♦ సోదక మేఘకచా విలాసినీ! 8

ఉ. తాళఫలోపమానకుచ ♦ తాళఁగజాల నటన్న నింత కాం
తాళముబూన నీకు ఘన♦తా లలిమీఱ రతింగఱంచి చిం
తాలసవృత్తి మాన్పక వి♦తా లఘుభావము గాంచెదేల కాం
తా! లవమైనఁ బ్రీతివల♦దా కలవా యిటువంటి కాఁగతుల్? 9

ఉ. చక్కెఱమెక్కు పక్కిదొర ♦ జక్కిగ దా వడినెక్కి పూని తా
జిక్కనిచిక్కటారి మొలఁ♦జెక్కి మదిం దయఁదక్కి యొక్కటన్

మిక్కుటమైన యుక్కు గడు ♦ నెక్కునఁ దక్కరిమారుఁ డక్కటా!
ముక్కునుమూతి జూడకిటు ♦ ముంచెఁగదే శరపాళి బాలికా! 10

ఉ. నామది నిన్ను జీవముగ ♦ నమ్ముట కా పగరాలిపోలికం
గాముని కప్పగించితివి ♦ కట్టడిదాన! విధాత నీమనం
బేమిటిఁ జేసెనో యెఱుఁగ ♦ నింత దలంచినదాన వయ్యయో!
యేమిటి కింత నన్ను భ్రమి♦యించితివే వెలికూర్మిలన్ మదిన్. 11

ఉ. నీ నునుమోవి నీతళుకు♦నిద్దఁపు టద్దపు ముద్దుచెక్కులున్
నీ నగుమోము నీకులుకు♦నిబ్బరపబ్బుర పుబ్బుగుబ్బలో
మానిని! చూడ కోర్వదర♦మా కరమా దరహాన మేనియా
మేనున మేనుఁజేర్చి రతి♦మేకొను మేనులుమేలుమేలనన్. 12

ఉ. పంకజగంధి! నీపెదవి♦పానక మానక తాళఁజాల నీ
మంకుతనమ్ము నెమ్మదిని ♦ మానకయుండుట నీతిగాదు నీ
వింక రయంబుతో ఘుత మ♦దీప్సితముం గొనసాగఁజేసి నీ
కింకరుఁడైన నాపయిని ♦ గిన్కవహింపక ప్రేమనింపుమా. 13

చ. పలుకులముద్దు నెమ్మొగము♦బాగు పిఱుందులసోయగంబు జ
న్నులగమకంబు గన్నులవి♦నోదము జేతులసుందరంబుఁ జె
క్కులజిగి కౌనులేతవగ ♦ కొప్పువిలాసము మోవితీవి మై
చెలువము నామదిం దవిలి ♦ చిక్కులఁబెట్టెడు నన్ను యగ్మలీ! 14

ఉ. భావజుఁ డుగ్రమూర్తియయి ♦ బాపురె! పచ్చని ఱెక్కపక్కిరన్
తీవివహించు జక్కిని వ♦డిన్ దుమికింపుచు నట్టెచేరి బ
ల్మావిచిగుర్పటా ఝుళుపు♦లన్నను దల్లడమందజేసె నిం
కేవిధిఁ దాళువాఁడ కృప ♦ నియ్యవె నాకభయంబు తొయ్యలీ! 15

చ. పిలుపుల యింపు ముద్దుగను♦పింపు జనుగవ యుబ్బరింపు జె
క్కుల చెమరింపు మై పులక♦గుంపు వదల్పని కౌఁగలింపు గ
న్నుల దయనింపు గీలుజడ♦వొంపు దలంపుల వేడనింపు నీ
కలయిక సొంపు నేమఱువఁ♦గాగలనా లలనావతంసమా! 16

ఉ. నీ పరసానులాపములు ♦ నీ రతిబంధ కళాకలాపముల్
నీ సొగసైన చూపులును ♦ నీ నెఱజాణతనంబుకోపులున్
నీ సిరులూనులాసమును ♦ నీ మినుకారు తనూవిలాసముల్
నీ సునయానువృత్తము గ♦ణింపఁ దరంబటె మంజుభాషిణీ! 17

చ. ననిచిన వేడ్కతోడ నొక♦నాఁ డురుకాండపటాంతరంబునన్
ననవిలుకానిసాధన యొ♦నర్చుతరిం బరు లేగుదేర వా
రిని డెరబైట నిల్పి తగు♦రీతి సదుత్తరమిచ్చుచు న్ననుం
గని ‘పనిఁజూచుకొ’మ్మనిన ♦ కల్కితనం బెదనెంతుఁ గామినీ! 18

చ. సిగముడి వీడి క్రొవ్విరులు♦జింద బొమ ల్ముడిజెంద నందమౌ
మొగమున స్వేదబిందువులు ♦ మూఁగ సరమ్ములు దూగ నూర్పు లె
చ్చఁగ గుచముల్ నటింప గటి ♦ సంపడిసేయ వలగ్న ముల్కగా
జిగిబిగిమీఱ నీవు మగ♦సేత యొనర్చిన దెంతుఁ గామినీ! 19

చ. వెలఁదిరో!యొక్కనాఁడు మగ♦వేసము దాల్చి వినోదలీల వె
న్నెల చెలువారగాయుతతి ♦ నీవు ననుం గయిదండబూని స
న్నల నరుణాచలేశుతిరు♦ణాలఁ గనుంగొనవచ్చు నీదు చి
న్నెలు బలువన్నెలుం దలఁప♦నేర్తునె నెమ్మదిఁ బాటలాధరీ! 20

చ. మదనునిబారి కోరువక ♦ మాటికి నీ చనుగట్టు డాసి త
త్పదనముపై గరంబిడ వి♦సర్జనసేయుచు జూడ కావలన్
వదనము ద్రిప్పి మెత్తపడు♦నన్ను బడంపడి చూచి నవ్వి పై
కదనున జేరి కూడినహా♦య ల్మది యాదికి వచ్చెనే చెలీ! 21

ఉ. కమ్మలడాలు చెక్కుల ధ♦గద్ధగలీన దనూరుచు ల్దిశల్
గ్రిమ్మ బులాకి ముక్కున ద♦ళత్తళలూన లసన్నిటాల భా
గమ్మున దళ్కుబొట్టొగిఁ జ♦కచ్చకలాన నటించు నాఁటి నీ
యెమ్మెల నేఁ దలంతు రమ♦ణీ తరుణీహరిణీసులోచనా! 22

ఉ. సొరుదొరంగు కాశి బురు♦సాపనిచీర ధరించి హాన్నుబే
దారిహారంగుపైక బిగి ♦ దట్టపు గుబ్బపయిన్ బిగించి యూ

దా రవరంగు చౌకము ము♦దంబున గేల ధరించి చాల నొ
య్యారపులీల నాకడఁ బ్రి♦యమ్మున నిల్చిన దెంతు బాలికా! 23

ఉ. ఘ్రించిబుటాహారంగుగల♦పావడపై గుజరాతి హొన్జరీ
యంచు రహించుచీర చెలు♦వారగ మల్చవుజంటకుట్టు రా
ణించిన జంటజాలరివిక ♦ నిగ్గులుదేఱఁగ నొక్కనాఁడు నా
యంచున నిల్చు నీదుసొగ ♦ సాత్మఁ దలంచెద హంసగామినీ! 24

ఉ. గుత్తపుతాపితారవిక ♦ గుబ్బగవ న్బలు డంబునింపగా
ముత్తెపుమేల్సరంబు యుర♦ము న్మెఱయింపఁగ జాఫరాపసల్
హత్తినపావడం దళత♦ళన్గనునారణిచీర గుల్కగాఁ
జిత్తజు మత్తదంతివలెఁ ♦ జేరవె నన్నును బంభరాలకా! 25

ఉ. నిగ్గులుదేఱు సొరు కుతి♦నీజిగిపావడపైని వెల్లడాల్
సగ్గనివల్వఁ గట్టి బిగి♦చన్నుల వన్నెలరైకఁ బూని మో
మొగ్గని చాదుబొట్టు దగి ♦ యొప్పఁగ ముద్దులుగుల్క నాకడన్
జగ్గుమనంగ నిల్చిన వ♦సందుఁ దలంచెద సుందరీమణీ! 26

ఉ. చూపుల కింపొనర్చు నెఱ♦సోయగ మూని కడింది వేడ్కతో
దోపులుగాగ నొక్కనిశి ♦ దొమ్మిగ నిద్దర ముద్దిమీఱ పూ
దూపువజీరుసాధన లెఁ♦దుక్కొని సేయఁగ నీవు పైలవా
న్కొప్పు లెసంగ నన్ను బయి♦కొన్నవగల్ మరువంగనేర్తునే? 27

ఉ. జానుబొసంగ మేన జిగి♦సాపొడి నల్గిడి కీనుకాబు న
ద్దానవురారు పావడ ని♦తంబునం దగ హొన్జరీ కుసుం
బా నెఱిచల్వ మేల్ముసుఁగు♦వైచి తురుష్కవధూటిపోల్కి చా
నా! నను గూడలేదె యొక♦నాఁ డది నామది నాటకుండునే? 28

ఉ. సంపఁగినూనె నున్మెఱుఁగు ♦ జాల్కొన గొప్పిడి యందు వాసనల్
నింపెడు పూవులం దురిమి ♦ నెన్నుదుటం దిలకంబు గన్నులన్
సొంపుగ గజ్జలం బెసఁగ ♦ సొమ్ములమాని శరాయిపూని నీ
వింపుగ నాదుచెంగట ర♦హించిన దెంచెదఁ జంచలేక్షణా! 29

ఉ. కులుకు మిటారపు న్వలుద♦గుబ్బలు కేలవనూని తేనియల్
జిలుకు తువారపుం బెదవిఁ♦జీకుచు నూరువులూరువుల్ నెరా
మెలకువతో బెనంచి రతి ♦ మేకొని మై పులకింపఁ బావురా
పలుకులు పల్కఁగా వినెడు♦భాగ్యము గూర్పకపోతి వంగనా! 30

ఉ. నిన్ను మనమ్మునన్ దలఁచి ♦ నీరజసాయక సాయకాహతిన్
ఖిన్నతనొంది నీ ప్రియస♦ఖి న్నతవృత్తిని బాతిమాలి నీ
యున్న నివాసభూమికి న♦యోన్నతిఁ దోడుకపొమ్మటన్న నా
విన్నప మాలకింప కది ♦ వేఱుగఁ జూచెగదే మనఃప్రియా! 31

చ. అమవసకంచు నీ వరుగ ♦ నంతటనుండియు దాళలేక నే
సుమశరుబారి జిక్కి కడు♦సుక్కి మహా విరహాగ్నిఁ బొక్కి బ
త్తిమి తలకెక్కి ధైర్య మెదఁ♦దక్కి దురంత నిరంతరానుతా
పమున గలంగినాడ ననుఁ ♦ బాలన సేయఁగరాదె ప్రేయసీ! 32

ఉ. విందుఁగదా భవన్మధుర ♦ విశ్రుతవాక్యపరంపర ల్సదా
విందుగదా తవాధర న♦వీన సుధారసధార లెప్పుడుం
గందుఁగదా సుధాకర స♦ఖంబగు నీదుముఖంబు నంటినం
గందుఁగదా లతాంతముప♦గందగు నీ నునుమేను కోమలీ! 33

చ. అతివరో! నీదుపొందు సత♦మంచు మది న్నెఱనమ్మియున్న నా
మతి పరికింపలేక పలు♦మారు ననుం బెఱవానిగా మనో
గతులఁ దలంచి నీవు కని♦కారము మాని పరాకొనర్చి బ
ల్వేతలఁ గలంచినావు హిత♦మే యిదినీకు? వినీలకుంతలా! 34

ఉ. కాయజుఁ డమ్ముమేయఁ జిలు♦కల్ రొదసేయ మరుత్కిశోరముల్
డాయ మధువ్రతంబులు చె♦డాచెడిమ్రోయ వనప్రియంబులుం
గూయ జకోరమిత్రుఁడెదఁ ♦ గొంకక వెన్నెలగాయఁ దాళరా
దాయె మనంబునం దమక♦మగ్గలమాయె సుధాకరాననా! 35

చ. కుసుమసుగంధి స్వర్ణనిభ ♦ కోమల దేహలతా సుబాహ సా
రసదళనేత్రిఁ గంబుగళ♦రాజముఖి న్నవపల్లవాధరన్

భసలవినీలకుంతల సు♦భద్రి గజేంద్రసమానయాన ని
న్నసదృశమైనప్రీతి మది♦నంటఁగ వర్ణనసేతు సుందరీ! 36

చ. కపట మొకింతయేని మదిఁ♦గల్గదు నీ కని నమ్మియుంటి నా
కిపు డెఱుఁగంగవచ్చె నిఁక ♦ నేటికి మాటలు చాలుజాలు నీ
కృప బలమయ్యె నావలపు ♦ గేలియొనర్చితి వెట్టులైన నీ
వపరిమితంబులైన సిరు♦లంది సుఖింపఁగ గోరుదున్ సఖీ! 37

చ. రమణి! మదీయ మోహతిమి♦రంబు భవన్ముఖ పూర్ణచంద్రబిం
బము గనుగొన్నఁ బాయునని ♦ బాళిమెయి న్నినుఁ జేరవచ్చినన్
విముఖత జూప నాయమగు♦నే? యిఁక నేపగ నే సహింతు నీ
తమకము నన్ను సాదర హి♦తస్ఫురదుక్తులఁ దేల్చరాదఁటే? 38

ఉ. సమ్మతిమీఱ నీ చెలిమి ♦ శాశ్వతమంచు మనమ్ములోపలన్
నమ్మితి మున్ను నమ్మ నెల♦నాగలపైఁ గల కూర్మలెల్లఁ బోఁ
జిమ్మితి నిన్ను నెప్పు డెదఁ♦జేర్చితి నిట్టి ననుం దుటారివై
గమ్మనివింటివాఁ డిడెడు♦గాసికిఁ బాల్పడఁ జేసి తౌగదే! 39

ఉ. కొమ్మ! నినున్ రతిం గలయఁ♦గోరి సమీపముజేరి నన్ను జే
కొమ్మని మేనితాపమర ♦ గొబ్బునఁ గమ్మని మోవిపానక
మ్మిమ్మని కాముసాదనల♦కిమ్మని నెమ్మిని వేఁడుకొన్నఁ బో
పొమ్మని యీగతిం గసరఁ♦బోలునె నన్ను దయావిహీనవై? 40

ఉ. నవ్వులకాడుమాటల మ♦నమ్మునఁ గిన్కవహించి యూరకే
రవ్వలఁబెట్టఁ జూడకు తి♦రమ్ముగ నా మనవాలకింపవే
చివ్వకు కాలుద్రివ్వకవె ♦ చేసినతప్పు శమింపరాదఁటే
పువ్విలుకానిబారి ననుఁ ♦ బొక్కఁగఁజేయకు కంబుకంధరీ! 41

ఉ. మంచిగుణంబుకల్గినది ♦ మాట యొకింతయు దప్ప దెంతయున్
వంచనలేదు కూర్మి మది♦వాడగనీదుఁ మనంబు నిర్మలం
బంచుఁ దలంచి నీ కహర♦హం బొనరించితి సేవ యందుకా
పంచశరాంబకప్రహతిఁ ♦ బాల్పడఁజేసితి హా కళావతీ! 42

ఉ. కెంపుకనుల్ గనంగ నుడి♦కింపకు సారెకు మారుబారిఁ బో
క్కింపకు వేఱుగాఁగ బరి♦కింపకు నమ్మినవాని నిట్లు జం
కింపకు లేనిపల్కు లోలి♦కింపకు నేరములున్న నాత్మ నం
కింపకు బల్విరాళి నళి♦కింపకు బెంపకు కిన్క తొయ్యలీ! 43

ఉ. ఇంపుదొఱంగి సారె యల♦యింపకు మారుని రేచ నన్ను డా
యింపకు కోప మిచ్చ వెల♦యింపకు మున్పటి నేస్తమెల్ల మా
యింపకు బోవఁదల్చి విన♦యింపకు నీ విరహాగ్నిఁ గాసి సే
యింపకు మీర్ష్యాబుద్ధి వహి♦యింపకు మ్రొక్కెద నామనోహరీ! 44

ఉ. నిద్దురవోవ నిన్నుఁగని ♦ నెక్కొనుమోహము నిల్పలేక నీ
ముద్దుమొగంబుపై మొగము♦మోపిన యంతనె కన్నువిచ్చి న
న్నొద్దికఁ గ్రుచ్చి కౌఁగిటను ♦ నూరక రక్తిఁగఱంచ కూరకే
గద్దరిపల్కులం గనరఁ♦గావలెనా? లలనాశిరోమణీ! 45

ఉ. ‘కంటకవృత్తిఁ దుంటవిలు♦కాఁడు బలంబుల వెంటనంటి పూ
వింట శరంబులూని వెను♦వెంట ననుం దఱుమంగఁజొచ్చె వా
ల్గంటిరో! యొంటిఁ జిక్కితిని ♦ గావవె జంటవహించి’ యన్న ‘న
న్నంటఁగరా’ దటంచు మొగ♦మావలఁ ద్రిప్పెద వెంత దంటవే? 46

ఉ. అంటిన మేను గందునఁటె ♦ యాసబొసంగఁగ మోవి ముద్దు నే
గొంటనె తేనె చిందునఁటె ♦ కోరిక లూరగ నీముఖాబ్జముం
గంటనె దృష్టియొందునఁటె ♦ గారడముల్ బచరించి సారెకుం
గొంటుతనంబునన్ మరుని♦కోలలఁ దార్చకు ప్రాణనాయకీ! 47

ఉ. నా పలు కాదరింపవు ఘ♦నంబుగ బ్రేమము నింప వెంతయున్
గోపము డించ విచ్చగల♦కోర్కె వచింపవు నాదు చిత్తసం
తాప మడంప వాత్మ నను♦తాపము బెంపవు వేఁడవేఁడ రా
రాపులు జేసె దింతపొగ♦రా నగరా వగదానవా? సఖీ! 48

ఉ. వేమఱుఁ గిన్కబూనఁ దగ♦వే మరుధాటికి దాళఁజాల రా
వే మరులూనినాఁడఁ గద♦వే మఱుఁగేటికి కోర్కెఁ దెల్పుకో

వే మఱివేల నేలుకొన♦వే మరుమాటలనైన దెల్పవే
వేమరులున్నవే నుడువ♦వే మరలించవె మోము నాదెసన్. 49

చ. విచికిలగంధి! నీపెదవి ♦ విందొనరించి విడెంబొసంగి నీ
రుచిర కుచోరుతల్పమున ♦ రూఢిగ నన్నవళింపఁజేసినన్
రచనలు మీఱ బంధకళ♦లన్నను గూడితి వేమిదెల్పుదుం
గచరుచిధూతమేచకఘ♦నా వికచాంబుజపత్త్రలోచనా! 50

చ. భువి విటకాండ్ర కింపు మదిఁ♦బుట్టగ స్వోచితవృత్తిమీఱఁ దోఁ
ట విజయరాఘవాఖ్యకవి ♦ డంబుగ దా రచియించె హృద్యమా
ర్ణవ రసపూర్ణలాలిత సు♦ధా మధురోక్తుల రక్తిగుల్కఁ గా
రవమున జేకొనుండు కవి♦రాజులు తప్పులు పట్ట కెంతయున్.

[పురుషవాక్యము సంపూర్ణము.]

ఐదవ గ్రంథము.

రతిరత్న ప్రదీపిక.

మైసూరుప్రభువగు ప్రౌఢదేవరాయలు రచించిన రతిశాస్త్రము:
సంస్కృతమూలము, ఆంధ్రవివరణము.

ఇతర కామశాస్త్ర గ్రంథములందు జెప్పఁబడని ఔప రిష్టకవిధానములిందు వివరింపఁబడినవి. బంధభేదముల నిరూపించు పాశ్చాత్య ఛాయాచిత్రములు జేర్పఁబడినవి. అత్యుత్తమమగు కామకళానిబంధనము.

అనుబంధము.

దత్తాత్రేయతంత్రము.

యోగిపుంగవుఁడగు దత్తాత్రేయునిచే ననుగ్రహింపఁబడినది. వాజీకరణ, స్త్రీవశ్యవిధానముల కిందనేక అనుభవ యోగములుగలవు. ప్రత్యక్షఫలమిచ్చు, రసికజనోపకారి యగు గ్రంథము.

వెల రెండురూపాయలు

కామగ్రంథమాల. పుదుచ్చేరి.

అనుబంధము.

మదనార్ణవము.

విజయరంగచొక్కభూపాలుఁడు.

రచనావిధానంబున కుదాహరణంబుగా
రతిమంజరి చెప్పిన మూఁడవనాఁటికథలోఁ
గొంతభాగము.

......అంతఁ గామరూపదేశాధీశు ననుంగుపట్టి యగు రతిమంజరి, సురత కళావిదగ్ధయయ్యునూ, ప్రౌఢతనంబు మాటువఱచి ముగ్ధభావం బభినయించుచూ సిగ్గుచే మాటలు తడంబడినటుల గాద్గదికంబు నెపంబున గౌరవంబుల దనకుంగల జాతుర్యమును జాటుచూ, సపత్నీమండలంబును వేడుకలఁ గొంతతడ వాయాసపఱచి, యెట్టకేలకు బలవంతంబున నియ్యకొనినదానింబలెఁ బ్రసన్నభావంబున, పొగరెక్కి యుక్కుమిగులు గుచంబుల బయ్యెంట సరిదిద్దు నెపంబున నదిమికొని, యిటుల మొదలిడినది.

నాతొలికూటమి చిత్రవిచిత్రగతుల, చిత్రరతుల, జతనుపడినది. మానవాంగననైన నాకుఁ గన్నెచెఱఁబాపు, భగము నెంగిలిచేసినది, మానవుఁడు కాదు! నమర్త్తలాడిన కన్నెప్రాయమున చూపరుల నోరూరించు రూపవైభవంబుతోఁ జెన్నారుచుఁ దలిదండ్రుల కేకైకపుత్రినైనందున, లోకమునందలి రాజకుమారికలఁబలె నంతిపురంబునఁబడిమ్రగ్గుచు నసూర్యంపశ్యనుగానుండక, వారలనుమతింపఁగా, మగవానిఁబలె, నొంటిమై, తలఁచినప్పుడెల్ల దూరవనులకు విహారముగానేగ నలవడియుంటిని.

నాకప్పటికి పదునెనిమిది వత్సరములు. ఋతుమతినై మూఁడు దినంబు లిలువెడలనందున, నాలవనాఁడు స్నానానంతరము, మిక్కిలి యుత్సాహముతో, ననుదినముకన్న నెక్కుడుదూరముపోయి, వాజిందిగ్గి, యలసినదాననౌట, కొండదరినంటి ప్రవహించుచున్న సెలయేటియందు, నగ్ననై యిచ్చవచ్చినగతి నీఁదులాడుచు, వారిక్రీడ మార్గాయాసం బపనయించునటుల నొనర్చి, నీరంబులువెడలి యొడ్డునకుఁజేరి, నామేని బంగరునకుఁ జికిలిమెఱుఁగులుదిద్దు, భానుని తరుణారుణాతపంబున నొడలు ఆరుచుకొనుచు నిలుచుంటిని. నాకన్నుల కదేలకో ప్రకృతి పులకరించిన గతి, వనీస్థలులన్నియుఁ దొంటిబలెఁగాక నెక్కుడు మనోహరంబులై గన్పట్టినవి. నాయమాయికహృదయమునం దనుశ్రుతితో, రూపేర్పఱుప రాని మధురభావనలు దోఁచినవి. ఒడలెల్ల నెంపులకో బరవశింపఁజొచ్చినది ళ్లులు నిండుచూపులతో మదాలసతను మందంబుగా సింహావలోకనము

గావించు, నాకనుఁగవకు, నన్నాశ్చర్యాంబుధిఁ దేల్చుదృశ్యం బా సుముహూర్తంబున, నదే మొదటిసారి, యల్లంతదూరంబున గోచరించినది.

ఆఁడులేడి యొకటి క్రోల్లుఱుకుచువచ్చి నదీతీరంబున నిలువంబడి బెదరుచు నటునిటుఁ జూడంజొచ్చినది. ఒకపొదమఱుఁగునుండి మగలేడి, చిలవలుపలవలైన కొమ్ములు, తీవలనుండి చిక్కువడకుండఁ దప్పించుకొనుచూ దానిం దరియవచ్చినది. హరిణి పాఱిపోవుననుకొంటిని, కాని యటులఁజేయక చిఱుతవాలంబు నాడించుచూ, నాహ్వానించుచున్నటులఁ దోఁచినది. మగది, పెదవులతో నాఁకుదాని మేనునదిమికొనుచు, పిఱుందకువచ్చి, పృష్టంబును మూర్కొనుచు, ముట్టిగదలించుచూ పైకి మెడనెత్తుచూ, పాదంబుతో నేల రాయుచూ, మఱల మొదటిచోటనే మూర్కొనుచునుండె. యొక్కయురుకున దానిమీఁది కెగరినది. అటుల నొకదానిమీఁద నొకటియుండి కొంతదూరము పరుగెత్తుటలో పట్టుదప్పి యాఁడులేడి, పాఱిపోయినది. మగది, యుదరంబుక్రింద నూఁచవంటి దాని నొకటి మాటిమాటికి నిక్కించుచు నుండినది.

నేనంతవరకు నేయొచ్చెమునులేక నమాయికముగాఁ బెరిఁగినదాన నగుట విరించి యేయే యవయవంబు లెందుకొఱకు నిర్మించినాఁడో వాని నుపయోగించుకొనుట యెటులో దెలియదు. కాని యప్రియత్నంబుగా నాచేయి భగోపరిభాగంబు దాఁకినది. అచ్చటనంతయుఁ జెమ్మగిలి తడిసియుండినది. నాకా వెనుకముందులెఱుఁగని యావేశములో నొక వింతయాలోచన దోఁచినది. నే నాఁడులేడివలనైనచో నదియేమి చేయునో జూతమనిపించినది. సమీపించి, దానిఁ దాఁకుచు నేలకు వంగితిని. వంగుటయేతడవుగ నాలేడి నామీఁదకెగిరి, వెన్నున ముంగాళ్లదిమినది. నా పిఱుందులసందున నేదియోజొరఁబడి వెనుకకుపోయి, కలయఁద్రుమ్ముచు, స్థానమువెదకుకొని, భగముపెదవులఁదాఁకి, గ్రుచ్చుకొని లోనికిదిగఁజొచ్చినది. నాకుఁ దమిహెచ్చి, వెనుకకు నడుమునూఁపితిని. అంత మఱికొంచెమెక్కినది. చిక్కినది జాఱిపోకుండ లోతొడలతో బిగియించి పట్టితిని.

నాకాసుఖ మెంతకాలమో నిలువలేదు. లోననుండి జిలజిలమని తడిహెచ్చె, లేడిశిశ్నము ముడుచుకొనిపోయినది. అంతనది దిగి యేమియు నెఱుంగనిదానివలె దానిత్రోవ నది పోయినది.

నాకు మాత్రమేమాత్రమును దృప్తిదీఱక నింక నాపనికే మొగము వాచితిని. మఱియొకలేడి రాదా, యని కాచుకొనియుంటిని.

నానోము వేయిరెట్లుగ ఫలించినది. వచ్చినది, నోరెఱుఁగని జంతువుకాదు. జవసత్వములూరుచున్న యువకుండు. వేఁటకై వచ్చిన వాఁడుగాఁబోలు వెంట జాగిలమున్నది. ఆతనిఁజూడగానే నాకెక్కడలేని భయముగలిగినది. దిసమొలతోనున్నాను. ఏమనుకొనునో! ఏమిచేయునో. ఒంటరిగాఁ జిక్కితిని. కూఁకవేటు దూరంబున నెవ్వరునులేరు: నాచీరెయు ఱవికయు నెచ్చటనో యావలనున్నవి.

ఏమియుఁదోఁపక నటులనే నిలుచుంటిని, ఆతఁడు సమీపించుచున్నకొలఁదిని నాకు కంపమెక్కువైనది.

'నీవు వనకన్యకవా?'

ఆతనియూర్పు నాచెంపలదాఁకుచున్నది. ఏమియుఁ జెప్పనోరాడక కనులుమూసికొంటిని.

'ఎవరైనను నిన్నువదలను' అనుచు, నా చన్నొడిసిపట్టి రెండవ చేయి నడుముమీఁదుగావైచి దగ్గరకులాగుకొని పెదవికొఱికినాఁడు. నాకాచురుకులో బాధకన్న తీయందనమే యెక్కువగాఁగానుపించినది. ఆతని నల్లుకొనిపోవు తీవవలె చేతులు మెడకుపెనవైచితిని.

దేహంబు లొకటికొకటి హత్తుకొనిపోయినవి. నాతొడలసందున కేదియో నిలువుగా నుబుకుచుఁ దగిలినది. ఆస్పర్శతో కలవరమంది కౌఁగిలి విడచితిని. ఆతఁడునవ్వుచు, నిలుచున్నచోటనే కట్టుబట్ట దిగవిడిచినాఁడు. బాకుపిడివంటిది, నిగుడియున్నది. అదికొంచెము పైకినిక్కుచు నన్నుబిలచుచున్నటులఁ దోఁచినది. అంతటితో నాసిగ్గు పటాపంచలైనది.

ఒక్కగంతులో దగ్గఱఁజేరి యాచిఱుతరోఁకలిని చేతనందుకొనఁ జూచితినిఁ గాని యది యిముడలేదు, చేతనిముడుటలో పై చర్మము వెనుకకు పోయి, మంచులోఁదడిసిన మందారపువ్వువంటి ద్రవసహితమైన యెఱ్ఱని తల చిఱుపెదవులతో వెలికివచ్చినది. ఆ తడి నా చేతికంటినకొలఁదిని, నాభగము మఱింత యూటలూరసాగినది.

ఈసందర్శనోత్సవములో నేనుండి యాతఁడేమి యొనర్చుచున్నది గమనించుటలేదు గాని, గుబ్బలు గోరులుదిగునట్టుగా పట్టుకొని పెదవి కందిపోవునట్టుగా ముద్దిడుకొనుచు, క్రిందకుఁ బడద్రోసినాఁడు. పాదముల వద్ద గూర్చుండి తొడలు విడదీసి, లోనికిజరిగి, భగము పెదవులయంచున నాపాలిటి యమృతదండంబును దాకించి పెదవులు చేతులతోవిడఁదీయుచు మెల్లగాఁద్రోయ మొదలిడినాఁడు. ఆతఁడటుల జేయుచున్నకొలఁదిని మేనుమఱువఁజొచ్చిన పారవశ్యములోనే వింతపడఁజొచ్చితిని. 'నా కంత రంధ్రమున్నదా! బడితెవలెనున్నదే! దానినంతయు ద్రోయవలెనన్న నెటులఁబట్టునో?' ఇంతలో దానిపనియది జూచుకొనుచు నేయున్నది. లోనికి చొచ్చుకొనుచున్నకొలంది, యున్నలావుచాలక కాబోఁలు నింక పెరుగుచున్నది.

ఆవంచకుఁడటుల నెమ్మదిగా ద్రోయువాఁడటులనే యొనరింపక నొక్కత్రోపుతో సరాసరి దానినంతయూ దూర్చినాఁడు. నొప్పిచే కెవ్వుమని యఱచి వదలించుకొనఁ జూచితినిగాని, యాతఁడు నాచనుల గుత్తంబుగాఁబట్టుకొని, యింకనేమైన రవంతమిగిలియున్నదేమో దానిని గూడ నెట్టినాఁడు. మాయిరువురి శష్పమహారణ్యంబులు నేకములైనవి.

వెనుకకు క్రమముగాలాగి,యూఁపుగా ముందఱకు నెట్టుచున్నాఁడు. ఒక్కొక్కత్రాఁకు నాకు బొడ్డునకుఁదగులుచున్నది. 'నొప్పి' యని కేకలు వేయుచు గునియుచునుంటినేగాని భగమున నిరుకుకొనినదానిని వదలించుకొనవలయునని లేదు.. క్రమముగా బాధ పులకరింతగామాఱినది. ఆతనిమెడకు చేతులులంకెలువైచి మీఁదకులాగుకొని యదిమిపట్టితిని. ఆతఁడు 'యిప్పుడెట్టులనున్నది. ఇంకనూ ద్రోయనా యీయూపు

చాలునా?' యని నవ్వినాఁడు. నేను చిఱునవ్వుతో భగముపెదవులతో నాతని కామదండమును జప్పరించి లోనికి లాగుకొంటిని. ఇంక రెట్టించిన వేగముతోఁ గ్రుమ్మటప్రారంభించినాఁడు. అబ్బబ్బ! ఆపోటులయందలి కమ్మందనమేమనను?

అటు లెంతసేపుంటిమో, కొంతతడవున కాతఁడు నాయోనిలో జలజలఁగార్చి, దండంబును వెనుకకులాగికొని లేచినాఁడు. అదితొలుతటి వలె బిఱ్ఱబిగిసియుండక వ్రాలిన ధ్వజస్తంభంబువలె నున్నది. దానింజూడఁగనే నాకింకను దమితీఱక భగము గులగులలాడఁ జొచ్చినది.

'ఇంకొకమాఱు' యంటిని. ఆతడు, 'నాకుచాలును, నీకువలయుచో నిదిగో, దీనినిలేపికొని పట్టినంతవఱకు దూర్చుకొనుము' అని నాసరసను వెల్లికిలఁబండుకొని, తనమీఁదికి నన్నులాగుకొనినాఁడు. నా భగము చెమ్మ మొనకుఁదగులుటతోడనే యాతనిశిశ్నము మఱల నిటారున గడ వలెలేచి, కన్నంబువెదకుకొని జొరబడినది. నేను, నడుమునూపుచు, నాతనికన్న నెక్కుడు తీవ్రముగా లోనబలుకదురునటుల రమింపఁజొచ్చితిని. ద్రవమూరుటచే, ముందుచకన్ననిప్పుడు కొంచమువదులై, లింగము తేలికగాబోవుచున్నది. నాకాలావు చాలదు. ఎటులనా యనుకొనుచుండఁగనే నాపాలివేల్పులు వరమొసంగినటుల నాతని జాఁగిలము నామీఁదకెక్కి, వెనుకనుండి దానిమేఢ్రమును దూర్చినది. అదిమాత్రము లావుతక్కువా? యీరెండునిముడక నాభగము చినిఁగిపోవునేమో యనుకొంటిని, కాని, దాని కవొకలెక్కా? ఎన్నిశిశ్నంబులైన యవలీల దిగమ్రింగగలదు.

ఇఁక, జమిలిరోఁకళ్లపోటు తగిలినది. వెనుకనుజాఁగిలము, ముందు నాతఁడు. ఎంతసేపని, యెంతబిగుతుగానని? నాజన్మమున కెన్నఁటికిని యప్పటిసుఖము మరువలేను. [సశేషము.]

ఎనిమిదవ గ్రంథము.

నాగరసర్వస్వము

బౌద్ధభిక్షువు పద్మశ్రీ రచియించినది.

మహారాజు జగజ్జ్యోతిర్మల్లుని సంస్కృతవ్యాఖ్యతో, విశేషార్థములను, సంప్రదాయములను విశదీకరించు ఆంధ్రవివరణముతో బ్రచురితమగును.

• వాత్స్యాయనాది కామశాస్త్రప్రణేతలు జెప్పకవిడచిన కామవ్యవహారసంకేతనము లీగ్రంథమున మాత్రమేకలవు. అనేక నూతనవిషయముల నెఱింగించు, కూలంకషమగు రతిశాస్త్రము.

• స్ఫుటముగా బంధవిధానములఁ బ్రదర్శించు చిత్రములు.

అనుబంధము.

నాగార్జునకక్షపుటము.

• తంత్రాచార్యుఁడగు సిద్ధనాగార్జునుఁడు కృపచేసిన తంత్రరాజము. వందలకొలఁది యనుభవయోగము లీయౌపనిషదిక గ్రంథమునఁగలవు. ఈ విషయమున దీనిని మించునది మఱియొకటిలేదు.

కామగ్రంథమాల. పుదుచ్చేరి.

PRINTED AT
'SYKAM PRESS'
PONDICHERRY.

END OF
TITLE